

1991ko martxoak 31 — 1.332-3 zenbakiak — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA

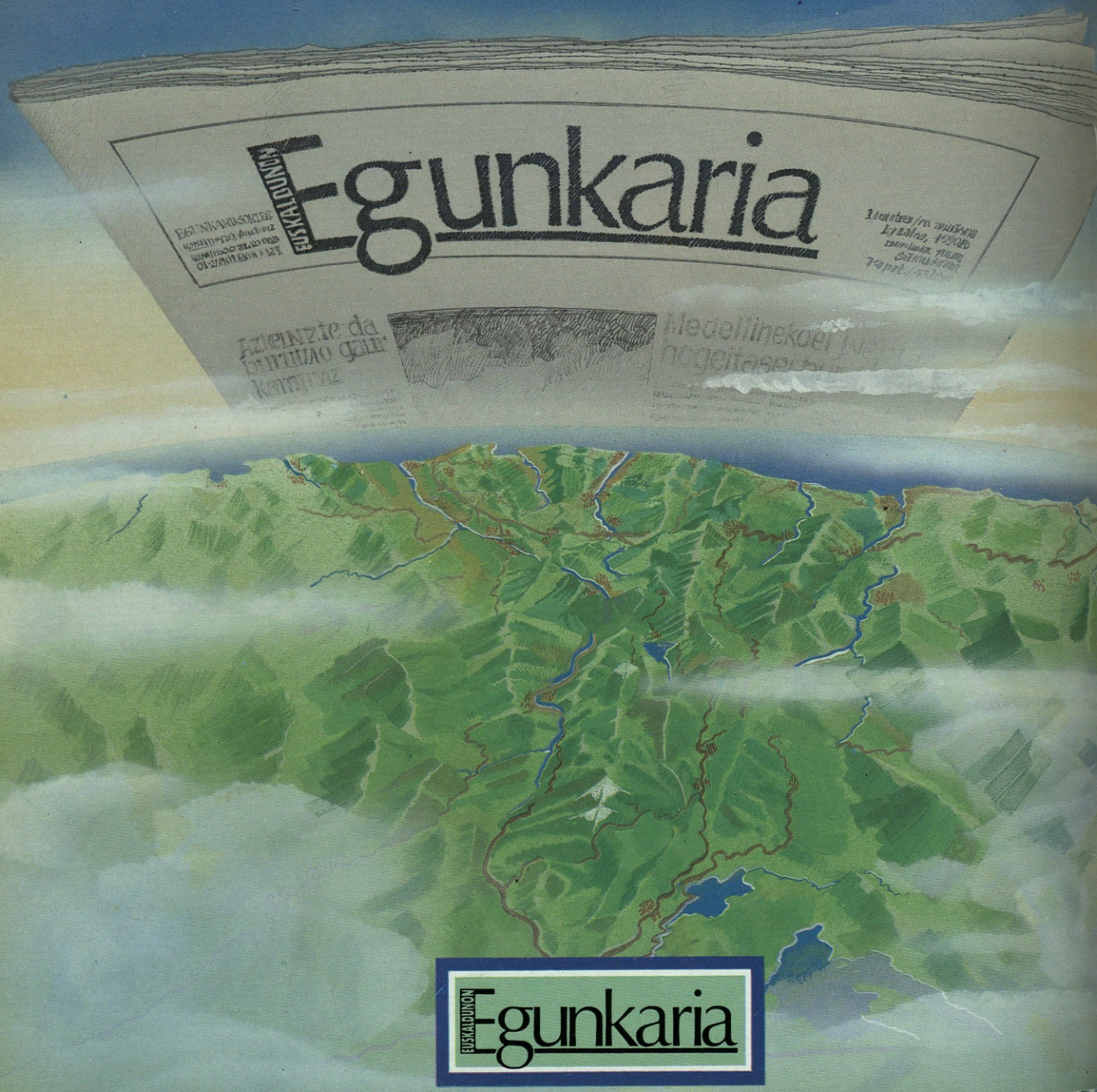
**Balearen
arrantzoa
marrazki biziz**

**Aberri
Eguna 91**

**NAFARROAKO
GARAPENAREN GILTZAK**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

Euskara... beldur da

GURASO, aiton-amona euskaldunak, beldur dira, gaiko euskararen erabilpena dela eta. Neuk bezala pertsona batek baino gehiagok entzuna izango du: «Euskararen egoera tamalgaria dek eta ikas ezak bere literatur mundua, kultura etabar, eta batez ere mintza hadi euskaldunon hizkuntzaz».

Nik 14 urte ditut orain dela gutxi beteak. Zarauzko ikastolan nabil, euskaldun sentitzen naiz, askori bezala niri ere lagun askok esan didate: «Euskara zein hizkuntza ederra den», baina puntu honetatik aurrera ezer handirik ez [...]

Batzutan, inpresioa dut euskalduntasuna sentitu arren denen erdian esateko adorerik ez dugula. Tamalgaria!

Honek ez du esan nahi horren gaizki goazenik, zeren euskarak azken urteetan Euskal Telebista, Euskaldunon Egunkaria etabar lortu ditu [...] Munduak buelta asko ematen ditu era berean arazo larriak ere onera itzul daitezkeelarik. Arazoak ere

bakoitzari komeni edo iruditzen zaion lekutik ikusten ditu. Baina oso puntu larri batera iristen ari dela uste dut.

Imanol Epelde (Zarautz)

Bizkaiko bertsolaritza berria

AGIAN, «Bizkaiko bertsolaritza RIP» eta hurrengo astean bizkaieraren erabilpenari buruzko idazkiak irakurtzean, nahiko kezkatua gelditu nintzen, baina ez naiz mugitu Euskitze eta Peñagarikanok darabilten bizkaiera ezagutu arte. Nik uste, Luis Fernandezek, nik, eta beste askok, bizkaiera dialekto bezala zaindu eta euskara batu baten premia sentitu eta ikasi dugula, hizkuntza batek bere zabal-kuntza osora heltzeko behar duen batasunaren izenean. Baina horrek ez du esan nahi, nik neure herrian egunero ahoan erabiliko dudana hizkera bizkaiera izango ez denik, eta gure hizkuntzaren normalizazioa

lortu arte horretan saiatuko ez naizenik. Horregatik ba, onartuko ez dudana zera da: bizkaitarrak batuaz saiatzen diren bitartean bertsolari gipuzkoarrak «bertsue» kantatzen aritzea. Bizkaiera hitz egin nahi duenak ikasi dezala: aditzak, joskerak... Gauza bakoitza bere tokian eta errespetoz.

Mirian Anitua (Aulesti)

Nor da txarra?

NOR da txarra, futbolaria ala ETB-ko kazetaria? Aspalditik dabilta «Kirolez kirol» saioko arduradunak euskal taldeetan nor izan den igandeko futbolariak txarrena esaten. Jakin nahi nuke nor diren beraiek halako baieztapenak egiteko. Orojakitun, Jainko eta gainerakoen gainetikotzat izango ote dute bere burua? Ez al du gogoratzen Pedro Mari Goikoetxeak zelako ziurtasunez adierazi zuen penalti izan zela Futuraren erorketa Atletico de Madrid-ek Logroñon jokatu zuen partiduan gainerako guztiok kontrakoa ikusten genuen bitartean? Horrek

zer adierazten du? Baina ez da Pedro Mari halako «perla» bakarra. Lehengoan Mikel Olazabal harritu egiten zen lau eta bi emaitzarekin bukatu zen Castellon-Valladolid partiduan halako «talde eskas eta trakets»-ek horrenbeste gol sartu beharraz.

Komunikabideek informatu egin behar dute, eritziak eman ere bai baina inor iraindu gabe eta norbait egun jakin batetan txarto aritu dela esateko hizkuntzak baditu makinatxo bide. Agian gertatzen da diskurtso bakarraren jabe zaretela eta ez dakizuela beste modu batetan esaten. Ba, bada ordua ikastekoa. Edo agian zuen izaera nahi duzue besteengan isladatu? Zeren ez al zarete konturatu ze txarraz zareten eta erabiltzen dituzuen adjetibo mezpresagarriok zuen jardunaren adierazgarri zuzenak direla?

Jakin ezazue txarto eginak zuzentzeko egin beharreko gauza onartzea dela. Gainera txarraz, eskasak, traketsak eta baldarrak ugari dira mundu zabal honetan, neu adibide eta zuek eredu.

Sabiño (Bilbo)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK
 HELBIDEA TEL
 HERRIA
 HERRIALDEA D.P.
 BANKU/ AURREZKI KUTXA
 SUKURTSALA
 KONTURAREN ZENBAKIA

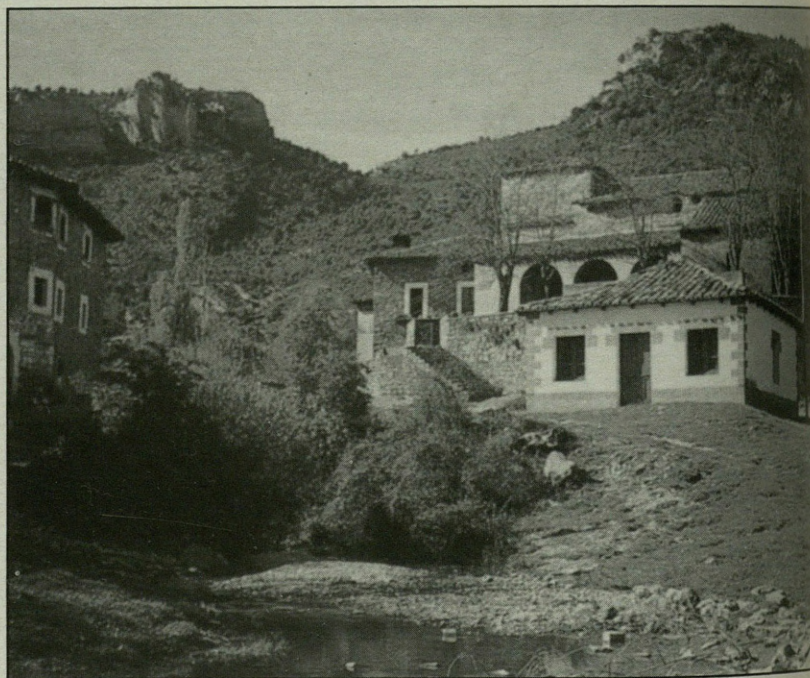
ARGIA

1.332 eta 1.333. aleak

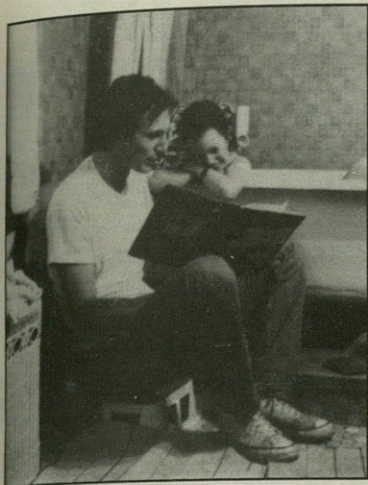
6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.
8. Nork bere Aberri Eguna du Iparraldean zein Hegoaldean. GARBINE UBEDA.
12. Politika ttantaka.
14. Nazioarteko kronika. XABIER LETONA.
16. Jugoslaviako etorkizuna hari mehetik zintzilik. XABIER LETONA.
20. Nazioartea ttantaka.
22. Etxe eraikuntzaren negozioa, A-tik Z-ra. MYRIAM GARTZIA.
28. Aita, ama eta izpiritu saildua. PABLO SASTRE.
33. Iñaki Zabala: «Pausoko gabiltza mugitutako dirutza itzela bait da». ERMIÑE BELAUSTEGIGOITIA.
39. Nafarroa: etorkizunerako erizpideak. IÑAKI CAMINO.
47. Gero eta zaletu gehiago itsas azpia arakatzen. PATXI SARRIEGI.
50. Aralarreko erretaularen bidaia luzea. IXABEL ETXEBERRIA.
53. Kultur kronika. JOSU LANDA.
54. Xabier Gereño: «Husseinek Hitler gogoratzen dit eta ni Saddamena kontra nago». JOSEBA AZPEITIA.
56. Balearen arrantzoa marrazki biziz. G. ARRESE, J. GOIKOETXEA.
60. Pascal Gaigne: «Egin berri ditudan banda sonoroak dira nire musikaren islada». RITXI LIZARTZA.
62. «Jakín» itxura eta edukin berriez arintze eta modernotzearen alde. JOSU LANDA.
64. Munduko kultura. J.M. HERITZ.
66. Kultura ttantaka.
68. Astegiroa.
82. Euskal Telebistari: Zergatik? JOXE MARI GOIKOETXEA.

ABERRI EGUNA: Alderdi bakoitzak aukeratua du gustoko lekua eta aldarrikatzen den lema martxoaren azken egunerako. Hego Euskal Herrian, alderdi bakoitzak bere aldetik jo du Hauteskundearen atarian. Ipar Euskal Herrian, urte hasieratik honantz istiluak izaki, ez da batasunik ageri./8

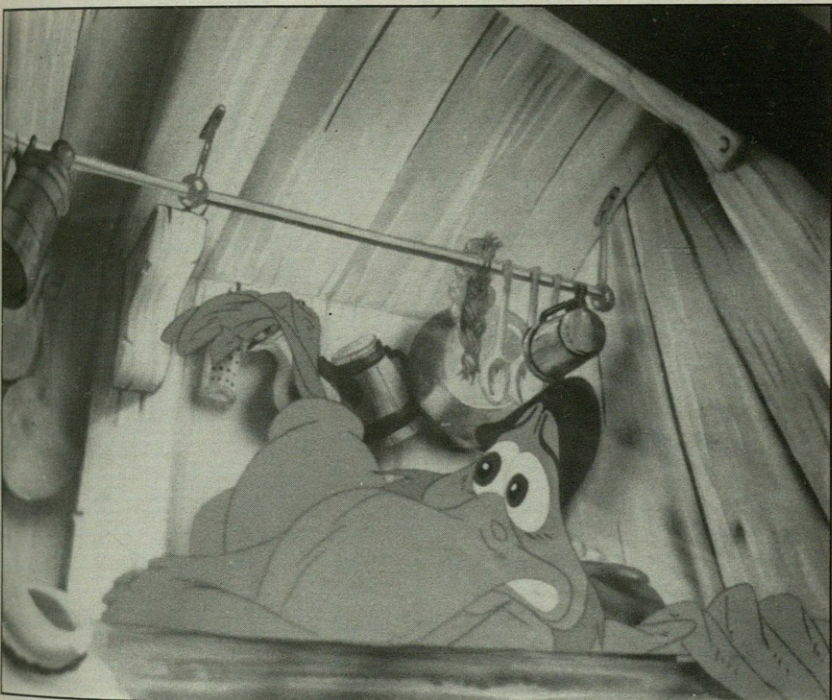
NAFARROA: Zer izango da Nafarroa hainbat urteren buruan? Non egon liteke industria, zein komunikabide berri egingo da, bazter batean zein geldituko da? Apostua egin du dagoeneko Gobernuak, baina erabakiarekin konforme ez diren ahotsak ugarit dira./39

FAMILIA. Emakumea masiboki etxez kanpo lan egitera ateratzen hasi zenetik, familiaren egiturak biziki aldatu dira. Gaur egungo familia txikiaren baitan sortutako arazo berrientzako soluzio berri bila dabilta gizon-emakumeak./ **28**

ETXEGINTZA. Pisu bat erosi nahi duen hiritarra metro karratuaren garestiaz kexu den artean, eraikuntzaren azpian zenbait pertsonaiak milioien dantza egiten du. Dantza horren pausoak ezagutu nahian./ **22**

BALEARENAK: Berrogeitabost lagunen artean, eta bi urtez lanean ihardun ondoren, amaitu dute «Balearenak» izeneko marrazki biziduneko filmea. Juanba Berasategik zuzendutako pelikula hau Donostiako Nazioarteko Zinemaldian pantailaratuko da lehen aldiz, eta areto komertzialetan Gabonetatik aurrera izango da ikusgai./ **56**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda, Alberto Irazu, Eñaut Apaolaza, Patxi Sarriegi, Rikardo Lizartza, Joxi Goikoetxea, Gorka Arrese.

Bilbon: Xabier Letona, Myriam Garcia, Ermiñe Madariaga, Xabier Zabaleta, Jon Olaizola, Jose Mari Egaña, Amaia Nabaskues, Sabino Madariaga, Joseba Azpeitia.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Xabier Lekuona, Iñaki Uribe, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Josu Landa, Imanol Murua, Luis Fernandez, Mikel Arrieta, Joxan Oiz, Andres Gostin, Joxemi Saizar, Itsaso Fernandez, Arantxa Gutierrez, Bego Montorio, R.M. Sabaris, Patxi Azpillaga, Edorta Arana, Jon Sarasua, Mattin, Asisko Urmeneta, Fernan Goñi, Xabier Lezeta, Enbido, Bota Punttuba, Fermin Muguruza, Jimu Iturralde, Amaia Lasa Alegria, Mikel Antza, Kike Amonariz, Xabier Oleaga, Jean Louis Davant, Nerea Azurmendi, Carlos Santamaria, Xipri Arbelbide, Emilio Lopez Adan, Xarlo Etxezaharreta, Elhuyar, Eva Olaizola, Juan Mari Arzak, Juan Jose Lapitz, Karlos Argiñano, Txillardegi, Tala, Mikel Asurmendi, Iñaki Uriarte.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Fotomekanika: Eneko Abrego, Agus Barandiaran.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria ..	7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ...	490 libera.
Estatu Espainola	7.450 pezeta.
Beste atzerriak	9.800 pezeta.
Airez	14.900 pezeta.

Aberri Egunera kolpeka

JOSU Arkauz-Arana, «Josu Mondragon», eta beste bost errefuxiatu zein bertakoen atxilotze eta gartzeleratzea dugu Polizia frantsesak Euskadi Ta Askatasunari emandako azken kolpea. Corcuera eta Marchand, Frantzia eta Espainiako Barne sailetako arduradunek egun horretanxe bildu behar zuten eta nahikoa izan da hau zenbait komunikabidek frantziarren «opari» gisa interpretatzeko atxiloketa. Hauen ustez ETaren «kupula» osoa dago kontrolpean, baina Frantziak, nahi duenean bakarrik kolaboratzen du. Gonzalezen gobernutik gertuago daudenek ez dute uste ordea hain erraz dagoenik eta, Frantziak ahal duen guztia egiten du erakunde armatuaren buruan jotzeko.

Gauza batean datoz bat Espainiako komunikabide guztiak: kolpe handia izan da '2.'aren erorketa; Marchandek bezala, ETA ahulduta dagoela esan dute, xerkatuta. Guzti hauen arabera Mugika Garmendia «Pakito»-ren baitan baino ez dago orain «kupula» osoa. Eta arazo larriak bizi ditu ETak.

Bestalde, aurrekoaren kontrapuntu, Intxaurrondo, Bilbo eta Madrilgo ekintzek berriz astindu dituzte aurreko hitz guztiak. Lerrook idazterakoan

erreibindikaziorik ez bada ere.

Arestian aipatu medioentzat ETaren «azken atzamarkadak» edota «Mondragon» atxilotu eta gero indarra erakusteko ofentsiba baino ez dira izan. Hala denentz? Denborak erakutsiko du hori. Orain ikusi dena zera da, Euskadi Ta Askatasuna eta Estatu espainiarraren arteko lehia areagotu egin dela pasa den astean.

GAIA utzi gabe, Felipe Gonzalezek Nazioaren Egoerari buruzko eztabaida parlamentarioan lehengo bere politikan berretsi zen euskaldunon afera

honi dagokionez: «Derrigorrezkoa da errepresioaren politikari eustea. Ezinbestekoa da terroristak isolatzeko indar demokratiko guztien arteko hitzarmenari eustea». Bi puntu hauekin batera nazioarte mailako kolaborazioa gogoratu zuen, bere politikaren hirugarren zutabea. Eta arestian aipatu medioek ez bezala Frantzia erabateko laguntza eskaintzen ari zaiola aipatu zuen.

Kongresuan hauteskundeak pasatu eta gero garrantzia har dezakeen —elektoralismo hutsa ez bada behintzat— Autonomien Estatu mailako

— Autonomien arteko Estatu hitzarmenaz hitzegin du Gonzalezek baina ez du ezer garbirik esan.●

hitzarmenari heldu zion Gonzalezek Kongresuan. Horren beharra azpimarratu zuen «ezberdintasunak» onartu behar direla nabarmenduz eta diskriminazioak ez direla onartuko garbi azalduz. Ezer garbirik ez beraz, Gonzalezen ohizko bihurtzen ari den eran.

Autonomia ezberdinen arteko hitzarmen honi buruz ez dirudi inork gauza handirik dakienik Euskal Autonomi Elkartearen. EAJkoek eman dute horri buruzko eritzia eta ez dira euren artean bat etorri. Ardanzak Poitiersen, Ardatz Atlantikoari buruz hiru egun pasa eta batere luzitu ez dion bisitan, esan zuen Moncloan berarekin hitzegindako gauza bera zela Gonzalezek Kongresuan esandakoa eta «konfidantza» handiz ikusten zuela. Arzalluz berriz, EAJk bere estatutu eta txostenak berritzen hasteko egindako Asanblada Nazionalen, agertu zuen ez zuela gauza handirik espero hitzarmen horretatik eta euskaldunok ez dugula gure subirautasunaren apurrik ere utziko Gonzalezen esku. Lehendakaria eta Alderdiaren arteko betiko joku bikoitza? Ala besterik ere bada azpian?

Garaikoetxeak ere Arzalluzen il-dotik erantzun dio Gonzalezi, «Edo marko juridiko-politiko honetara makurtzen gara, edo nazionalismoaren betiko eskariei heldu beharrean gaude».

Dakienak behintzat agertu beharko luke zertxobait. Zera bait da segurutzat jotzen dena Gonzalezen aldetik: estatutuak eman beharreko guztia eman duela. Eta hau ere ikutu beharreko gaia izango dute, sekretuan, oraintsu bilduko diren alderdiek Ajoura Eneako ituna berrindartze asmoz. Sekretuan bildu nahi honek, dena den, ez du gauza onik erakusten Jau-

regiren aginduei jarraitzea ez den gainontzeko gaiekiko.

UPNk erabaki du azkenean estatu mailan PPrekin bat egitea eta bigarren porrota jasan du Jesus Aizpunek denbora laburrean. Pozik desegin du Nafarroako PP Del Burgok bere militanteak automatikoki UPNn afiliatzeko eta estatu mailan ederki indartu da Aznar. Maiatzeko hauteskundeek begira lehia ederra erakutsiko dute PSN eta UPNk Iruñeako alkatetza eta Foru Legebiltzarreko lehendakaritza eskuratzeko.

Abertzaleek berriz bakoitzak beretik jarraituko dute Nafarroan ere, nahiz eta EAJk fitxatu berri duen Urbiolak aitortu duenez, bere gisa saioa egin duen Nafarroarako ere EAEko hirukoitza errepikatzen EA eta EErekin batera. Hauen ustez ordea Nafarroan ez da EAJrik. Eta HBrekin batera ez dirudi inork apostu egin nahi duenik nahiz eta Foru Legebiltzarrera ere,

Patxi Zabaleta zerrendaburu, maizago agertzeko joera erakutsi duen.

ABERRI Eguna, berriz ere, batasun ezaren ezaugarriarekin datorkigu. Iparraldean, batasunetik abiatu eta hiru Aberri Egun ospatuko diren bezalatsu, Hegoaldean lau. EAJk berak bereizi zituen «Gure Indarra: Euzkadi» berea aurkezteko unean bi abertzaletasun mota: marko juridiko politikoaren aldaketa ezinbesteko jotzen dutenena eta gainontzekoena.

Eak berriz, «Euskadiren alde lan egin dezagun» lema aurkezterakoan, adiskidetze nazionala aipatu zuten ETari eta HBri dei eginaz «hiritartasunera eta demokraziara hurbil daitezten». EEK «Gora Euskadiko Ezkerra» batez ekin dio bereari eta HBk Independentziari heldu dio «Independentzia autodeterminazioaz» lemarekin.

Jean Louis Davantek gogoratu berri duen bezala Alderdi Egun bilakatu da Aberri Eguna. Adore, elkartasun eta batasun gehixeago beharko dira European Euskal Herri moduan, gure buruaren jabe agertu nahi badugu Madrildik edo Parisetik pasa gabe.

Iñaki Zubiondo

— Garaikoetxeak honela erantzun dio Gonzalezi: «Edo marko juridiko-politiko honetara makurtzen gara, edo nazionalismoaren betiko eskariei heldu beharrean gaude».●

Hauteskunde munizipalen kanpainari heldu diote Hegoaldeko alderdiek

Nork bere Aberria Eguna du Iparraldean zein Hegoaldean

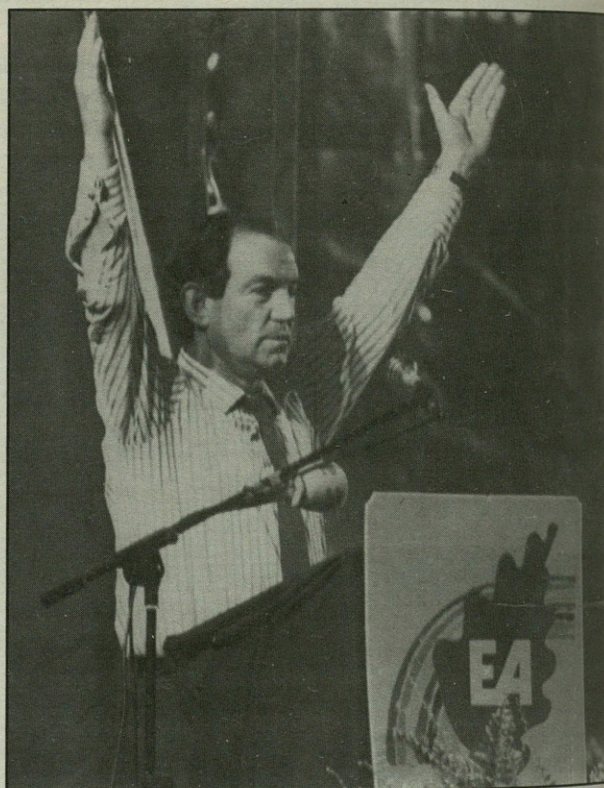
Martxoaren azken egunean, igande honetan, ospatuko da 1991. urteko Aberri Eguna. Alderdi bakoitzak bere lema eta egitaraua azaltzeko lekua aukeratua du. Hegoaldean, besteetan bezala, alderdi bakoitzak bere aldetik jo du, eta Iparraldean, urte hasieratik honuntza istiluak izaki, ez da batasunik ageri.

IPARRALDEAN polemikarik handiena sortu duen gaia hauxe izan da urte hasieratik honantz. Baina arazoaren sustraia iazko Aberri Egunean datza. 90eko Aberri Eguna alderdien artean antolatu zen Hendaian. Antolatzaileen artean EAren presentzia zela eta, ezker abertzaleko zati batek «Eak urtean zehar ezker abertzalearen kontrako bere politika, eta Ajuria Eneako bitzarmena», argudioak azalduz, ezker abertzalearen indartzearen beharra azaldu zuten. Beraz, herri berean bi Aberri Egun desberdin antolatu ziren.

Manifestaldiaren bukaeran, alderdietako partaideek hitza hartu zutelarik eta bereziki Xarritonek hitz egin zuenean, jendea oihuka hasi zen.

EMA kolektibotik kanpo

Honelako egoerarik sortu ez dadin, eta ezker abertzalearen koordinatzeko bere proposamenari jarraituz, Oldartzen kolektiboak 91ko urtarrilaren 10ean biltzar batera deitu zuen. Biltzar honetara EMA, GABE eta Patxa hurbildu ziren. EA ez

Eusko Alkartasunak Baionan eta Gernikan antolatu ditu Aberri Egunaren inguruko ospakizunak.

zen agertu, beraz, Patxak eta Oldartzenek EArekiko Aberri Egunaren antolaketarik onartuko ez zuela-

koaren ustea ate, aurreko urteko arazoa baztertua zen. Zerbait bilkura egin ondoren, otsailaren 12an EMA

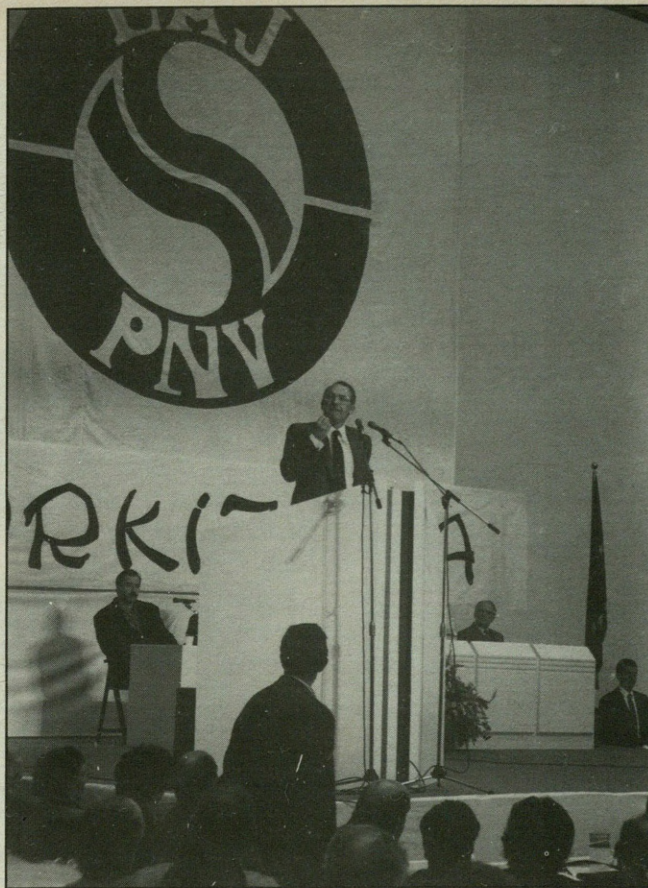
alderdiak Aberri Eguna Kolektibotik kanpo geratzea erabaki zuen.

Piztutako polemiken aurrean, EMAk eta EAJk Donapaleura egin dute deialdia. EMAk aukeratu dituen lemak, «Donapaleuk bizi behar du», «Amnistia osoa» eta «Iparralderako Institutio berezia» dira.

Arbonan bilduko direnek «Iparraldea bere geroaren jabe» hartu dute lematzat. Kolektiboak dioenez, «on-tsa dōbakion lema da, to-kiko abertzaleek eraman eta irabazi zituzten bi borrokak lekuko: lebena, berreuskalduntze mugimenduak kausitu duen «Aranzola» Gau Eskolaren etxe berrikoia eraikiz, bigarrena «Andere Serorenia» suntsituz salbatuz».

Lema orokorraren barnean, abertzaleen eguneroko eskakizunen adierazle diren gaiak plazaratuko dira, hala nola: amnistia osoa eta erre-uxiatuen estatutu politikoa, proiektu turistiko guztien gelditzea eta eginak diren berrikusketa, Iparraldeko lurraldetasunaren ezagupen politikoa instituzio berezi baten bidez, autodeterminazio eskubidea Euskadi osorako, euskarren ofizialtasuna eta berreuskalduntze plangintza, langabedun eta langileen autoantolaketa.

Euskal Batasunak oroitarazi du Aberri Eguna bateratua izan dadin, bi funtsezko eskakizun ihardesten zuen jokamoldea proposatu

EAJk aurtan ere Anoetako pilotalekuan eta Bilboko erakustazokan azalduko du bere asmoa.

zuela. Batetik Aberri Egun bakar horretan abertzaleen ordezkari-tza politikoa agerikoa izatea eta bestalde, abertzale guztiak eta hauen arrazoi eta borrokabideak ulertzen dituztenak biltzea. Euskal Batasunaren eritiziz EMAk ez du horrelakorik onartu eta ondorioz, ez da Iparraldean batasunik egongo, ez du antolatzaile gisa parte hartuko ez Donapaleun eta ezta Arbonan ere. «Iparraldean, elkartasuna baitaezpadakoa baldin bada, Hegoaldeko mugimendurekin ere

erakutsiko dugu Iruñeako Aberri Egunera ordezkari-tza igorritz».

Eusko Alkartasunak Iparraldean Baionan antolatuko du ospakizuna. Lehenik San Andres elizan goizeko 10etan emango den mezara eta honen ondotik San Leongo hilerria gonbidaturik daude «Agustin Xabozuberotar abertzalearen hilobi gainean lore sorta baten eskaintza ekitaldira».

Hauteskunde kanpainaren ataria

Hegoaldeari dagokionez, hauteskunde munizipalen atarian, aurtengo Aberri Egunak aurreko urteetan izan ez duen kolorea hartzen du. Aberri Egunareko deialdiak, eta Aberri Egunak

«Euskal Herri kultoa eta elkartua eraikitzea lortzen badugu, aurkituko dugu marko juridiko-politiko egokia, Europaren baitan»●

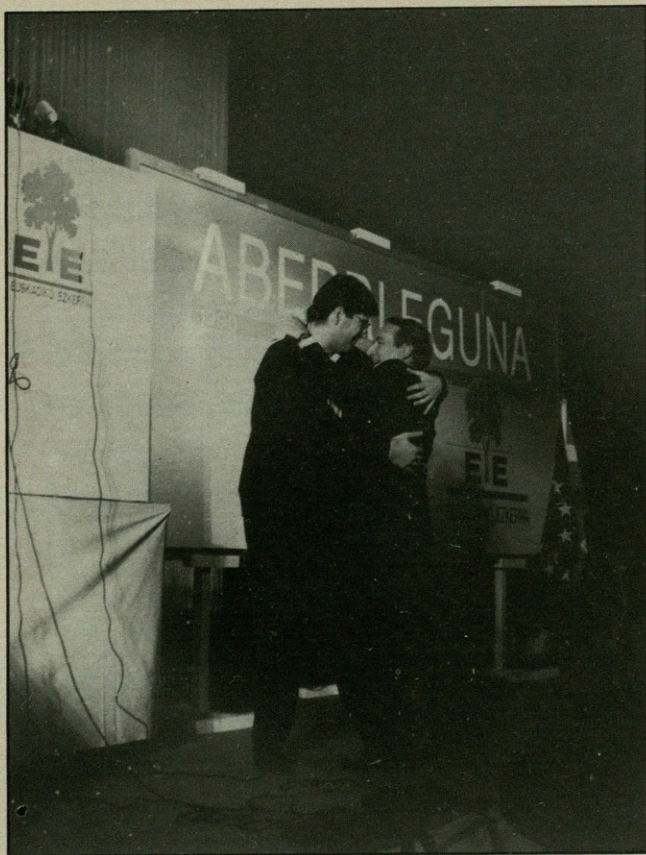
EUZKO ALDERDI JELTZALEA

berak hauteskunde kanpainari bultzada ematen diote aurtan.

Eusko Alkartasunak Gernika izango du bilgunea. Carlos Garaikoetxea alderdiko lehendakariak Bilbon prentsa aurrean adierazita-koaren arabera, «Gernikan abalegin kolektiboa eskatuko dugu datozkigun erroñkei elkarrekin aurre egiteko». Garaikoetxeak EAKo exekutiba nazionala dokumentu bat lantzen ari dela azaldu zuen eta bertan, «ETA eta HBri dei egiten zaio demokraziara hurbil daitezen». «Desafio handiek adiskidetze nazionala eskatzen dute jende guztiaren ongizatean eta konpetibitate industrial eta komertzialean aurrera egin dezagun». EAK lematzat «Euskadiren alde lan egin dezagun denok» hartu du, eta honekin «elkarrekin bizitzeko giroaren eta nor-maltasun zibikoaren beharra» azpimarratu nahi du, «Sortu den mesfidantzak, inbertsioa eta teknologia erakartzeko garaian kaltegarri bait da». Carlos Garaikoetxeak, gure herriak pakea behar duela adierazi zuen eta baita guztion esfortzua ezinbestekoa dela «desafio ekonomiko-sozialei aurre egiteko eta autogobernua lortze-

«Desafio handiek adiskidetze nazionala eskatzen dute jende guztiaren ongizatean eta konpetibitate industrial eta komertzialean aurrera egin dezagun»●

EUSKO ALKARTASUNA

Euskadiko Ezkerrak inportanteena kontzientzia nazionala indartzea eta zabaltzea dela adierazi du.

ko». Carlos Garaikoetxeak bere eritzi tinkoa nabaermentu nahi izan zuen autogobernuaren defentsan eta autodeterminazioaren alde.

sun moduaz aritu zen. Buruzagi jeltzalearen eritziz, hau, «erabat antzutu eta pasatutako eredu iraultzaileetan oinarritutakoa da». Honen aurrean EAJk bul-tzatzen duen abertzaletasu-

na defendatu zuen Egiba-rrek, «eguneroko aberri-gintzan» oinarritzen dela ziurtatuz. «Abertzaletasun mota honek konprometuzarekin zer ikusia dauka, bemendik sortzen da askatasuna». Europaren aurrean «Euskal Herri kultoa, garatua eta elkartua erai-kitzea lortzen badugu, euskal herritargoak berak aurkituko du marko juri-diko-politiko egokia, Eu-roparen errealitatearen baitan».

EAJk bi deialdi egingo ditu martxoaren 31rako, Donostian goizez Anoetako pilotalekuan, eta Bilbon arratsaldean, Erakustazokan. Lemari buruz, «EAJren in-darra euskal herritarren konfidantzan eta lagun-tzan oinarritzen dela» adierazi zuen.

Estatu federala apostua

Euskadiko Ezkerrak Poliki-roldegian bilduko ditu bere jarraitzaileak. Aukeratu duen lema «Gora Euskadiko

«Komunitate autonomoak bat etorri behar du Estatuaren borondatearekin komunitate europarren aurrean» ● **EUSKADIKO EZKERRA**

Ezkerra» da, «Euskadi erreafirmatzeko eta ezke-rretik eraikitzeko». Euska-diko Ezkerrarentzat, «auto-determinazio eskubidea onartu ondoren eta bon-ekiteko bide demokratio-koa finkatu ondoren, in-portanteena herritar guz-tien kontzientzia naziona-la indartzea eta zabaltzea da», proiektu bakar ba-inguruan ulertzen dute na-zionaltasuna, «jende eta kultur pluralitasuna onar-tzen duen proiektua behar dugu».

Autonomien berdefini-zioari buruz, Xabier Mar-kiegi EEko prentsa ardura-

Bi abertzale mota EAJren ustez

EAJk egun berean eman zuen prentsurrekoa eta bertan Joseba Egibar, Juan Luis Laskurain eta Xabier Goirigolzarri EBBko partai-deek «Gure indarra: Euzka-di» lemapean egingo duen Aberri Eguneko ekitaldiak azaldu zituzten. Joseba Egi-barrek Euskal Herrian bi abertzaletasun mota kon-trajartzen direla aipatu zuen. Alde batetik eta HBri erreferentzia eginez, «mar-ko juridiko-politikoaren aldaketa ezinbestekotzat jotzen duen» abertzaleta-

Iaz ez bezala, Ipar Euskal Herriko alderdiek ez dute elkarrekin ospatuko Aberri Eguna.

Iruñean independen- tziaren alde

HBk «Independentzia autodeterminazioaz» lemapean ospatuko den manifestaldirako deiladia zabaldu du. Maurizio Olite HBko kideak azaldu digunez, «Gernika -ko Estatutua eta Nafarroako Amejoramentua ez dira gure herriaren subirotasunerako tresna baliagarriak, alderantzizkoa baizik. Konstituzio espainiarraren mende jartzen gaituzte, geure herria «nazio» espainiarren barne ezarri nabian. Hala xe adierazi izan dute gainera, ez bakarrik alderdi nazionalista espainiarrek,

baita bere buruari euskal nazionalista deitzen dioten bainbatek ere».

HBk inoiz baino balio handiagoa eman diola subirotasun eta independentziari adierazi digu Maurizio Olitek. Herri Batasunak autodeterminazio eskubide demokratikoaren defentsa proposatzen dio herriari, «Independentziara heldu ahal izateko. Eta hau oinarri izanik Herrien Europa eraikitzen parte hartzeko».

Autodeterminazio eskubideari dagokionez, «Gasteizko Parlamentuak sekula ez du ikuspegi erreala eta praktikoa batetik onartu. Herriari kaleko errei-bindikazio eta debatea kentzeko saioa izan zen. Instituzionalizatuz botere politikorik ez duen marko batean sartu zuen. Eta partidu hauetxe berak dira Estonia eta Lituaniako independentzia oihuak txalotzen dituztenak».

**Herri Batasunak
«Independentzia
autodeterminazioaz»
aldarrikatuko du
Iruñean.**

■ «Autodeterminazio eskubide demokratikoaren defendatu behar da Independentziara heldu ahal izateko»●

HERRI BATASUNA

Garbiñe **U**beda

E Z P A L A K

■ JOLAS-MAKINEN AUZIA
APIRILERAKO

EUSKO Legebiltzarreko Bozerama-
leen Batzordeak iragarritakoaren ara-
bera, apirilaren hamaikan ospatuko
den plenoan eztabaidatuko da berriro
ere B motako saria duten jolas-maki-
nen ustiakuntza. Makina hauen ustia-
tzeak ematen duen herri-diru sarrerari
buruzko txostenaren inguruan, talde
parlamentariak lituzketen proposa-
menak izango dira egun horretan,
besteak beste, eztabaida gai.

■ LOPEZ SOBAK
NAFARRAK NAHI DITU
PUERTO RICON

ELIAS Lopez Soba Puerto Ricoko or-
dezkarri nagusiak inbertitu nahi duten
nafarrei bere herriak abantaila handiak
eskaintzen dizkiela adierazi zuen Pe-
dro Bueno Nafarroako Merkatal Gan-
barako lehendakariarekin eta hainbat
enpresariarekin Iruñean ospatutako bi-
lera batean. Abantaila handi horien
artean, hamar, hamabost eta hogeitau-
tetako zerga-salbuespenak aipatu zi-
tuen alde batetik, eta bestetik Estatu
Batuetara zergarik ordaindu gabe sartu
ahal izatea. Banco Bilbao Bizcaya,
Banco Central eta Banco Santander
Puerto Ricoko merkatuaren %30 euren
eskutan izaki, Espainiako bankuak
honez gero nahikoa finkatuta daudela
gogorarazi zuen Lopez Sobak. Horre-
taz gain, bere herriko esku lanaren
merkea eta azpiegiturak goraipatu zi-
tuen. Datorren astean San Juan de
Puerto Ricon egingo den elikagaien

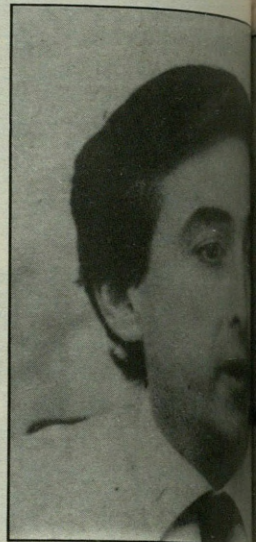
ferian zenbait enpresari nafar izango
da, ardo eta kontserba sektorekoak
gehienak.

■ MARIE-K PORROT EGIN
DU MIARRITZEN

DIDIER Borotra, martxoaren 19an
Miarritzen ospatutako lehen Udal
Kontseiluan auzapez izendatu dute
ofizialki. Miarritzeko hauteskundee-
tako emaitzen arabera, ehuneko 56az
baztertu da Marie. Borotraren aldeko
28 eta 7 bestelako bilduko dira beraz,
udaletxean. RPR alderdiarentzat galtze
garantzitsua da, Kostaldean zuen
udalik handiena galdu bait du. Gal-
tzailleen esanetan, «Borotraren koali-
zio 'heteroklita' » eta Marie beraren
hitzetan, «ez da ziur maionesa horrek
atxikiko duen».

■ SOBRINO ZELAKOAN,
SEMEEN IRAKASLEA
BAHITU ZUTEN

ADOLFO Sobrino Murias enpresaria
zelakoan, beronen semearen irakas-
lea, Manuel Ruiz Garai bahitu zuten
Madrilen martxoaren 21ean gauean
ETakoak zirela zioten hiru lagunek.
Adolfo Sobrino Murias-en enpresa,
«Construcciones Sobrino», «Union
Temporal de Empresas» elkartearen
enpresetarikoa bat, 1982ko abendu-
an sortu zen eta entitate ofizialentzat egi-
ten zuen lan. «Union Temporal de En-
presas» Irurtzun-Andoain autobidea-
ren Gipuzkoako zatiaren eraikuntzaz
arduratu zen hasieran, baina gero uko
egin zion proiektuari.

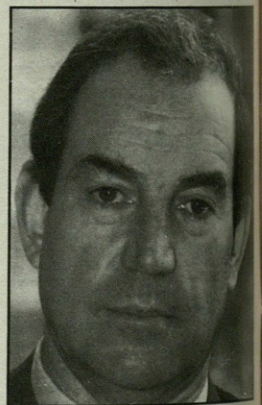

«Oso zail jarri behar
dizkiogu gauzak HBri
jokoaren baldintzak onar-
ditzan».

Ramon Jauregi.
Egin, 1991-III-18

«Lehenengo aldiz aspaldi
bonetan, gure nazionalismo
ideien aldeko baizeak
dabilta Europan».

Jon Gangoiti.
Deia, 1991-III-19

«Gizon zuber, efikaz,
konziliatzaile eta bere
berrian sustraitutakoa duen
Imanol Murua».

Carlos Garaikoetxea.
Egunkaria, 1991-III-22

G O R D E T Z E K O A K

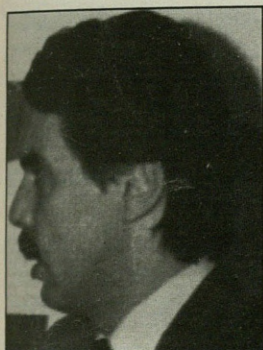
PSE-PSOE-K GASTEIZKO GOBERNUAN JARRAITZEN DU

EAJ-EE-EA Hirukoitzak ez du uste bezain gozo aurkitu Gasteizko Gobernuua. Hiru partiduak paktu batez bildurik Lakuara heldu zirenean, arazo ugari topatu zuten. Aurreko Gobernuua joan da baina utzi ditu suelto hor nonbait josi gabeko hariak. Bada oraindik ere joan ez direla pentsa araz lezakeen aztarnarik. Besteak beste, kontseilari berriek dituzten idazkari eta gainontzeko funtzionarien artean, hainbat, eta kargu handikoak, aurreko Gobernuak utzitakoak dira, eta nolabaiteko oztopoa izan dira lanean jartzeko garaian.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Ez da PP-EAJ-CiU bitzarmenaren posibilitatea baztertu behar».

Jose Maria Aznar.
Diario Vasco, 1991-III-20

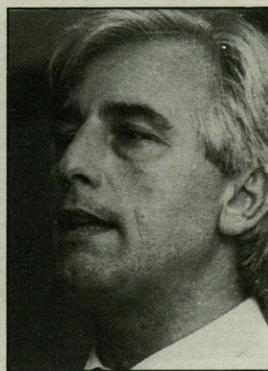
«Europarrak izan nahi dugu, baina Madrildik pasatu gabe».

Heribert Barrera.
Egunkaria, 1991-III-22

FELIPE GONZALEZ

Espainiar Gobernuako lehendakariak ez du Jose Amedo eta Michel Dominguez-en auzian parte hartuko pertsonalki, ekainaren 11an hasiko den auzian bere testigantza eskatzen bada ere. Miguel Castells akusazio partikularreko abokatuak, haserre, *«garantia falta erakusten du honek, horrela edonork erantzun lezake»* esanaz, zalantzan jarri zuen erantzunen sinesgarritasuna ●

GABRIEL URRALBURU

Nafarroako Gobernuako lehendakariak, Imanol Muruarekin, *«Leitzako manifestua»* sinatu zutenen ordezkaritzaarekin eta Larraun inguruko alkateekin batera, Irurtzun-Andoain autobidearen lehen zatia inauguratu zuen. Adierazi zuenaren arabera, *«Leitzan hartutako konpromezua betetzen ari da, gizarte osoa elkartuta egon delako autobidearen defentsan»* ●

Egoerak berean dirau SESBen

JOAN zaigu Soviet Batasuneko erreferenduma eta arbolak berean dirau. Gutxi gora behera espero ziren emaitzak eman ditu. Hauteskunde Batzordeko azken datuen arabera ia %80ak (184 milioi pertsona) parte hartu du erreferendumean eta horietatik %76ak baietza eman dio Batasunari. Soviet Batasuneko populazioa bere osotasunean harturik «baietz» horrek %58a suposatzen du. Honek esan nahi du Gorbaxov eta sektore kontserbatzaileak «garaile» atera direla, edozein eraikuntza motari ekin aurretik —ez direla gutxi— Batasuna berean mantentzeko edozein neurri hartzeko legitimitate legala dutela. Baina non da legitimitatea erreferenduma indarrez inposatu den lekue-tan, Baltikoa, Kaukasoa eta Moladabian adibidez? Ondorio txarrak izango bide ditu erreferendumak lurralde horietarako, «legitimitate» horretan eskudaturik indarra bere modu bortitzenean erabiltzeko tentazioa ez bait

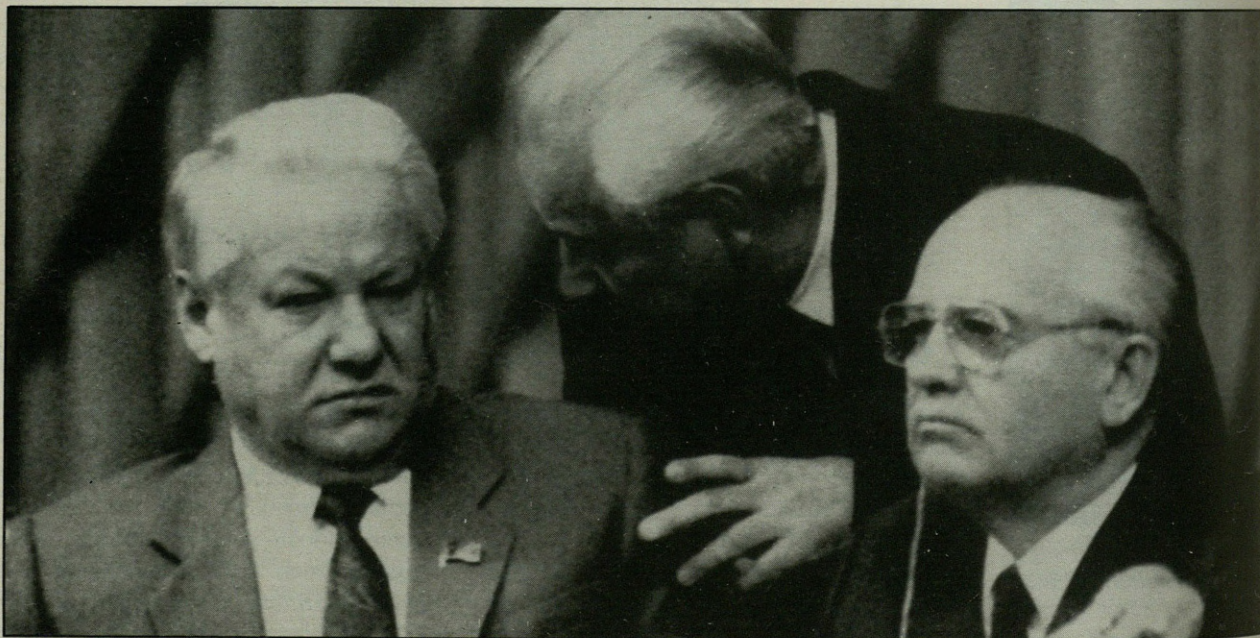
da izango makala. Aipagarria den beste datu bat, nahiz eta gutxi aipatu izan den, baiezko handienak hegoaldeko errepublika musulmanetan izan direla, teoriarik bederen botere sobietarretik urtinen daudenak eta haieki-ko desberdintasun etniko-kultural handienak dituztenak. Guzti horietan ehunekoak larogitamarretik gorakoak izan direnean, Errusian bertan, SESBeko bihotzean, baiezkoa %71a besterik ez da izan.

Beste garailea Boris Ieltsin erreformazalea, berak bultzatutako galdera arrakastatsu suertatu bait zaio. Errusiarren %52ak baino gehiago baietza eman dio Errusian sufragio unibertsalez aukeratutako lehendakari karguari. Alabaina, hau ez da nahiko Errusiako konstituzioa aldatzeko, beronen erreformari ekiteko bertako parlamentuaren 2/3ak behar bait dira. Eta parlamentuan erreformazaleak eta komunistak indar beretsuak dituzte. Negoziazioaren bidea besterik

ez da geratzen ia, eta horretan hasi dira jadanik Gorbaxov eta Ieltsinen ekipoak. Beti ere, errusiar bi hauen arteko harremanak errazagoak izango dira nazio errebeldeekin izan litezkenak baino.

KURDISTAN inoiz baino gogorrago ari dela dirudi. Irakeko iparraldeko lurralde kurdoak gerrilarien esku daudela adierazi zuen Kurdistaneko Batasun Nazionalako Yalal Talabani buruzagiak. Halaber, bertan eratu-tuko dela Irakeko behinbehineko gobernua eta harantz abiatzen direla oposizioko buruak. Baina, ordaina ere ez da makala, adierazi dutenez Irakeko armadak *napalma* eta arma kimikoak erabili bait ditu kurdoen aurka. Kontu ezagunak dira horiek kurdoentzat, tamalez.

Turkiako kurdoek ere ez daude geldirik, nahiz eta estatu desberdinen arteko kurdoen borrokak ez diren

EEEk eta Golkoko Gerra

K

ARL VON KLAUSEWITZ (1780-1831): «Gerla, bestelako bide batez, politikaren jarraipena da».

General Prusiar buru argi honen esakerak adierazten digu nazioarteko mailan gudalozteek duten garrantzi eta arreta handia. Gaur-gaurko historia aztertu ezker garbi ikusiko dugu EEK (Europako Ekonomi Elkartek) ez duela seguritateko sistema zehatzik ezta lortzeko hantzik ere. 1949an NATO sortu zen bi blokeen arteko ezin ikusia sendotuz eta Europako herrialdeak Iparrameriketako egin nahietan eta «Guztien kausa» delako hortan sartuz (Truman Doktrina).

Bost urte ondoren Mendebal Europako Batasuna (UEO) jaio zen militar aldetik inolako eragin gabekoa. Amerikarren segurtasun doktrinaretik aldentzeko arazoa, ele utsa, azken 30 urteotan azaltzen den bezala.

Batetik Europak bere lurraldeko etsai zelako hura galdu zuelako. Soviet Batasunaren eta Varsoviako Paktuko herrialdeen aurrean ez dago politika oldakor batez baliatu behar egun. Euromisilak ez daude Moskuruntz zuzenduak eta tanke sobietarrak Oder-Neise lerrotik aldegiten ari dira. Harremanak sakontzen joan ahala Gorbaxovrek eraiki nahi duen «Guztien etxea» ez zaigu amezkeri hutsa iruditzen. Bestetik zertarako da Estatu Batuei alderdikidetzat hartzea gure arteko beharrak edo interesak bat ez baldin badatoz, azken gerla honetan ikusi ahal izan dugun bezelaxe. Estatu Batuen aliatu hurbilena Israel izan da nahiz eta Komunitateko herrialde gehienek politika bestalde arabierrekin josita egon. Aitatutako interesen alde hau nabaritu zen ere 1986ko Ingalaterra eta Siriaren arteko krisialdian.

ETA zer gertatuko litzateke noizbait EEK herrialde baten interesei NATO kide batek edo gure «anai nagusi eta zaindaria» (Pig brother never sleeps) ekin ezker? Ez da hau ez balizko arazoa, begiratu besterik ez dago Greziak Txipren dituen interes turkoak arriskuan jarri zituztenean ugarte erdiaren independentzia agertzerakoan. «Golkoko Gerla» ere elkarren aurrez aurre dauden aldeak izan dira Europako herrialdeen artean. Ingalaterra, Frantzia, Alemania eta Espainia ezik gaineko herrialde guztiek ez dute Estatu Batuen alde jokatzeko asmo garbi eta lotua erakutsi, alegia, bestela jokatu zuelakoan nago. Lehengoari gainean jartzen badiogu erabat, eskuhartu duten herrialde gehienek Iraki azken hamar urteotan izkilua hornitu dutela antzemango diogu EEK bete duen zentzu gabeko arrunt eta kazkarra. Hitz gutxitan esanda EEK mundu guztiko saleros nagusienetako batean bihurtzen ari da baina merkatal interes horiek ez daukate zabaltzerik berebiziko seguritate planik gabe.

Golkoko Pertsiarrean gertatutakoa ikusitakoan ditezken aukerak bi besterik ez ditugu Estatu Batuen laguntza gabeko defentsa politika bat ezarri nahi badugu; bata Estatu Batuen menpe dagoen Mendebal Europako (UEO) delakoa suspertzea ez dut ontzat ematen Estatu Batuen Menpe egoten jarraituko zuelako. Bestea, EEK hamabi herrialdeak barne hartzen dituen Europako Segurtasun Kontseilu bat antolatzea, egokia izanarren arriskuak ere ba ditu (Ingalaterra, Frantzia, Alemania), eta ez nolanahikoak gainera. Lagun asko eta aukera gutxi antza.

EDUARDO GARBIZU

(Zuzenbide Fakultateko Nazioarteko
Zuzenbideko irakaslea)

konparagarriak. Kurdoek martxoaren 21ean ospatu zuten beren nazioaren eguna, *Neuroz* edo Urte Berriaren Eguna. Turkian urte askotatik hona aurren ospatu da modu legalez lehenbiziz, eta aurtengo mobilizazioak izan dira 1924ean kalifatoa ezabatu eta errepublika aldarrikatu zenetik garrantzitsu eta jendetsuenak. Langile Kurdoen Alderdiak (PKK) —turkiakoa— Iran, Irak, Siria eta Turkiako kurdoen estatu bat du helburu, baina Ankarak oraingoz egoera neutralizatzea lortu du Irakeko kurdoekin egindako itzarmenaren bidez. Azken hauek, oraingoz behinik behin, konforme leudeke automia maila batekin.

Guztien gainetik egungo mugak apurtezinak dira, eta horretan bat datoz, Saddam, Bush, Turgut Ozal eta estatu inplikatuak. EEBBek ez dute ahazten Turkiak Golkoko Gerrarako bere baseak uzteko jarri zuen baldintza mugen mententzea izan zela. Ho-

**— Guztien gainetik,
egungo mugak
apurtezinak dira, eta
horretan bat datoz Saddam,
Bush, Turgut Ozal eta
gainontzeko estatu
inplikatuak ●**

urrez gainera, 25 milioko kurdoen bali-
lizko estatu baten aurrean guztiak
dira beldur, etorkizunean indartsua
izateko posibilitateaz gain, Ekialde
Erdiko egoera oraindik gehiago ko-
rapildu litekeelako.

L. Martinez

Armadak ze erabaki hartuko duen zai

Jugoslaviako etorkizuna hari mehetik zintzilik

KONPOSIZIO ETNIKOA

JUGOSLAVIA (23 milio biztanle): Serbiarrak 8,1 milio. Kroaziarrak 4,1 milioi. Mazedoniarrak 1,1 milioi. Musulmanak 2 milioi. Esloveniarrak 1,9 milioi. Montenegroarrak 0,6 milioi. Albaniarrak 1,9 milioi. Hungariarrak 0,5 milioi. Beste batzu 2,6 milioi. **Serbia**: Jugoslaviako %40a dira. %66 serbiarra eta %20a albaniarra, Kosovokoa. **Kroazia**: %75a kroaziarra eta %11 serbiarra. Arazo gogorak dituzte bien artea. **Mazedonia**: %67a mazedoniarra eta %20a albaniarra. **Eslovenia**: %90a esloveniarrak. Etnikoki homogeneoena. **Montenegro**: %68a bertakoa, %13a musulmanak eta %7a albaniarra. **Bosnia eta Herzegovina**: %39a musulmanak, %32a serbiarra eta %18a kroaziarra.

Lehertzekotan dago egoera Jugoslavian. Josip Broz, Titoren agintepean hogeitamabost urte igaro ondoren. Nazionalismoek beren erreibindikazioei ekin diete, nazio eta etnia saltsa-maltsek egoera ia lehertarazteraino eramanez. Serviako oposizio eta agintarien arteko gatazka larriak bestetik. Eta armada parte hartzeko prest. Federazioaren jarraipena, konfederazioa, Jugoslaviaren desintegrazioa edota gerra zibila?... Denboraren txanda da orain.

MENDE hasieran Jugoslavia sortu zenetik, 1917an, desberdintasunak handiak izan dira bertako sei errepublikaren artean (Serbia, Kroazia, Eslovenia, Bosnia eta Herzegovina, Montenegro eta Mazedonia). Beraien arteko debertintasun etniko eta ekonomikoak handiegiak izan dira historikoki, eta historian zehar hegoeslabiarren arteko nagusitasuna lortzearen borrokak etengabeak izan dira. Alabaina, Bigarren

Gerra Mundialean Alemania naziaren aurka egin beharrrak, batasun sentimendu sendo bat sortu zuen jugoslaviarren artean. Horrez gain, sentimendu horrek eta estatuak Alemaniaren aurka partisuen buru izan zen Josip Broz, Tito, kroaziarra zuten buruzagi moduan: egungo Jugoslaviaren diseinatzailea eta, finean, hogeitamabost urtetan zehar Jugoslaviaren batasuna bermatu duena.

1980an hil zen Tito, eta

handik urtebetera jada, 1981eko apirilean, gatazka gogorak izan ziren Koso-voko Albaniarrak zirela eta. 1989an berriro egin zuen eztanda arazoak; bietan Serviako gobernuak erre-presioarekin erantzun zuen. Baina ez hori bakarrik, ondoren Kosovori Serbiako errepublika autonomo moduan zegozkion eskubide guztiak ezabatu zizkion Serbiako Parlamentuak. Titok ere arazo larriak izan zituen, 1968an albaniarrekin eta 1971 eta 1972an kroaziarekin, eta erreprimitu egin zituen, baina ondoren eskuzabaltasunez jokatu zuen. Titok beti zaindu zuen Serbiaren indarra, beste errepublikaren aurrean indar gehiegirik hartu ez zezan. Baina bera hil eta gero Serbiak gogor ekin zion bere ohizko panazionalismoari, gehiago areagotu dena oraindik beste errepublikek ere —Eslovenia eta Kroazia

batik bat beren erreibindikazioekin ekitean.

Eslovenia eta Kroazia

Apurtuta daude Jugoslaviako botere zibila eta militarren arteko harremanak armadak Lehendakaritza Kolektiboaren (sei errepubliketako ordezkariak eta Serbiako Kosovo eta Vojvodina errepublika autonomoetako ordezkariak osatua) agindue uko egitea erabaki zuenetik. Armada serbiarren agindupean dago

■ Titok ere erreprimitu zituen nazionalitateak baina gero eskuzabaltasunez jokatzen zuen●

—nahiz eta soldadu gehienak albaniar jatorrikoak izan, estatuko txiroenak— eta hauek ez dute onartzen gainontzeko errepublikaren aldenketarik.

1990.eko Apirilean Esloveniak eta Kroaziak hauteskunde libreak burutu zituzten beren parlamentuak aukeratzeko. Jugoslaviako herrialde aberatsenak dira biak eta bietan nagusitu ziren nabarmenki indar nazionalistak, Beogradoko botere zentralista errefuxatu izan dutenak. Mendebaldeko Europar integratzeko gogorik biziena erakutzen dute. Ekainean Esloveniako Parlamentuak, lege federalaren aurrean bere legediaren subiranotasuna aldarrikatu zuen. Urrian Kroazia eta Esloveniak estatu konfederalaren ideia luzatzen diotz aginte federalari eta abenduan eslobeniarrek, erreferendumaren bidez, independentziaren alde

Bigarren Gerra Mundialaz geroztik armadako tankeak Beogradoko kaleetara ateratzen diren lehenbiziko aldia.

Josip Broz, Tito.

agertzen dira. Halaber, datorren ekainaren 15erako estatu konfederala osatzeko formulazio zehatzik bilatzen ez bada Esloveniak independentzia aldarrikatuko duela adierazi zuen parlamentuak. Urte berriaren hasierarekin indar handiarekin zabaldu zen armadak Kroazian parte hartuko zuenaren surrumurrua. Gaur egun, surrumurrua errealitate bihurtu da ia, eta Martxoan zehar parte hartze horren erabakiak hari mehetxo batetik zintzilik dirau. Batik bat, Lehenda-

karitza Kolektiboaren hantza kazgorako egoera ikusirik, armadak parte hartzeko aitzaki txiki bat nahiko izan daitekenean.

Protestaldi gogorra Beogradon

Parte hartzea esatean, bizitza politikoan parte hartzea esan nahi du, alegia Jugoslaviarrek beldur handiarekin ikusten duten estatu kolpea, honek gerra zibila suposatuko bait luke. Hala ere, serbiako agintariak gero eta gehiago ari dira aitz-

Slobodan Milosevic.

Oztopoz beteriko historia

JUGOSLAVIAKO

estatuaren hastapenak XVII. mendetik datoz, Ivan Gunduliek hegoaldeko eslabiar guztiak estatu batean biltzea proposatu zuenean. XIX. mendean hegoeslabiar guztientzat idatzizko hizkuntza amankomunaren zabal-tzeak aurreko mendeetatik zetorren estatu bateratuaren ideia bultzada handia suposatu zuen, I. Gerra Mundialaren hasiera, 1915ean, Jugoslaviar Batzordea sortu zen, kroaziarrek, esloveniarrak eta serviarren artean osatutakoa. 1917an, Bosnia eta Herzegovinak aurreko hirukotearekin bat egin ondoren, hegoeslaboen arteko estatua (hori esan nahi du Jugoslaviak) eratu geratu zen *Corfuko Paktuaren* bidez, *S.H.S Erresuma* izenarekin eta Serviako Karag-jorgevic dinastiarekin. Gerra ostean eta mugen berbanaketa-ekin indarturik atera zen estatu berria. Muga kontu

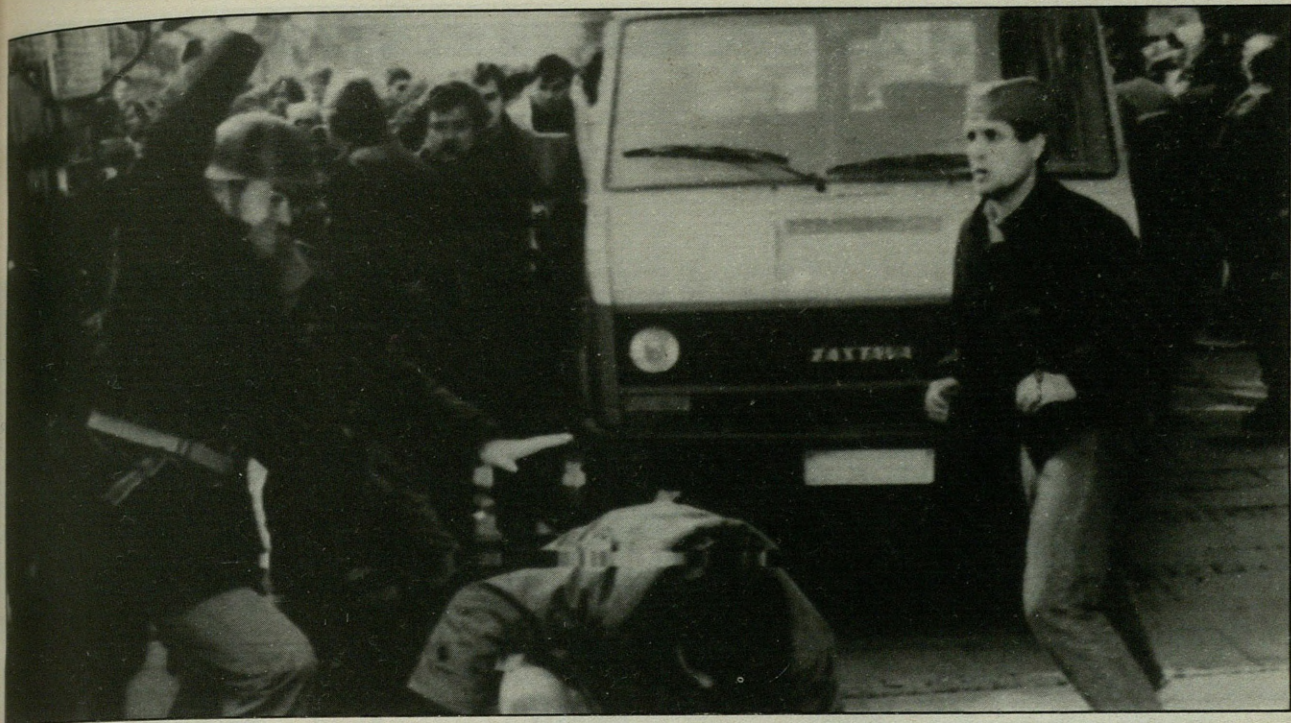
horietan Albaniarekin izan ziren arazo larriak. Halaber, zonalde desberdinetako desberdintasun etniko eta ekonomikoak berehala sortu zituzten arazo ugari.

Estatuaren kontrola dela eta, 1921 eta 1941a artean borroka gogorrak gertatu ziren. 1931ean Alejandro I erregeak diktadura gogorra inposatu zion estatuari. Atentatuan hil zuten 1934an eta koroa adinez gazte zen Pablo II. enaren esku geratu bazen ere, Pablo printzeak eta Stojadinovic izan ziren Estatu buruak, hauek Erroma, Bulgaria eta Alemaniako erregimen faszistekin bat egin zutelarik 1937 eta 1938an. Urtebete beranduago Alemania naziarekin egindako tratatuak (haren arabera Alemaniako armadak libre zuen Jugoslavian ibiltzea) matxinada gogor bat sortarazi zuen 1941ean. Ondorioz, estatuaren batasuna salbuhutzi asmoz Pedro II.ak

hartu zuen boterea, baina alperrik, erantzun modura Alemaniako armadak Jugoslavia okupatu bait zuen.

Alemanek Kroazia, Serbia eta Montenegro bakkarrik utzi zituzten Jugoslavia gisa. Gainontzeko lurraldeak inguruko estatuen artean banatu zituzten. Berehala sortu ziren bi erresistentzia gune: bata Alderdi Komunistak eta egungo Jugoslaviaren sortzailea izango zen Josip Broz, Titok gidatua, eta beste Mihajlovik monarkizaleak gidatua. Bigarren hau, lehenaren aurka ekinenez, berehala aliatu zen alemanekin. 1944ean, Titok gidatutako armada Beogradon sartu zen sobietar Armada Gorriaren laguntzarekin; ordaina ere ez zen makala izan, Jugoslaviako populazioaren %10ak galdu bait zuen bizia. 1945ean gauzatu zen gaur egun ezagutzen dugun Jugoslaviaren eraketa.

Gerra ondoren, SESBekiko desberdintasunek estatu bien arteko apurketa ekarri zuten 1948an. Ekialdeko gainontzeko herrialde sozialistek ere berdin egin zuten eta Jugoslavia bakkarrik geratzen mendealdeko potentziengana hurbildu zen, batik bat Italia, Grezia eta Turkiarengana. Stalinen heriotzarekin harreman diplomatikoak berreskuratu zituzten SESB eta Jugoslaviak. Titok errepubliken arteko oreka mantentzea lortu zuen ia berrogei urtetan zehar, zenbaitetan errepubliken eskakizunak erreprimitz baina ondoren erreinbindikazioekin nahiko eskuzabal jokatu. Ez Alineatuen Mugimenduen buru garrantzitsuenetarikoa izan zen eta ekonomia alorrean garrantzi ekonomiko azkar bati ekin zion hasieratik, komunismoaren printzipioak mantenduz eta, sektore pribatuari ere bere protagonismoa eskainiz.

kiren baten bila armadak parte hartu dezan. Serbiako lehendakaria den Slobodan Milosebic-ek (desagertutako Komunisten Ligakoa), erregimen aldaketa eta gardentasun informatiboa eskatzen zuten manifestariak erreprimitzeko tankeak Beogradoko kaleetara ateratzeko agindua eman zuen joan den martxoaren 2an. Bi hildako, zauritu ugari eta gatazka handiak ondorio gisa. Beogradon Bigarren Gerra Mundialaz geroztik tankeak kalera ateratzen ziren lehenbiziko aldia zen. Milosebiketik ihazko hauteskundeak samur irabazi bazituen ere, armada erabil-tzeak bere aurka jarri ditu alde zituen sektore asko.

Orain gakoa bi haritik da-go zintzilik: armadaren parte hartzea bata, eta Lehendakaritza Kolektiboarekin gertatuko denaz bestea. Azkenean, Serbiako parlamentuak ez dio dimisiorik onartu Borisav Jovic Serbiako ordezkariari. Azke-nean, Serbiak Lehendakari-tzaren aginduei uko egingo ziela adierazi ondoren guz-

tiz debalutua geratu den Jugoslaviako Estatu buru postura itzuli behar izan du (urtero txandatzan da Estatu buru kargua ordezkarien artean). Manifestariak, gazteak batik bat, beren eskakizunetarikoz batzuz lortu zituztenean protestaldiari utzi zioten. Hauetan Vuk Draskovic oposizioko Berpizkunde Serbiarretako Alderdiaren buruzagi eskumata-rra atxilotua izan zen hiru egunez. Lehendakaritza Federalaren krisi latza, Jovic-ek armadari neurri bereziak hartzeko boterea ematea proposatu zuenean sortu zen. Eslovenia, Kroazia, Macedonia, Bosnia eta Herzegovina, eta Kosovoko ordezkariak ezetza atzera bota zuen proposamena eta orduan Jovic-ek dimisioa aurkeztu zuten, Montenegro eta Voivodinako ordezkariak ere, Nenad Buzin eta

Jugoslav Kosti, bere atzean joan zirelarik.

Stipe Mesik Kroaziako ordezkaria eta lehendakariorde federala saiatu zen bere postua hartzen baina Serbia, Montenegro eta Voivodinak ez zuten onartu. Mesik terroristatzat jotzen du Armadak. Txandari jarraiki berari dagokio Estatu buru izatea Bere ustez serbiarrak beldur dira Lehendakaritza era-bakiez, *«Milosevic-ek ikusten duenean errepublikak Jugoslaviaren funtzionamendurako akordio batera iritsi daitezkeela eurek negoziaketetatik alde egiten dute»*. Askoren ustez, aldenketa horrek armadari parte hartzeko gonbitea besterik ez zen, baina dirudienek armadaren baitan gauzak ez daude oso garbi. Berdin gertatzen da serbiako populazioarekin: oposizio zein gobernuza-

leek Eslovenia eta Kroaziaren aldetze nahia oso begi txarrez ikusten badute ere, ez daude armadaren parte hartzearen alde. Nagusiki militarrek osatzen duten Mugimendu Komunistaren partaideak ere ez daude ados, eta horrela adierazi zuten Beogradon Stepan Markevic

generalak. Ekonomiarik dago-kionean hankaz gora dagoela esan liteke. Esloveniak bere moneta politika darama, merkantzien fluxu librean oztopaturik dago, enpresen arteko zorrak ez dira ordaintzen eta, errepublikek ez diote ordaintzen dagokien diru kopurua federazioari. Abenduaren bukaeran muga eta salmenten zergak zirela eta federazioak milioi bat dinar (10 milioi pezeta/550.000 libera inguru) jaso zituen egunero, berez 300dik 600 dinarrera jaso beharko lukeenean. Jugoslaviako egoeraren adibide bat gehiago besterik ez.

■ Datorren Ekainaren 15erako Estatu Konfederala osatzeko formulazio zehatzik aurkitzen ez bada Esloveniak independentzia aldarrikatuko du

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989

JUDUAK KOBAZULOETAN GORDETA

HISTORIAK buelta handiak ematen dituen zalantzarik ez dago. Gaur txuri eta bihar beltz. Joan den astean juduek I mendean erromatarren hatzaparretatik ihes egiteko erabiltzen zuten tunel sarea aurkitu zen Israelgo iparraldean, Kafr Kana herrian. Horietatik egiten zieten aurre erromatarrei. Gaur egun, ez da gutxi egoera aldatu dena. Nasim Nalar arkeologoak aurkitu zuen. Kobazuloei dagokienean bederen Palestinarrak ere ez dira arkeologo txarrak izango.

POLIZIAREN JIPOIAK

DUELA hiruzpalau aste Los Angeleseko poliziak sekulako jipoia eman zion abiadura handiegian zihoan beltz bati. Bideozaletu batek gertakizuna

hartu zuen eta sekulako eskandalua suposatu zuen EEBBko eritzi publikoan. «*Kia bi, aspaldian ez diat eman gaur gaueko moduko jipoirik*» esan zioen polizietako batek ordenadoren (irritiak gainezka zeuden) komisaldegiko beste bati. Beste batek hizkuntza poliziarra erabiltzen zuen, «*leben mailako indar neurriak erabili ditugu*». «*Kontxo. Merezia izango zuen musker horrek, ziur, ja, ja. Oharraziko zaituztet*». Oharra jasotzen zuen beste polizia auto batetik ez zuten horren algaraz hartu notizia, «*Berriz, ez. Zergatik egin zenuen hori? Ez zenidan agindu, bada, denboraldi batez lasaitu egingo zinela?*».

Kingek, jipoitua izan zenak, 56 milioiko dirutza eskatu dio indemnizazio gisa Tom Bradlèy Los Angeleseko alkateari, hiriaren lehenbiziko alkate beltza. Lasai dena den, Colin Powel Estatu Batuetako armadaren komandante Nagusia da. Dena da posible EEBBetan.

E
L
E
-
M
E
L
E

«*Komunista bati azkarra ala tentela, ausarta ala obediente, Jangoikoa ala deabruaren arteko aukeraketa horiek emanez gero, beti aukeratuko du bigarrena*».

Vuc Draskovic,
Berpizkunde Serbiarrerako
Alderdikoa buruzagi
Jugoslaviarra.

«*Autodeterminatzeko eskubidea errenuntzia ezineko printzipioa da.*»

Eduard Xevardnadze,
SESBeko Atzerri Ministro
ohia.

«*Aspaldiko lagunak gara, eta ez lagunak bakarrik; berdin pentsatzen dugu.*»

Eduard Xevardnadzek
Mikhail Gorbaxovi buruz.

«*Bairuteko gobernuak Libanon segurtasuna garantizatzeko gai ez den artean soldadu israeldarrek ez dira 'segurtasun lerrotik' aterako.*»

Sohomron Israeleko
armadako Komandante
Nagusia

O I H A R T Z U N A K

«Propaganda kutsua darion arren, positibotzat jo behar da»

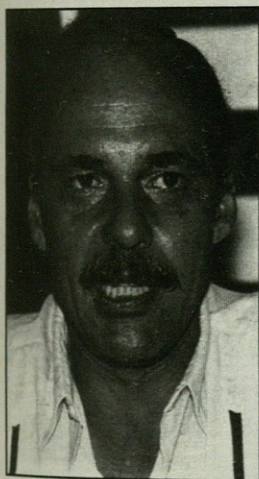
Alfredo Cristiani El Salvadorreko lehendakariak, FMLNren su etenaz.

COSSIGA LEHENDAKARIAREN BURUA EZ OMEN DABIL ONDO

ZIKLOTIMIA gaitza delakoa omen du Francesco Cossigak, Italiako Estatu buruak. Sendagarria den gaitza da eta bere menpe daudenek «jarraituak diren mania» pairatzen dute. Azkenokaz egiten dituen tonoz kanpoko adierazpenak direla eta ardura handia dago Italiako politika munduan. Hona hemen horietako batzu: Gladio sare klandestinoak: «Defentsako Idazkariordea nintzenean bere sorreran parte hartu nuen. Harrotasun handiko gauza da niretzat». «Onarpen agurra bidaltzen diet Aberriarekiko maitasuna zela eta Estatuari egitura bonetatik zerbitzatu zioten guztiei». Gladio ikertzen duten epaileei buruz: «Konstituzioa eta kodigoak baino, epaile batzu gebiago dituzte buruan 68ko keak, 70eko esakerak eta 'berunen urteak' (terrorismoarenak)». Richard Wallis, Italiak Golkoko gerrari eman zion laguntza «sinbolikotzat» jo zuen kazetaria: «Kazetari bori (puta)...kume handi bat da». Umberto Bossi, Lonbardiari Ligako buruzagi nazionalista: «Italia zatikatzea eginkizun zoroa, lotsagarria eta kriminala da»...

EEBB-ETAKO ABIAZIOAK BERE TIROEN %70 ERRATU ZUEN

MERRILL McPeak estatubatuar generalak adierazi zuenez Estatu Batuetako abiazioak 88.500 tona bonba jaurti zituen Iraken aurka. Horietatik 6.250 «inteligenteak» direlakoak, eta ginontzekoak arruntak. Lehenbizikoek %90eko prezisioa dute, eta bigarrenak bakarrik eman zuten eman beharreko lekuan %25ak; hots 26.363k azertatu egin zuten eta 62.137k erratu. McPeak generalak aitortu zuenez «bai, bonba hauek besteak baino prezisio gutxiagokoak dira».

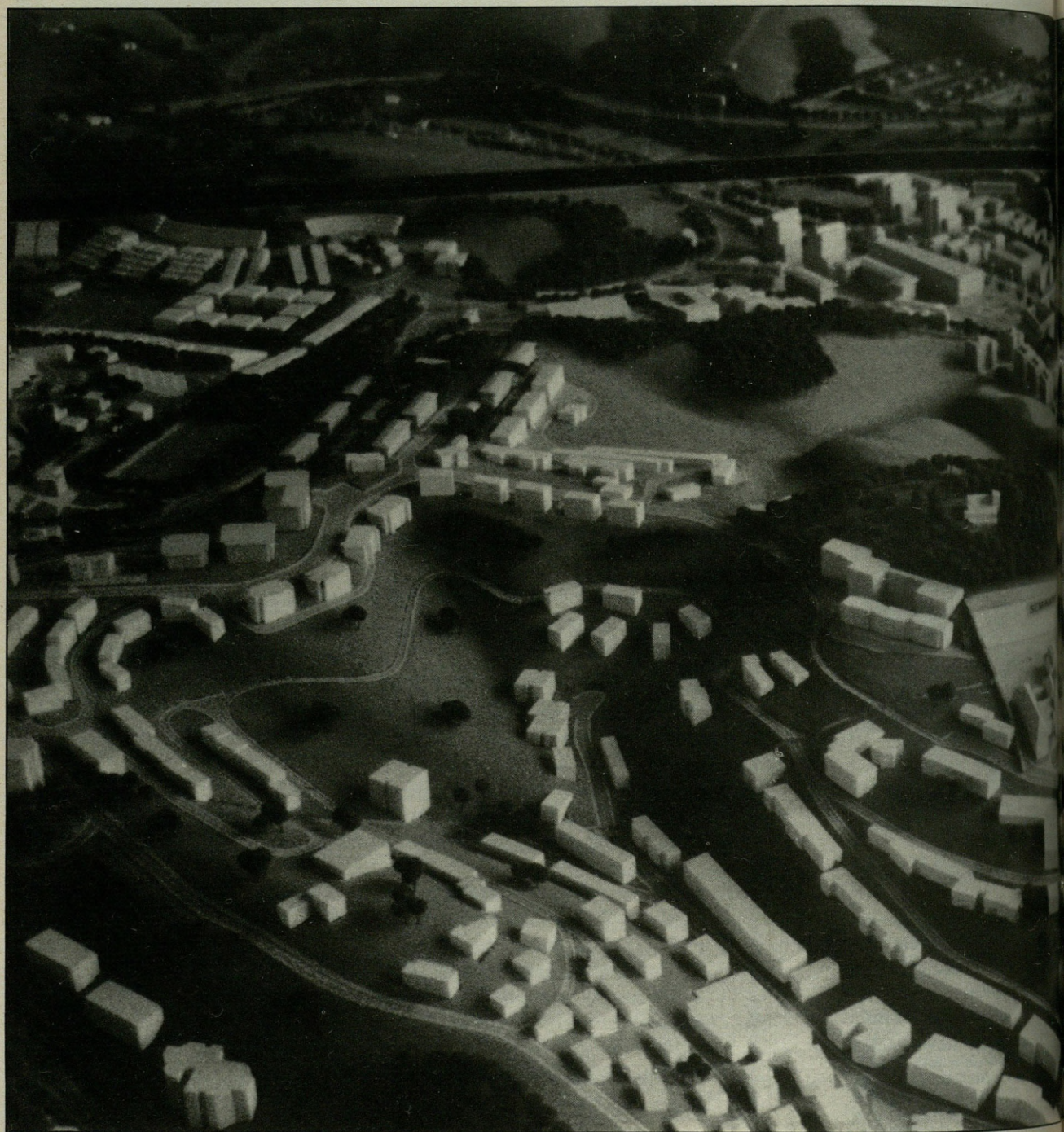

«Sobiet Batasuna eta Alemaniaren arteko akordioak ez dira errepublika bananeroen arteko akordioak».

Klaus Kinkel Alemaniako Justizia Ministroak, SESBk Erich Honecker ez duela Alemaniara itzuliko jakitera eman ondoren egindako adierazpenak.

E T X E G I N T Z A

ETXE ERAIKUNTZAREN

NEGOZIOA, A-TIK Z-RA

Arlo inmobiliarioaren inguruan interprete eta ekintza asko ditugu. Arruntean, hiru maila agertzen dira baina hauen artean ematen diren pausoek mundu hau mugitzen dute. Merkatuaren legea da arlo honen gorabeherak arautzen dituenena. Merkatuaren uhina gora doanean dirua leku guztietatik agertzen da, uhina beherantz zuzentzen denean empresa asko pikutara doaz. Indartsuenaren legea. Bitartean, erosleak etxebizitzaren garestitzeagatik kezkatzen dira.

BI dira etxebizitza garestitzearen oinarritzko arrazoiak: lehenengoa, eskaintza eskaera baino txikiagoa dela eta, bigarrena, lur erai-kigarriaren falta. Arrazoi hauetatik aparte, merkatuan ematen diren hartu-emanak eta gorabeherak dira eragingarriak. Merkatu lege indartsu horren ondorioz dirua egitea bakoitzaren trebetasunaren arabera dago. Jokua hasten da.

Prozesua has dadin lur eraikigarria izatea beharrezkoa dugu. Eredu honetan zer egin behar den jakiteko Plangintza Partzial bat burutzen da. Hirigintza Plangintza Orokorrak emango ditu jokua arauak eta plangintza partziala arau horien arabera egin beharko da. Hurrengo pausoa Urbanizazio proiektu

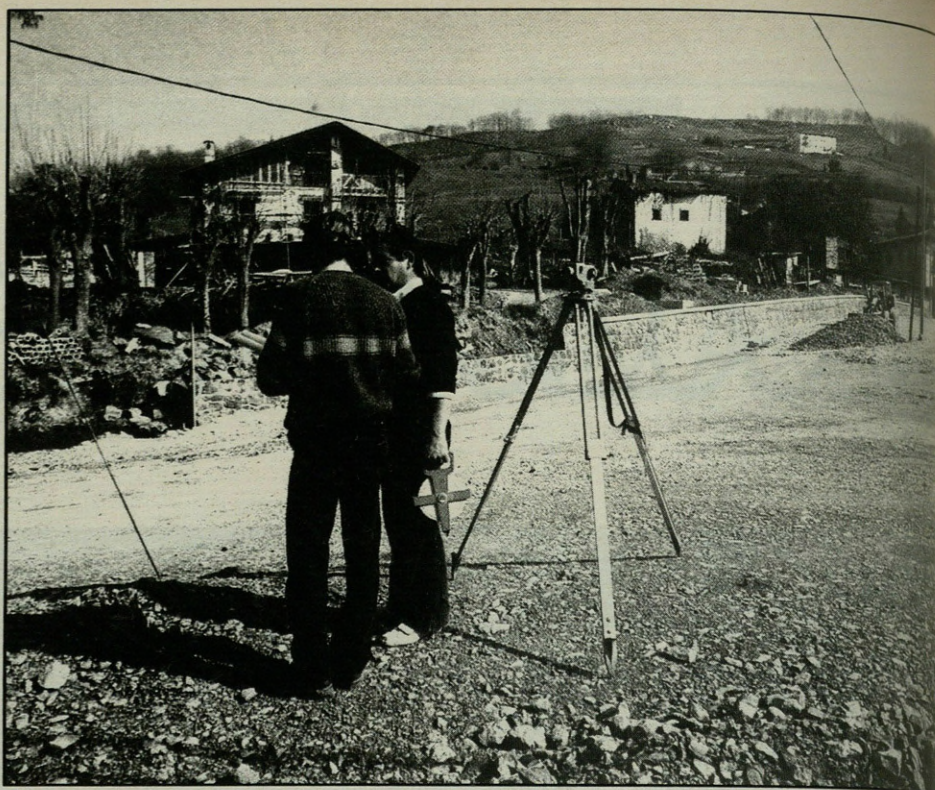
tua dugu, bertan ezaugarri «konstruktiboak» agertuko direlarik. Jarraian berzati-keta egiten da jabe bakoitzak non eta zenbat duen finkatzeko, arabera horretan eraiketan hainbateko inbertsioa jarriko bait dute. Oraindik ez gara eraikitzen hasi. Jabeen esku dago hemendik aurrera bere partzela saltzea edo aurrera jotzea, baina honelako kasuak ez dira oso arruntak, inbertsio handi bat behar delako prozesuarekin jarraitzeko. Udaletxean lizentzia eskatu baino lehen etxearen proiektu egitea arkitekto bati eskatuko zaio. Pauso guzti hauetan lurra gero eta gehiago birbalia-tzen da, bere prezio garestiena lizentzia izan ta gero lortzen duelarik. Ez dago joera orokor bat solairua

saltzeko garaian; batzuek plangintza partziala egin ondoren saltzen dute, beste batzuek Eraiketa proiektua aurkeztu eta gero. Dena merkatuaren arabera —lizentzia lortu aurretik hiru urte pasa litezke, gutxienez, prozesu burokratikoak astiro doalako, eta hiru urte hauetan merkatua asko aldatzen delako. Udaletxeak emandako lizentzia eskuratuta, eraiki lana hasi genezake. Prozesu luze honen azkeneko muturra etxebizitzaren salmenta dugu.

Etxebizitzaren prezioaren gain lurraren balioa da, beraz, beste faktore eragingarri garrantzitsu bat, solairuaren azkeneko prezioaren salerosketaren trasferentzia eta etekin guztiak agertuko direlarik. Esate batera, etxebizitza sozial eta pribatuaren prezioen arteko desberdintasunik nabarmenena lurraren balioan datza. Biek ezaugarri legal eta eraiki koste berberak izango dituzte, kontutan hartuta etxe on, hor-nonbaiteko edo txar baten arteko desberdintasuna milioi bat pe-zeta ingurukoa izango dela. Etxe publikoen kasuan espropiatutako lurra eraikitzen da eta urrats guztietan kudeatzailerik publiko berdina mantentzen da. Aldiz, etxebizitza pribatua lurra garestia izaten da eta prozesuan zehar aktore desberdinak

Donostia: etxe garestienak

Donostiako 100m²ko etxebizitza arrunt batek 20 milioi pta. (miloi bat libera) balio du. Euskal Herriko hiribururik garestiena da, etxebizitzaren prezioari dagokionez. Gasteizen, adibidez, 20 milioi hauekin edozein etxebizitza eros dezakegu, Aranzabalen ezik, auzo horretakoek 25 milioitik gora balio bait dute. Donostia Madrilgo zonalde asko bezain garestia da, batez ere bulego-merkatuan. Lokal komertzialak Donostian 1.500.000 pezetatan ordaintzen badira, Madrilén Serrano eta Goya inguruan mota honetako lokalak 3.000.000 pezetatan ordaintzen dira. Dena den, etxebizitzari dagokionez, Donostia Madril baino garestiagoa da. Gaur egun Donostiako Udaletxea hiriburuarren lurralde-planifikazio berria egiten ari da, orain arte 1962ko Hirigintz Plangintzarekin funtzionatzen bait zuen. Plangintza honek egindako etorkizunerako gogoeten arabera Donostiak gaur egun 600.000 biztanle izan behar zituenean, 180.000 besterik ez dituelarik. Egungo plangintzak 200.000 biztanleentzako prebisioak egiten ditu. Honen ondorioz, hedadura handiko lurralde asko, hiri arloetik nekazal arlora pasako dira.

Etxebizitza pribatu eta publikoen prezio desberdintasunaren arrazoi bat lurraren balioa da.

Eraiketa lanak hasi baino lehen ematen diren lurraren trasferentzien ondorioz lurra birbaliatzen da bere prezio garestiena lizentzia eskuratu eta gerokoa izanik

izango ditugu. Donostiako Intxaurren egiten ari diren Babes Ofizialeko Etxebizitzek espropiazioaren ondorioz daramaten lurraren balioa oso txikia da, aldez Ondarretan lurraren balioa etxebizitza bakoitzeko 10 edo 12 milioitakoa izan liteke. Beraz, lurraren balioa eta aktore desberdinek bereganatzen duten etekina etxebizitzaren prezioan eragiten duten beste bi faktore dira.

Negozioaren protagonistak

Promotora dugu lehendabiziko protagonista. Lehen esan bezala, normalean, jabe arrunta ez da promotore gisa sartzen kudeaketa pro-

zesuan. Promotoreak lur eraikigarriak erosten ditu eta merkatuaren legepeko inbertsio gogorrenak eginez hasten du jokua. Javier Olaberri, Donostiako Udaletxeko Hirigintza zinegotziaren ustez «Donostia espekulazio inmobiliarioaren eredu da». Aktibitate honek promotoreen belar-naldi osoen porrota ezagutu du. 50 promotoreetatik 30 lurjota gelditu dira. Negozio erakargarri baten errealitatea da. Merkatuak gora egiten duenean ondo kokatuta egonez gero diru pila eskura dezake baina gorakada horren puntan erosi eta jeisten hasten bada porrota dator. 1983an erositako solairu batek hiru urte geroago bere prezioa laukoiztu zezakeen.

Ignazio Iturzaeta promotore eta Jabegoaren Ganbararen lehendakari-ohia da. Bere eritziz «lurrarekin ez da esaten den bezainbeste jolasten. Lurraren balioa %15-25 bitartean denean eraikuntza lan baten %50-55a bitartean «konstrukzio osagarriak» dira, hau da, esku lanak eta materialak lurra baino indibidientzia handiagoa dute. Lurraren balioa %15etik —etxebizitza sozialeraino— %50era —Donostiako toki garestienetara— doa. Balore ertainak %25a Amaran edo-eta %30-35a Antiguon izan daitezke. Etekin enpresariala %15 eta %20a bitartean finantzitzen da, askoz jota %25a. Jokua horretan, lurra erosi eta saldu orduko diferentzia egotean datza. Toki estrategikoak daude. Demagun solairu bat erosten dugula. Momentuan bere balioa ez da aldatuko baina urte batzuk pasa eta gero toki estrategikoa bi-

hurtzen da parean parke bat egin dutelako, auzoa txukundu dutelako —edo aitzitikakoa, bertan komisaldegi edo hilerri bat eraiki badute. Lur horren balioa %20-25ean haunditu edo txikituko da. Jakin egin behar da noiz erosi eta noiz saldu.

Berrabilitatutako etxe zaharrekin antzeko gauza gertatzen da, euren kokapen onagatik. Iturzaetak esaten digunez «kasu bawetan lurraren balioa %50eraino iristen da». Javier Olaberriren ustez «negozio berri bat da. Makroekonomiaren ikuspuntutik errentagarriago gertatzen da zerbitzuak, kaleak, etabar eginda dauzkatelako. Auzo berri bat egitea oso garestia da, pertsona bakoitzeko milioi bat pezeta (50.000 libera) inguru. Bestalde ondare arkitektonikoa mantentzen duzu. Toki beharren eta negozioaren arteko nabasketa bat da».

Beste aktore batzuk

Bi dira, promotoreetatik aparte, aktore nagusiak: Entrepresa eraikitzailea eta promotora eraikitzailea. Eraikitzailearen funtzioa argia da, promotoreak emandako arauen arabera etxeak egitea. «Eraikitzaileak

leak liluraturik daude —esaten digu Javier Olaberriek—, lurralde gehiago atera dugulako. Haiei berdin zaie kudeaketa pribatua zein publikoa izatea euren etekina kasu bietan berdina izango delako. Are gehiago, nik esango nuke geure lananabiago dutela, promotoreek gehiago presionatzen dutelako eta gure kontratazio arauak neutroagoak direlako». Eraikitzaile promotorea bi lanak, etxegilearena eta planifikazio lanak egitearena barneratzen dituena dugu.

Mundu honetako beste bi aktore aipagarri «paseroa» eta inbertsore espekulatibo partikularra dira. «Paseroa» oso pertsonai bitxia dugu. Hirian arautu gabeko solairuak aurkitzen ditu. Lurraldea erosteko jabeari eskaintza bat egiten dio, adibidez 10 milioi balio duen lurratik urtebetean erosita milioi batez uztea lortzen du. Udaletxean bere trebe-

Promotorea da lurrarekin jolasten duena, inbertsio gogorrak egiten dituen eta etekinik handienak lortzen bide dituen

tasunaren bidez lizentzia lortzen du. Honen ondorioz lehen 10 milioi balio zuen lurraldeak 40 milioitan (2 milioi lib.) saltzen dio promotoreari. Milioi bakar bat arriskatu duela, 30eko etekina lortzen du «paseroak».

Beste pertsonaia inbertsore espekulatiboa dugu. Pertsona partikularrak dira eta ez dute parte hartzen arlo inmobiliarioan. Promotora eraikitzaile batek solairua erosi eta etxe eraiki lanak hasten ditu. Eraikuntzaren «kostetun konstruktiboak» 10 milioi pezetakoak dira, solairua 2 milioi, eta

Noiz, Zer, Non

Ignazio Iturzaetaren eritziz une egokia bizi dugu gaur egun sektore inmobiliarioan inbertitzeko. Seguraski aurrerago etxebizitzaren eskeintza handituko da, eta honen ondorioz prezioak jeitsiko dira, baina era berean eskaeraren kopurua igoko da. Batez ere, Espaniako Bankuak bankuei emandako kredituen interesa puntu batean jetsi dielako. Honen ondorioz, bankuek partikularrei emandako kredituen interesa jaitsiko da eta honek ekarriko du jendea zorretan sartzea. Beraz, prezioak jaitsiko dira baina kredituen interesaren ondorioz eskaera handituko da. Etxebizitzaren prezioa mantendu egingo da, behintzat Hego Euskal Herrian.

Zer erosi? Bi joera daude gaur egun salerosketen merkatuan. Apartamentu txiki asko egiteko joera agertzen zaigu, hiriburuen erdigunetan finkatuak, bikote, ikasle, gazte edota adin handiko jendeari zuzenduta. Baina benetaren eskeintza handiena eta nabarmenena 80 eta 100m²ko etxebizitzaren salerosketan datza.

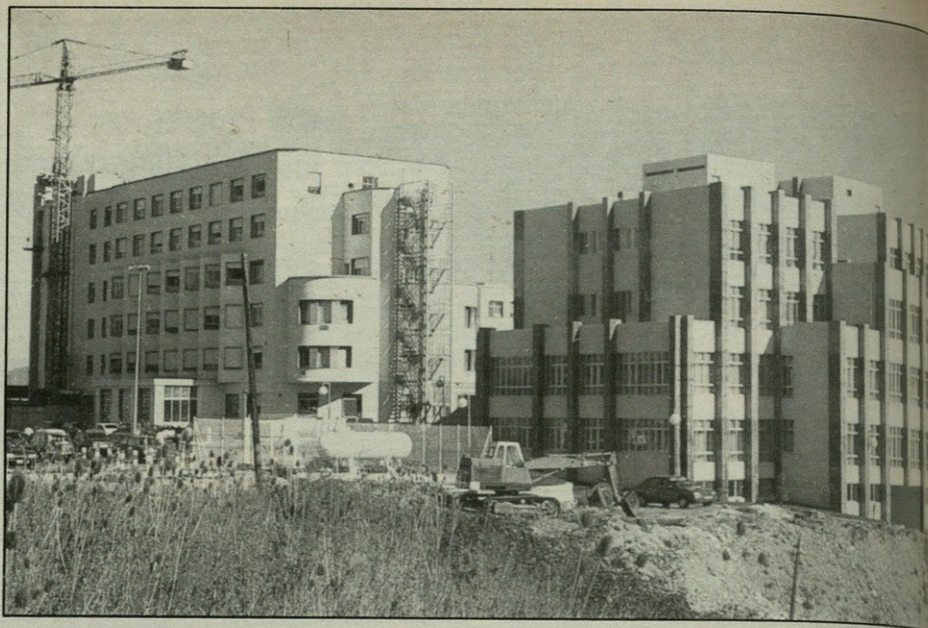
Non erosi? Donostia hartzen badugu adibidetzat klase ertainarentzat Amara dugu tokirik egokiena, Iturzaetaren ustez.

Hiru dira negozio honen interprete nagusiak: promotoreak, eraikitzaileak eta promotore eraikitzaileak.

Kontratoaren gorabeherak

Etxebizitza bat eros-
teko agertzen diren
arazo guztiei kon-
ponbidea aurkitzea
zaila egiten zaigu,
batez ere, kontratoa-
ren gorabehera guz-
tiak zuzenbide iuridi-
koak arautzen ditue-
lako. Hego Euskal
Herrian pare bat
dekretu daude eros-
leari aurkeztu behar
zaion informazioa
arautzen dutenak.
Lehenengoa Eusko
Jaurilaritzak 1983an
ateratakoa: *«Dekretu
honen bidez aurkeztu
behar den informazio
beharrezkoa finka-
tzen da...»*. Aurkezten
den informazioa
zehatza da baina ez
dute inoiz informazio
hau emango. Beste
bat 1989.eko azaroan
Espainiako Gober-
nuak ateratako
dekretua dugu. Gutxi
gora behera berdin-
tsua: *«Erret Dekretu
honen arabera ekin-
tzak egiten dutenek
publikoaren esku ho-
nako informazio hau
izan behar dute...»*.
Dekretu hauetan
agertzen den *aurkez-
tu* hitzak ez du etxera
eraman eta bertan
kontratua aztertze-
ko eskubiderik ema-
ten. Beraz, saltzailea-
rengana joaten gare-
nean apunteak har-
tzeko prestatu behar
dugu: zeintzu diren
ordainketa epeak, pi-
sua eskuratzeko epea,
etabar. Letrak ez si-
natu inoiz. Ordainketa
epeak finkatu behar
dira.

etekin modura 4 milioi atera
nahi ditu. Etxebizitzaren
salmenta prezioa 16 milioi-
koa izango da. Eraikitzaile
promotora hau planoaren
bidez etxebizitzak saltzen
hasten da, diru freskoa lor-
tzeko eta bere dirua gutxia-
go arriskatzeko. Erosle horri
merkatuaren gorakada suer-
tatzen bazaio lau hilabete
geroago 20 milioitan (milioi
1 lib.) sal dezake. Mota ho-
netako salerosketan or-
dainketa epeak kontratoa-
ren arabera finkatuta daude:
oinarriak egiten direnean
%10a ordaindu behar da,
egitura amaitutakoan beste
%10a... Gerta daiteke per-
tsona honek, hogerleko bat
arriskatu gabe, 4 milioiko
etekina lortzea. Eraiki lanak
irauten duen 18 hilabetetan
zehar promotore eraikitza-
leak egindakotik beste bi
trasmisio izan litezke, azken
prezioa 25 milioitakoa iza-
nik. Honek merkatu neutro
batean ez luke garrantzi
handirik izango, desber-
dintasuna txikia izango ze-
lako. Dena den, inbertsore
txiki honek prezioaren
igoera izugarria dakar. Hi-
rian psikosis bat sortzen da
erabiltzaile artekarien ar-
tean. Merkaturia hoztuz gero
alderantzizkoa gerta daite-
ke. Orokorrean, aurrezkia-

ren finkapena oso iharduera
arrunta bihurtu da, eskaera
espekulatibo hau gero eta
gehiago zabaltzen delarik.

**Negozioaren
espekulazioaren
inguruan «paseroak» eta
inbertsore pertikularak
ditugu.**

Erosleen kezkak

Laia da mundu konplexu
honetan muturrik sartzea,
baina etxebizitza erostera-
koan izaten dugu behin
behineko kontaktoa. Eusko
Autonomi Elkartearen baka-
rrik, kexa guztien %27,8a
etxebizitzei dagokie. Biz-
kaian, Jaurilaritzaren Kon-
sumo zerbitzuan, 282 kexa
aurkeztu ziren 1990eko
abenduan. Informazio fal-
tak berealdiko gehiegike-
riak eragiten ditu saleros-
keta kontratoan. Zorriketa
jauna, Bizkaiko Lurralde or-
dezkaritzaren Kontsumo
Zerbitzuaren arduraduna-
ren ustez kontratoaren
izaeran datza arazo larriena:
*«eskaera eskaintza baino
handiagoa izanik erosleak
kontratoaren izaera auke-
ratu edo-ta baldintzak jarri
ditzake. Baina gaur egun-
go egoeran saltzailea da
baldintzak inposatzen di-
tuen. Gutxi eta garesti
eraikitzen da»*.

Myriam Gartzia

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibibidea
DEBA

DIFERENTE C.B.
Gran Via kalea, 11
GROS AUZOA — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jate txarearen atzean)
HONDARRIBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

EKO ZARAUTZ
Nafarroa ibibidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBIGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 7/8
ASTEASU

BETI MERKEK
Landa kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibibidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO AIETE
Etxadi Salla
AIETE — DONOSTIA

EKO

Vivodist

Europako familia berria, galdutako zoriontasunaren bila

AITA, AMA ETA IZPIRITU SAINDUAK

Familia
koxkorrak,
monoparen-
talak,
ezkontzaz
kanpoko
umeak,
bakarkako
unitateak...
Berri
xamarrak
izanagatik,
egun gutiz
onartzen diren
fenomeno
masiboak.
Mendean
zehar, tipitzen
tipitzen,
familia bere
formarik
llaburrenera
heltzen ari da.

FAMILIA, tradizio zaharrez, amaren ardura izan da gehienbat. Dударik gabe horrek eraman zuen, juxtu «famiaren iraultza» baino lehen, Sigmund Freud psi-

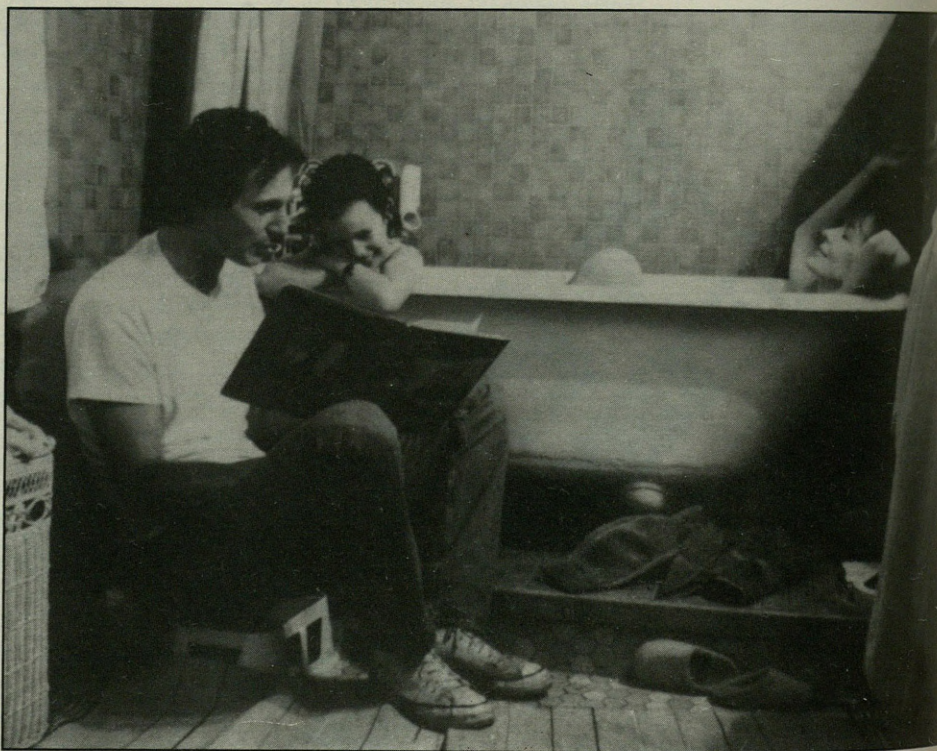
kologo handia berak erabiltako patologia gehienek amari leporatzeko: izan ere, aitak ez bait zuen, «betiko familia» horretan, deus ere pintatzen, non ez bait zen autoridade sinbolo bezala.

Europako 1914ko gerra izan zen, Sagrario Yarnoz psikologo iruñearren us-

tez, aldaketa handiaren abiapuntua. Orduan hasi ziren emakumeak masiboki lanera ateratzen. Lanera joate hori izan zen, seguru aski, ari garen erreboluziñoaren oinarria. Ez bait zen —orduan uste izan zen bezala— une bateko aldaketa izan, baizik eta iraunkorra, eta gero eta areago-

koa, gaur egundaino.

Aldaketa, orohar, emakumearen mesedez izan dela, ez dute espezialistek dudarik egiten. Gutxienez, abantaila materialak ekartzen dizkio: berezko soldata. Ez ez bakarrik, hori, behar izanez gero senarragandik berrexteko garaian, baina eta balore sinboliko gisa ere

Gizona, nola-hala, onetsiz joan da berdintasunaren ideia.

emaztekoa ez da jadanik «zorretan» sentitzen. Alta bada, horrekin batean, independentzia eskuratzen du emakumeak. Familiaren barruan «errolak» berdinkiago banatzen hasten dira: biek lagundu behar dute, biek dute autoridade, biak arduratzen dira familiaz eta etxeaz.

Aldean aldean, feminismoa heldu da goiti. Sexu berdintasunari buruzko sentimendu nahasi bat hedatzen da. Horren emaitzak, orain, begi bistan dira. Due-la hogeitabost urte feminis-

tek erreibindikaturako hainbat zera, orduan inposible ziruditenak, feminismoaz hitzik aditu ere egin nahi ez duten emakume eta gizon askok bereganatzen du egun.

Hemen bertoko nekazari familien seme-alabak banan bana kaleratzen diren bitartean, Espainia aldetik beste seme-alaba franko, era askoz traumatikoago batez, heldu da gure hirietara trumilka. Batzutan eta bestee-tan, askotan, beraz, emakumeak badu bere aparteko lantokia. Lana eta bizilekua

bereizi egiten dira. Nukleo familiarra txikiagoa izango da, funtzio gutxiago izango ditu. Etxea ez da, hortik goiti, produkzio zentro izango, kontsumo zentro soila izango da.

Ezkontzaren indarra

Biziki aldatu dira bikote harremanak. Gure herrietan barrena ja ez dabil ezkontzaginik apenas (Gurelesako zenbait esnezale gora-behera), eta neska-mutilak bestelako zaletasunez elkartzen dira. «Horretan atzinegi ote goazen, nago —esaten digu Sagrario Yarnozek—: orain lagunarengandik gehiegi espero ote dugun. Lagunak ez baditu geure afizioak, ez bazaio guri bezala zinera edo es-

Guraso bakarreko familiarik %90etan haurraren ardura amaren bizkar izaten da.

■ Afektibitateaz bat, autorrealizazioa izaten da «konbidentzi unitatea» osatu edo disolbitzerakoan gehien pisatzen duen elementu berria

Atzera ezkontzeko joera handia dute Euskal Herriko gazteek.

kiatzera joatea gustatzen, problema sortu daiteke. Denbora batean norberaren tokia jakinago zen, onartuago zeuden inkompatibilitateak». Sagrarioren eritziz, horregatixe erretzen dira orain lehenago bikoteak. Eta errez gero? Beste bat bilatu. «Beste bat bilatzea» ez zitzaion buruan kabitzen pertsona bati lehenago. Tokatzen zena izaten zen, meloia bezala, ireki eta gero ezagutzen bait da. «Suerte txarra izandu du». «Izorrari!»

Ezkontzetan berriz, orain 10-15 urteko batxearen ondotik, urak errekaratzen itzuli dira, apaizak esango lukeena. Bikote gehien gehienak ezkondu egiten dira. Hori bai, %23ren bat zibiletz (1990, EAEko datua).

Zenbat bizi dira ezkondu gabe elkarrekin? Makinatxo bat, Margaret Mead-en «frogazko matrimonioa», hau da, ezkon aurreko harremanak oso zabaldua dauka. Zergatik ezkondu? 68ko ideologiaren umeek ez zioten inondik inorako zentzurik ikusten. Puritanismoa, presio familiarra? Izan beharreko umea gerta daiteke mugarri. Eta, hala ere, ezkontzen direnentzako ere, bizitzarako proiektu baino, ezkontza bizitzaren fase izaten da gehiago.

Frantzia, bikoteen %10a elkarketa librean bizi da —%50a, Paris inguruko gazteetan. Emakume gazteen gustokoago, nonbait, elkarketa libre, gizon gazteena baino. Ezkontzakoetan berriz, gero eta di-

bortzio gehiago dago, Europa guztian. Eta gero eta ezkontzatik kanpoko ume gehiago dago. Suedian, 1980an, haurren %40ak ezkondu gabeko ama zuen. Frantzia, 1986an, 171.000 haur horrelako ziren (%22a). Frantziarekin segituz, 1985ean, 30-35 urte bitarteko jendearen artean %26,5a ezkongabe zegoen. Andrée Michel, Frantziako CNRSko ikerketa zuzendariaren galdera: «Mutil-zahar-neskazahar porrokatuak dira, beren bakar-

dadean gogortuak, beren baitan kuzkurtuak». Bartzuk, laguna izan arren, aparteko etxean bizi dira. Eta gehiago dira elkarrekin bizi diren sexu bereko pertsonak. Homosexualak, ez gutxi. Adiskidetasunez edo elkarri laguntasun ekonomikoa ematearren elkar-tuak, beste pilo bat.

Hemen zerbait gertatzen ari da

Fin idatzi daiteke inoren familiaren atean: hemen ez da ezel gertatzen; atsoitxinoa, orain ere balio osoa duena. Andrée Michelek: «Zenbat dira gaur Europan, elkarrekin bizitzea bikote baten izaera dela eta biak zoriontsu izango badira emakumeak bere lanbidea utzi behar duela agintzen duen erizpidea hautsiz osotasuna lortu duten bikoteak? Gero eta gehiago dira dirudienek». Egoki daiteke. Ordea, Britainia Handia eta Frantzia egin-dako inkestek erakusten dutenez, etxeko zereginak, gizonak baino, lau edo bost aldiz gehiago burutzen ditu emakumeak; lan eginez gero honek, 1/3ra jeisten den proportzioa. Britainia Handian, Alemanian eta Holandan, haur txikiak izateak hamar aldiz gutxitzen du emakumeak lan egiteko izan dezakeen aukera.

Afektibitateaz bat, autorrealizazioa izaten da «konbibentzi unitatea» osatu edo disolbitzerakoan gehien pisatzen duen elementu be-

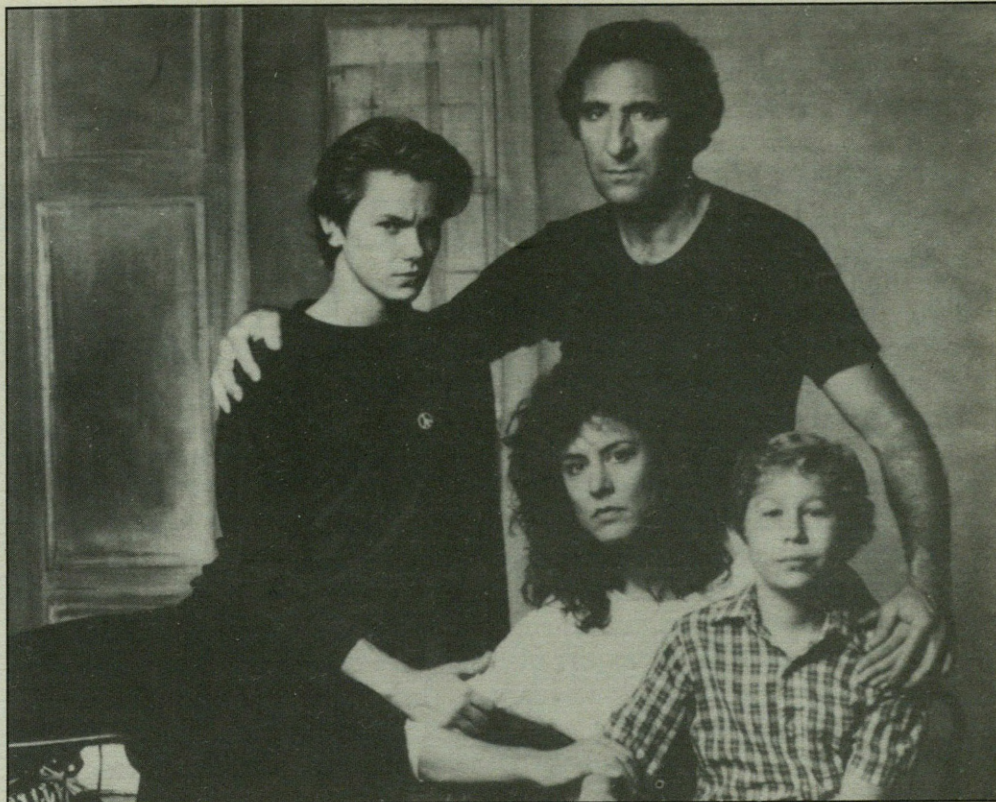
■ Gizona nahasiago dago; emakumea errazago moldatzen da, aldaketa guzti hauetatik bera irteten bait da, nolabait esan, garaile●

ria. Norberekeria? (Bien al-
detik, jakina). Lluís Flaquer,
soziologoak: «*Nabiz eta*
mugimendu feministaren
sektore ideologiko inpor-
tante batek, gizonezkoen
mundu agresibo eta lebia-
tsuaren aurrean, solidari-
dadearen baloreak aldarri-
katu dituen, emakumea-
ren lan sail guztietara in-
 korporatzearen ondorio
praktikoa tradizioz mas-
kulinotzat eduki izandiren
zenbait baloreen berega-
natze progresiboa izanda.
Alea jacta est: bizitza parti-
kularra hautatzeko askata-
suna gizaeskubide bat da.

Emakumea soka baten
gainean badabil (lanera ja-
rria, baina beti gizona nor-
malean ez bezala hurrei
begira ere bai, «ez ote naiz
abandonatzen ari», kulpabi-
litate sentimendu xume ba-
tez sarri), gizona ez da an-
tzez lasaiago bizi. Sagrario
Yarnozen eritiz, «gizonez-
koa nabastuta dago, bati-
pat gizon-andre harrema-
netan. Adibidez, ligatze-
rakoa lehenengo pausoa
nork eman behar duen, ez
daki oso maiz. Emakumea
errazago moldatzen da, al-
daketa guzti hauetatik bera
irteten bait da, nolabait
esan, garaile».

Haurrarekin kontuz

Izin, familia istorio hone-
tan, haurrak bazterrera utzi.
Haur bakarra arazo ote dai-
teke? Sagrario Yarnoz eta
Itziar Landaburu psikolo-
goen ustez, ez luke behar.
Egiaz, ez du, etxean, hainbat
gauza zeinekin konpartitu,
eta gurasoei kontra egiteko
laguntzarik ez du —bene-
tako arazoak, ordea, guraso
bakarreko umeekin hasten
bide dira; baldin eta, noski,
guraso bakar horrek trau-
maz edo moldagaizki ba-

darama bere, edozein ka-
sutan, pisu handiko ardura.

Horretan, espazioaren
koskaz, sakontzerik ez du-
gularik ere, bai esan behar
da harreman «bertikala»
(haur-gurasoen artekoa) ez
dela gizon-emakumeen ar-
tekoa adina aldatu «mobida»
guzti honetan. Pertsonak
bere sustrai sakonenak fa-
milian segitzen du botatzen
eta, hori gabe, umezurtz be-
zala, bizitza guztian erdi-
galduan ibiliko da. Segur-
tasun afektibo iraunkor
horren beharrezkotasuna
edozein gurasok somatuko
du.

Familia, ordea, txikiskoa
da orain. Haurrak bere in-
guruan atxikimendu, soli-
daridade hori sentiaraziko
dion jende gutxiago dauka.
Pasa egin ziren klan, tribu,
leinu, herri komunitateen
denborak, baina pasa dira
ere orain belaunaldi pare
bateko osaba-izebez josita-
ko familia zabalak. «*Berez*
segurtasun gutxiago dauka
umeak orain —diosku

Itziar Landaburu Hernani-
koak—, *horregatik dauka*
ten garrantzia eman behar
diegu elementu batzuri:
bazkari—edo gosari—fa-
miliarrei, adibidez, barre
egiteko zein baserretzeko
gune oso aproposa dira
eta. Eta kendu —superin-
portantea— telebistari ga-
rrantzia. Eta, «kalitateaz»
gain —mito halako bat sortu
bait da horretaz—, *kantita-*
tea ere eskaini: ordu gehia-
go, alegia, hurrekin ego-
teko. Eta...

Familia, pertsona legez,
jaio, bizi eta hil egiten den
izakia dugu. Zorion bila,
bidez bide, etengabe.
Lehen, aisexeago eramaten
zen zorigaitza, geroko ze-
rura begira. Orain, ez dugu
horren errax ametitzen.
Zoriona, bestearengan ez
ezik, norberaren diferen-
tziaren errespetoan bilatzen
dugu. Ekilibrio gaitza. La-
borategi handia. Lantoki
makurra.

Pablo Sastre

**Haur eta gurasoen arteko
harremana gutxiago
ukitu du familiaren
iraultzak.**

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

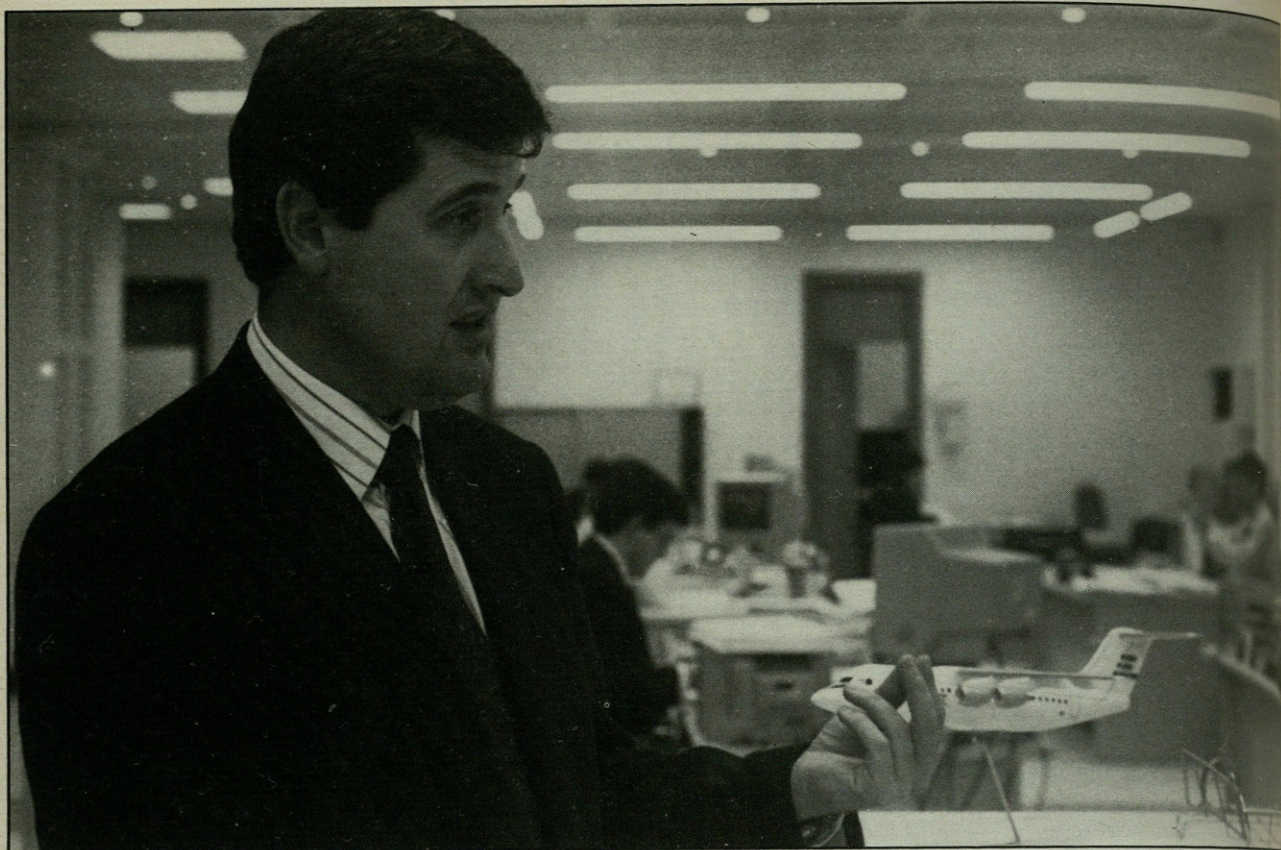

Gipuzkoako Foru Aldundia

«Pausuka gabilta mugitutako dirutza itzela baita»

Euskal Air-Nortjet hegazkin konpainia 1988an sortu zen. Hiru hegazkinez hasi ziren, Araba, Gipuzkoa eta Bizkaia izenekoak. Iñaki Zabala Zabala kontseilari ordezkariak urte bat darama entresa honetan, aste bat Gasteizen eta bestea Palman igaroaz hegazkinez hegazkin. Lehorrean harrapatu genuen, hankak eta burua lurrean.

«Nik uste dut Euskal Air-Nortjeten konfidantza sendotu egin dugula. Jendea konfidantza daukan abioi konpainiaz fidatzen da, bestela ez».

ARGIA. Zergatik izen bikoitz hori Euskal Air eta Nortjet?

IÑAKI ZABALA. Entrepresa bera da, elkarre anonimoa. Izena aukeratzean ni ez nengoen, baina gure aktibitate zati haundi bat Europan zehar ematen da. Euskal Herrian une honetan lautik ordu bat; Espainian bitik bat; eta beste bitik bat Europan zehar egiten ditugu. Euskal Air izen honek Europan nonbait zeresanik ez zuen. Orduan izen aseptikoago bat komeniko zelakoan, nik uste horregatik izan zela.

A. Hiru abioirekin hasi zinenen. Zenbatekoa dagaurko hegazkin flota?

I.Z. Oraindik hiru baino ez daukagu, lehengo udan ekarri genuen beste bat Hondarrabitik ibiltzeko, 645-200 BAE bat zen. Hondarrabiko aireportua berezia da, nahiko txarra da eta abioi hau prestatuta dago,

militarra da berez baina bidaiarientzat ere egokituta dago. Hondarribian ondo sartzen da. Hiru hilabetetan aritu zen. Dena dela Hondarribitik Madrilera eta Bartzelonara zerbitzuak egiten hasteko ekarri genuen. Baina abiazio zibiletik ez zizkiguten zerbitzuok onartu, «Aviaco» konpainia ematen ari zela-eta konpetentziarik egin ezinean; oraindik merkaturia ez baitago liberalizaturik; eta beste jomugetara bideratu behar izan genuen abioi hau, Palma, Menorka, Ibiza, Malaga eta Londoneira, betiere Hondarribitik. Beste lekuetatik ere badauzkagu zerbitzuak Asturiasek, Salamankan, Iruñean, Gasteizen.

A. Entrepresako akzionistak nortzuk dira eta zein akzio-kopurutan ari dira?

I.Z. Orain oraintxe izan dugu aldaketa haundi bat. Kapitala haunditze bat alegia, 1.200 milioi pezetako kapi-

tal berria, sozio berriak sartuz. Lehendabiziko sozioa Gasteizko Caja Vital 260 milioirekin, bigarrena «Invair» (Tour Operator-ren elkarre instrumental), horrek 221 milioi; gero daude Gipuzkoako Kutxa 130 milioirekin, Bizkaikoa beste 130rekin, SPRI Jaurlaritzako Soziedadea 130 milioirekin. Arabako Komertzio Ganbara 15 milioirekin, Gipuzkoako Ganbara 3rekin, gero partehartze txikixegoak ere badaude.

A. Beraz Eusko Jaurlaritzak ere, SPRIren bitartez, parte hartzen du?

■ «Abiazioi Zibilak legeari jarraiki, geure aldeko irakurketa eginez gero ohizko linea osatzea posible zitzagukeen» ●

I.Z. Bai.

A. Zuen konpainia «Txarter» delakoetan sarturik dabil. Zergatik eta zer dela eta?

I.Z. Sektore hau baita oso sektore babestua. Hau arazo militarretara lotuta zegoen arraz. Zio hori dela-eta beti izan du babes haundia. Une honetan Espanian, baita Europan, ez dago linea nazionalekin konpetitzerik ere. Ingalaterran esaterako bai baina nazio gehientsuenetan liberalizatu gabe dago. Nahiz pausoak eman liberalizatzen hasteko, Bruselasetik hasita. Orduan geure helburua izan zen hastea txarter modura, askoz liberalizatuago dagoelako; eta konpetitzen uzten zigutenaren arabera (Iberiarekin, Aviacorekin) mundu horretan sartzen, Hondarribitik Madrilera eta Bartzelonara linea batekin esaterako, ahalegindu ginen. Legeari jarraiki geure aldeko irakurketa bat abiazio zibilak eginez gero posible zitekeen ohizko linea osatzea.

Legeak dio konpetitza posible dela zerbitzua behar bezala zaindurik ez badago. Gure ustez nahiko garbi dago Aviaco-k ez duela Hondarribiko aireportua behar adina zerbitzen. Halere ez zigun konpetitzen utzi Abiazio Zibilak; horrexegatik egin duguna zera izan da, Miarrizetik hasi. Miarrizetik hasi behar izan genuen, aurreko udaz geroztik liberalizatu egin ziren trafiko internazionalak. Eta berehala eskatuko dugu Miarrizte-Madrile linea. Oraindik ere txarter modura ari gara baina hilabete pare baterako espero dugu ohizko gisa lanean hastea.

A. Ze alde dago txarterretik ohizko lineara?

I.Z. Ohizko linea antolatzen hasteko baimena behar duzu. Ondoren linea horren kontzesioa egiten dizute. Linea horretan hitz ematen duzu zerbitzua emateko, bidaiariak egon ala ez. Prezio eta zerbitzu kalitate batzuk errespetatuz. Txarterra berriz hegaldi askeak izaten dira. Tour Operator delakoak abioi osoa erosten du. Diferentzia garrantzitsu bat hori da. Konpainiek banan bana saldu behar izaten di-

«Mugaz barneko trafikoa aurten liberaliza daiteke».

tuzte jazarlekuak. Bigarren diferentzia ere bada. Txarter modura ez dago bidaia soilik saltzerik; pakete osoa saldu behar da. Teorian bederen horrelaxe da. Eguneroko jardueran aldiz eserlekuak erosi egiten dituzte; eta hemendik gutxira zabalduko da praktika hau, orain arte ezinezkoa bait zen.

A. Nola finantziatzen dituzue hegazkinok dakigunean jakin, tresna bakoitzak 3.500 milioi balio duela. Leasing sistemaz?

I.Z. Dauzkagun abioiok azken belaunaldikoak dira eta demanda haundia egonik, nahita ere ez genuke, konpainia txikia izanik, erosteko aukerarik izango. Kasu honetan Boeing-ek aspalditik ekoizpen osoa salduta baitauka. Beraz beste konpainien bitartez aritzen gara. Badaude konpainia batzuk negozio honetara dedikatzen direnak. Aurretik produkzio osoa erosten dute kontsurtziook, guk erabiltzen duguna JPA da, eta Irlandan kokaturik dago arrazoin fiskalengatik. JPAREN sozioak Munduko Bankurik indartsuenak ditugu, abioi egileak e.a., orduan horiek abioak erosten dituzte egin baino lehen. Eta gero alokatzen dizkiete konpainiei. Izugarrizko negozioa

NORTASUN AGIRIA

Alegiko semea, euskalduna, 39 urte ●
Ligatzeko denborarik ez ● Ezkongai ●
Hegazkinei hasieran beldurra edo
errespetoa zien; gaur egun ohituta ●

Kurrikuluma itzela: Donostiako ESTE, Londongo School Of Economics-eko Masterra, ESTEn Ekonomia Irakasle 6 urtez, Eusko Jaurlaritzan lipartxo eman, Aurrezki Kutxako Federazioan egona 6 urtez baina aspertu; Entrepresak aholkatzera dedikatzen hasi eta soziokideek eskaturik Euskal Air-en sartu ● Gehien faltan botatzen duena: astia eta astia ● Helbururik premiazkoena: ondoko gimnasioan izerdi ugaria botatzea

hauxe. Une honetan JPA honek 300 abioi dauzka eta beste 700 opzio, ez dago munduan hainbeste abioi daukan soziedadarik. Produkzio osoa horretatik erosten dute.

Prezioak negoziatu egiten dituzte, finantziatu ere egiten dute, ez beren diruarekin, diru prestatuarekin baizik, eta guri beste prezio batetan alokatu egiten dizkigute, hortik beste margen bat ateratzen dutela.

Hor daude bi aukera. Bata, leasinga eginez. Alokatur jabegoa geratzen da alokatu egiten duenarentzat. Baina demanda hain haundia izaki ez dute leasingik egiten. Alokatu baino ez dute egiten. Guk kasurako sei urterako alokatuta dauzkagu. Sei urteren buruan itzuli beharko ditugu. Abioion balore erresiduala garaia da. Orduan hiru irazbide hauek izaten dituzte. Erosteke unean, alokatzeke unean,

eta leasinga bukatzeke unean.

A. Batez ere Estatu Espainolean sekulako merkatu turistikoa zegoelako jaio zineten bainamerkatu hori jeisten joan da nonbait. Nola erreakzionatzen duzue horren aurrean?

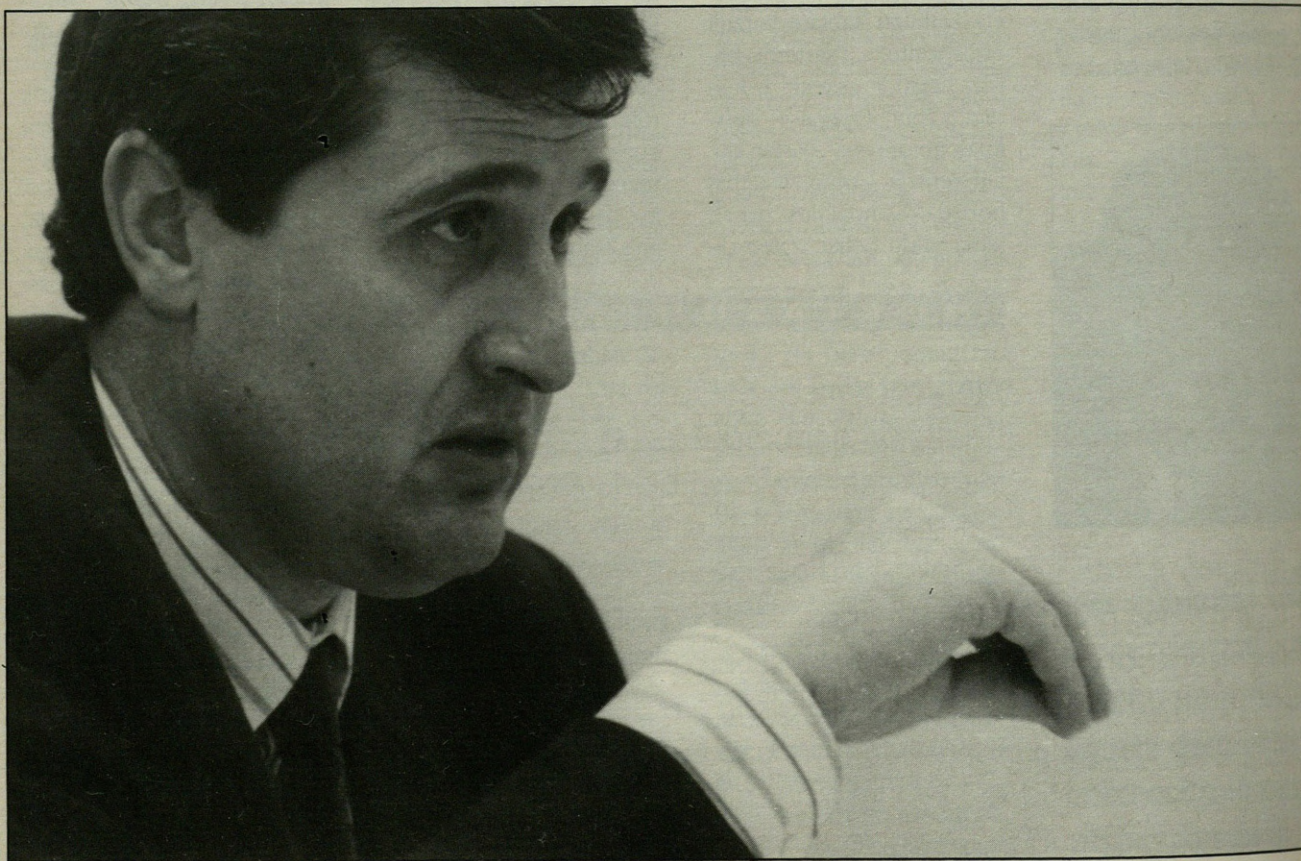
I.Z. Egia esan aurreko bi urteak nahiko onak izan ziren. Orduantxe hasi berria zen beherakada hau. Guk bi oinarri dauzkagu. Gure kapitala, administrazioa Gasteizen eramaten da, baina txarter mundu honetan mugimendurik haundiena Palman ibiltzen da. Hortaz oinarri operatiboa hantxe daukagu. Merkeena hantxe delakoan, pilotoak, teknikoak e.a. hemen ez dago sektore horretan tradizioirik. Iaz egin genuen horixe eta orain merkatu horretatik urrundu nahi dugu. Une honetan, Estatuan txarter munduan gehien aritzen

■ «Txarterretan Tour Operator delakoek abioi osoak erosten dituzte, konpainiek osteraban bana saltzen dituzte jezarlekuak» ●

garenak izango gara. Euskal Herrian dudarik gabe aurrenekoak diferentzia haundiz.

Merkatu hartatik aldentu ginen, kanpotik Espaniara turistak ekartzetik aldentu alegia; eta hasi gara Euskal Herritik zein Espaniatik kanpora jendea eramaten. Aldaketa haundia. Zentzu honetan uste dut nik ongi samar atera zaigula. Beste konpainia batzuk baino gutxiago hunkituak izan bait

«Hemendik gutxira Bizkaiko Komertzio Ganbararekin hitz egitea gustatuko litzaiguke, bertoko arduradun berria izango denarekin».

«Legeak dio kompetentzia posiblea dela baldin eta zerbitzua behar bezala zaindurik ez badago» ●

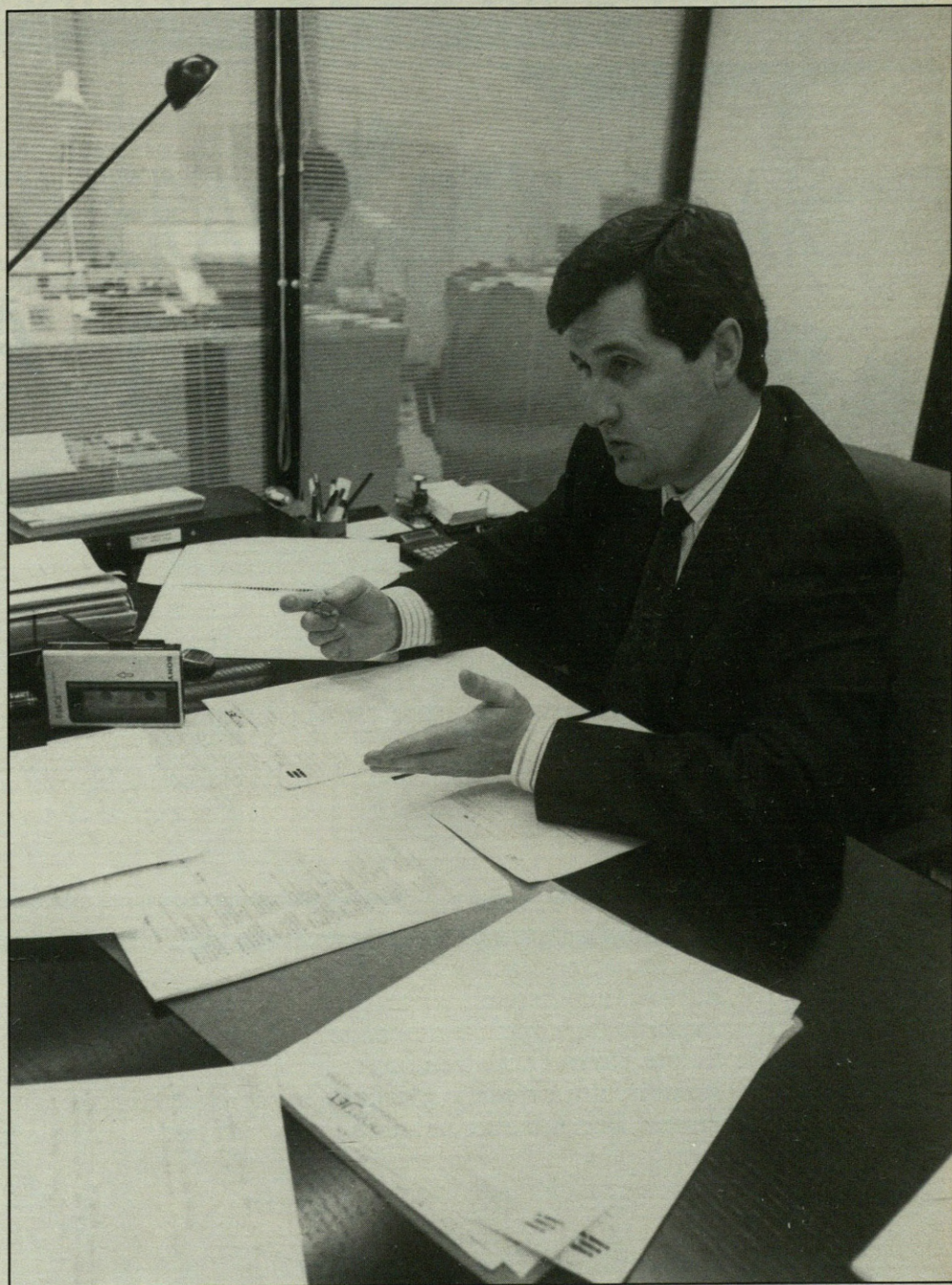
gara. Golkoko krisialdi honenkin badaude konpainiak oso gaizki pasatu dutenak. Guri 195 ordu soilik erori zaizkigu. Ez da ezer! Pertsonalak esaten zigun «Gu hegan eta hegan ari gara; besteak lurrean daude». Beraz geuri dagokigu hemengo jendeari zerbitzu bat ematea. Turistak kanpora ateratzea. Baita ere ohizko lineetan sartzea, merkaturak libe-
ralizatzen denean.

A. Diruzetara itzuliaz 89an espero zenuten 3.400 milioi fakturatzea, eta irabaziak 60 milioikoak. 90erako ostera, fakturazioa 6.200 milioikoa eta irabaziak 300 milioikoak. Bete al ziren?

I.Z. Joan den urtean 5.200 milioi pezeta faktuaratu genduen eta 91an espero dugu 5.800 milioi pezeta fakturatzea. Irabaziak izatea espero dugu aurten. Lehengo aldia litzateke.

A. Nortjet-ek ohizko lineetara zabaldu nahi du. Baina horretarako liberalizazio hori behar du. Zertan dago arazo hau?

I.Z. Trafiko internazionala liberalizatu zuten. Mugaz barmetako trafikoa ostera ez. Badirudi uda honetan libratuko dutela. Zerbait baina halere oso gutxi. Segituko duten erizpidea izango da, zuk konpetitzen baduzu beste konpaniekin ezin duzu haiek darabiltzaten ordu bereberotan konpetitu. Ibe-

riak badauka hegazkin bat Bilbotik 9etan irteten dena eta zuri ez dizute 8etatik 12etara ateratzen utziko. Ordu horeitatik kanpo beharko zenituzke zerbitzuak eskeini. Gertatuko da ordurik onenak hartuta izango direla. Hau izango da urrats bat. Baina 1993rako etorri beharko du liberalizazio osoak.

Trafiko internazionallean sartu gara geure Miarritze-Madrile lineaz. Estudioak

eginak baditugu honi buruz eta daukagun baldintza mugatzaile soila litzateke zerbitzua abioi onekin (erreaktoredunak) egin beharko dugula.

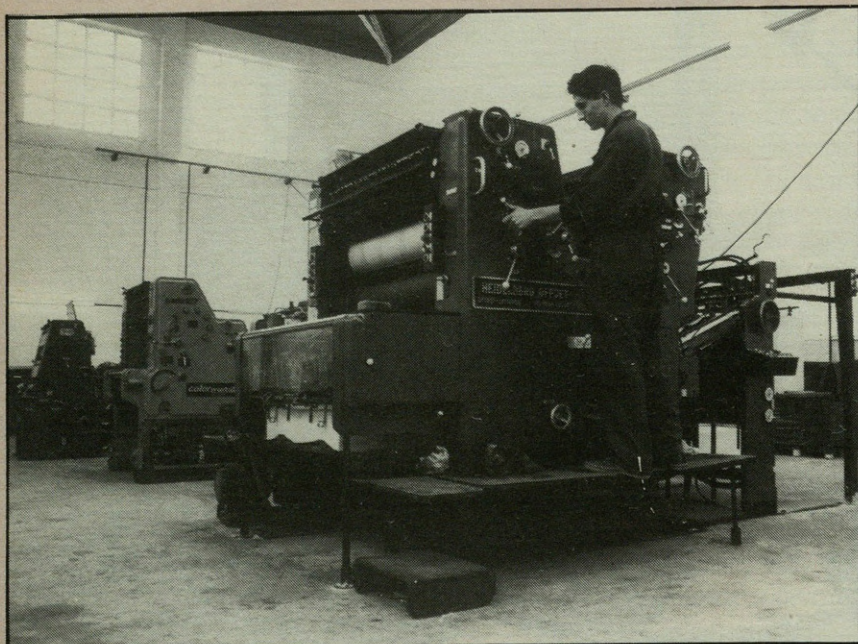
Baina ari gara pausuka, sektore honetan mugitzen den dirutza itzela bai da eta edozein hanka sartze garesti atera dakizuke.

Ermiñe

Belaustegigoitia

«Gasteizen daukagu ordezkaritza administratiboa baina aireportu bat zer den jakin nahi baduzue Palmara etorri beharko duzue!».

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN

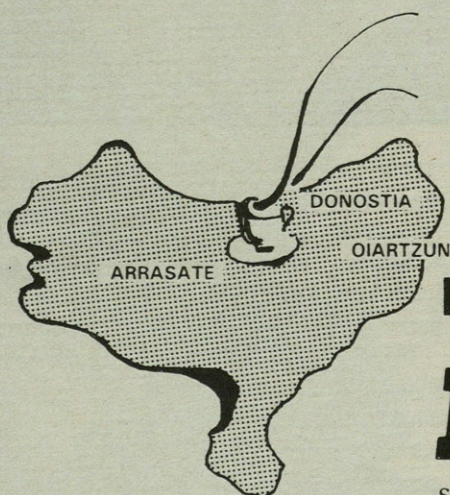

ANZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

ETORKIZUNERAKO ERIZPIDEAK

E redu aldaketa
ukatu ezinezko
errealitate
gertatu da
historian zehar
arlo guztietan.
Nafarroan
oraintsu ari dira
erabakitzen
etorkizunean
beharko denaren
nondik norakoa:
ekonomiak,
hirien
egituratzeak,
gizartearen
joerak e.a.ek
dakarte aldaketa.
Gehiengoa,
legebiltza-
rrearen erabakia,
herrixken
geroa...
Nafarroarako
heldu den
lurralde
antolaketa
dakargu ilabur.

GOBERNUAK EGIN DU BERE HAUTUA

Taxuturik dago jadanik Nafarroa den egitura guztia gerora nola geldituko den. Populazioaren joerak, geografi baldintzak, era anitzetako aprioriak nahiz Europako merkatuen joerak dira sarea trenkatu dutenak. Emaizta juzkatu beharko orain.

NAFARROA hemen-dik goiti nolakoa izanen den, edo bestela esan, nola erabaki duten izanen dela, erabakiaren zergatia, erabaki horiek, baldin eta azkenean aurreikusi bezala

hartuko badira, zertan aldatuko duten orain arteko Nafarroa e.a. gai zabal, koxkaz eta ikuspegi desberdinez betea dugu egun, begien bistan dagoen gauza.

Lurralde antolakuntza

deritzana da guzti honekin lotura zuzenena duena, eta gerora begira egiten den plangintzan gorpuzten da, erizpideak administrazio batek, nafarrak kasu hone-tan, ezarriaz. Plangintzaren eraketa eta taxuketa diag-nostiko batean oinarritzen da, Nafarroaren egoera orokorrean eta alor eta lu-rralde zehatzen egoera egungoan. Nafarroaren egoera errealaz egin daitez-keen balorazioei lotuko da beraz egin daitezkeen al-daketen hautua, nola etor-kizunean desio den Nafa-rroaren eredia funtsatzen duten aprioriei. Balorazio eta uste guzti horiek dira, objetibitate eta subjetibita-tearen gora-beheran mur-gildurik, bateko nahiz bes-teko, besterik ezina bait li-tzateke, egungo Nafarroan noiznahi eta nonahi entzun daitezkeen hamaikatzko ez-tabaidaren eragile. Eta ez-tabaida diogu, erabakien nondik norakoak gizarte guztia harrapatzen duelako, lurraldearen antolakuntza, ekonomiarekin (non koka enpresa hau, zenbateko nekazari edo abeltzain ko-purua interesatzen zaigu herri horietan gogoan izanik produzitzen dutena sobe-rakin dela Europan), biziarekin (zerbitzuak nolakoak, non eta zenbat), ideologia-rekin eta beste hainbat gai-rekin estekamendu hertsian doan ber.

Beraz, egungo Nafarroa

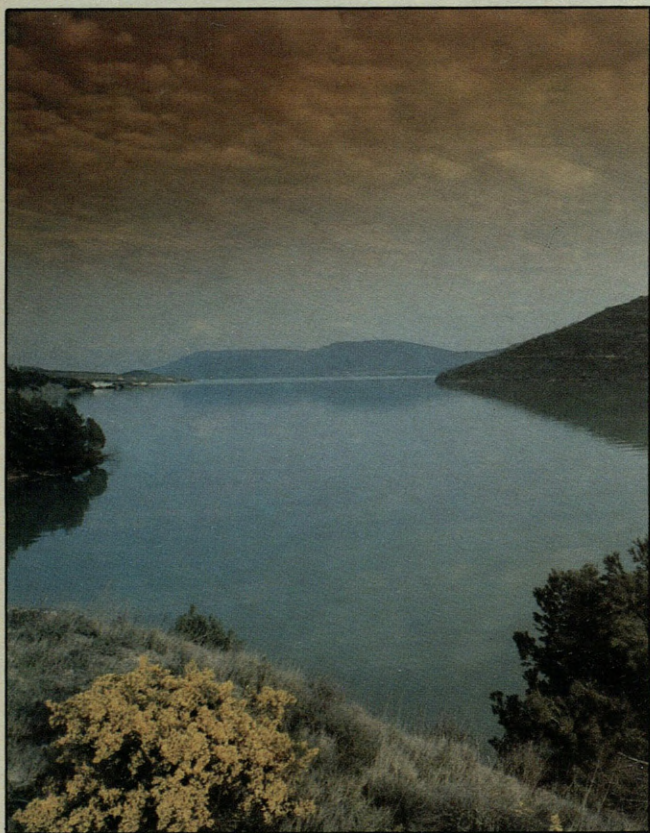
zertan dagoen ongi eta zer-tan ez, eta lurralde antola-ketak okerra moldatu edota areagotu egingo duen, hor dago koxka. Guk, gai honek sortzen dituen arazo larrie-netarik batzu aipatuko di-tugu, Andres Valentin eko-nomilariak eskaini laguntza

Bizi aukerak orain taxutzen ari den Nafarroaren ereduak baldintzatuko ditue

eta eman ideiak baliatuz.

Duela guti arte eduki du gobernu nafarrak plangin-tza orokorra jendearen erit-ziaz aberasteko edota mol-datzeko irekita. Dagoeneko plangintza horrek abiatun-ik behar luke, baina geldirik dago, ez jakin zerengatik, eta beraz lanerako erizpide horiez arituko gara hemen, nahiz erizpide guztietarik batzu baizik ez ditugun ai-patuko, hain baita zabala gaia.

Lurraldea dela eta, esan, lau direla guti gora behera Nafarroako ereduak. Eri-berakoa bata, herri handi samar eta isolatuek osatua, 2.000 eta 5.000 lagun ingu-rukoak. Iruñerria bestea. Hirugarren bat Nafarroako erdialde guztia genuke, he-

Zangotzaldeko Esa ingurua, beheakada betean.

EGITASMOEN KARTA

URTEGIEN ERABILERA

Urdalur: Arakil ugaldea garbitzeko eta Burunda-Sakana ingurua hornitzeko.

Arraitz: Ultzama ugaldean. Pentze irrigaketarako

eta Argaren etorria handitzeko.

Aritzarte: Arga-Erro-Urrobi ugaldeak arautzeko, Arga garbituz eta Iruñetik beherako irrigaketarako.

Itoitz: Irati-Urrobi ugaldean Nafarroako ubidean 57.000 ha. irrigatzeko. Nafarroako erdi eta hegoko industri guneetarako energia elektrikoa sortzeko eta Irati ugaldea gobernatzeko.

Oteitza: Ega ugaldea gobernatzeko eta irrigaketa hobetzeko.

El Ferial: Bardeetako irrigaketa hobetzeko.

M. OTXOTORENA

San Adrian herria inbertsio eta errepede sare handien bilgune bilakatzen ari da.

rri ttiki anitz dituen, kontzeju gisa daudenak, bizilagun urrikoak. Laugarrena iparraldeko inguru hezea, bizilagunak barreiatuak dituen. Hau da dagoena, lehen bi ereduak gorantz doaz joera guztietan, eta beste biak beherantz. Hau naturala den edo ez den, hau konpontzeko bi azkenen joerak sendatzeko eta moldatzeko bideak gobernuak bideratu behar ote dituen e.a., eztabaida sakona dugu.

Gobernuak egiten duena zera da, aldaketa koalitatibo bat hautatu, eta Erriberaren tipologiaren alde azaldu eta apustu egin, iparraldeko Nafarroa Erriberaren erara moldatu, herri buru guti batzuek indartu besteak atzerakako bidean utziaz. Nafarroaren erdialdea ere behe-rantz doa, eta hala segituko du gobernuak aurkakoa erabakitzen ez duen artean, ez bait da gauzak hobetzeko biderik ikusten plangintzan. Iruñerria, garbi asko, erabat indartzen da.

50 lagunetik beherako herrietako enteak kentzeko asmoa du gobernuak, zerbitzu handirik eskaintzeko gai ez direnez. Honek ente hori galtzea edo beste batzuekin lotzea dakar, ondorio nagusi gisa, entearen

beregaintasunaren galera heldu dela. Orain arte oso diru gutti banatu zaie ente hauei eta ez dira zerbitzu handiak eskaintzeko gai

■ Erriberaren tipologiaren alde azaldu da nafar gobernuak, erdialdea aukerarik gabe utziaz●

izan. Aukera bezala ente horiek indartzea dago, baina gobernuak ez du hori eginen. Egun, 466 herriko etxe edo kontzeju daude

Nafarroan 50 biztanle edo gutiago dituztenak, eta horiek denek indar administratiboa galduko dute aurreikusten den plangintza aurrera eramaten baldin bada. Zerbitzu guti herrian, indar guti industriak inguruan, nekazaritza gain-behera nabarmenean (Europatikako soberakinak direla eta, labore, esne eta haragi jendean), herrien hustuketa konponbide zaileko gertatzen da, eta gazte denak askozaz errazago du Iruñea aldera jotzea.

Erabakiak harturik

Garrantzi handikoa da ere erabakien kontestua, au-

rreikuspen gisa eratu diren plangintzetarik letozkeen erabaki gehienak harturik bait daude Aldrebeseko dirudi, diagnostikoa egin eta gero era daitezkeen plangintzak bukatzean hasi beharko bait litzateke erabakien hartzen, baina Nafarroan honelakoak ez dira bakan gertatzen, Iruñerriko arau subsidiarioekin hala hala gertatu bait zen.

Guztiz landa gendak zifra politikoen gaia, baina bat baino gehiagok loturikakoa dakusana. Esate baterako, Nafarroako 400 kontzeju edo herri ttiki daude denen artean Nafarroako botu emaileen %10a ere egiten ez dutenak. Hau egia garbia da. Egia garbia da ere PSN-PSOE nagusi ateratzen den Nafarroako inguru bakarra Erribera guztia dela. Gerra aurretik ere indarra zuen Erriberan. Erriberaz landa, bi dira soilik inguruak. Zaraitzu aldea, eta hangoa da Urralburu, nahiz sozialismoak erro ttiki batzuek bazi-tuen han eta Erronkarin, eta bestea Olatzagutia-Altsasu aldea, non etorkinen kopurua handia den oso. Hor-tik gora Nafarroa guztia eskuindarren edo abertzaleen aldeko da lehen alderdi po-litikoari dagokionez.

Beste aurpegia: Elkoatx. 5 lagun besterik ez.

KAMIOETAN EGUNDALAKO APUSTUA EGIN DU LEGE BILTZARREAK

Euskarri herrialde zabalean da Nafarroa. Bazter guztiak ongi komunikaturik edukitzea lan nekeza da. Guk hona administrazioaren erantzukizuna dakargu. Beren arazoen berri llaburra.

HIRU urteko aurreikuspenak egiten dituen Nafarroak aurrekontuen partetik handiena errepide sorrera eta berrikuntza erabili du oraingoan, 42.800 milioi hain zuzen. Gizartean iskanbila eta erantzunik gehien sortu duen arloa ere kamioena izan da, autobideak, Sakanakoa eta *del norte*koa, lekuko.

Gobernuak aipatzen duenez, Espainiako penintsula eta Europaren mendealdearen artean kokaturik, egoera estrategikoa dei daiteke Nafarroarena, baina inguruko errepide sare nagusienetarik kanpo geratzen da. Bestalde, Nafarroa hedadura oso handiko eremua izaki, barreneko komunikazioa ere makina bat aferak galazten du, eta errepideen hobetzea eta

Lekunberriko puska buruturik aitzinera doa autobidearen proiektua.

orain arteko anitzen berriztatzea baitezpadako ikusten da. Madrila Soriako eskualdean barrena doan kamioa egokitzen ikusten da, eta baita autopista ere. Estatu frantsesarekiko lotura egiten duten 9 gune nafarretarik bi dira soilik gobernua- ren ustez pasagarri, Luzai- dekoa eta Dantxarineakoa, nahiz bi hauek ere txar xamartzat dauzkan. Alduden barrena joan da lotura. Zaragoza, Barcelona eta Gasteiza kamioak on samartzat ditu, eta antzera Huesca eta Errioxara doazenak. Bilborekiko lotura, portua dela eta, nahi dute hobetu, eta nagusiki Gipuz-

koara doana, autobidea medio. Belaten barrena Iruña doan ere trafiko handia duela diote, hor kokatzen da Belateko tunela. Administrazio nafarrak esplizituki dio errepideak direla barren nahiz kanporako komunikazio sistema ia bakarra. Barrenekoari dagokionez, eskualdeen arteko komunikazioa kaxkarra da iparraldean eta ekialdean, Altsasu- Iruña —Tafalla-Tutera dela sare egoki bakarra. Garraio publikoaren arloak ere berregitura premia duela dio administrazioak.

Gutien garatutako eremuak kamio egokiz horni-

tzea, egin beharreko kamio berrien ondorioak ahalik eta gehien ekiditea, Madriletik heldu den Errepide Plangintza Orokorra onartuaz Udalez Haraindiko Eragineko Ingurukako Plangintza bururatzea eta laneko egutegia eratzea dira besteren artean, dauden asmoak. Kaltetuen kopurua edo paisaia aldefrikako alaketak ere gogoan izanzen omen ditu.

Garrantzi handikoa da orain berean Iruñean burutzen ari den ingurumen edo zirkunbalazio plangintza.

Gehiago ere aipa litezke baina leku eskasak ez gaitu uzten.

Landaben,
Iruñerriko
industri
bilgune nagusi.

GOBERNUAK INDUSTRIA DAKUSA SUSTATZAILE ORAINGOZ

Azken 30 urteetako Nafarroan

industrigintzak izandako gorakada galanta izan da. Oraingoz hor ikusten du administrazioak ekonomi nafarraren giltza.

INDUSTRIAREKIN

hasi aitzinetik, azken urteetan nafar ekonomia zerik izan den argitzera goaz. 1950 urte inguruan gizarte nekazari zena sistima hiritar eta industrialera iragan da. Nekazaritzan populaketa aktiboaren %49,7 ari zen 1955an, %20,9 1975an eta %13,8 1985.ean. %6ra iritsi nahi du administrazioak. Industria berriz, %18,1; %36,8 eta %34. Zerbitzuetan, %26,1; %33,5 eta %45,4.

Industriari dagokion produktu barneko gordina dela eta, Nafarroan Estatu espainiarrean baino gehiago hazi dela esan daiteke, baina Europaren aldean, batz besteko europarraren %89,6 egin du Nafarroak 1985ean.

Esan, laborantzak eta abelazkuntzak beherakada badaramate, turismoa berriz indarra hartzen ari dela. Eremuka ihardunez, administrazioaren ustez Iruñerriko eta Erriberako ekonomia

dira sendo segituko dutenak, Lizarra, Tafalla, Zangotza edo Pirinioetako inguru gehienek beheiti segituko dutela.

Administrazioak industria ikusten du etorkizuneko ekonomiaren eragile nagusi gisa. Arloka metalaren gorakada eta tradizio produktuen beherakada aipatu behar. Enpresa egituraren eredu ertaina eta ttikia dira nagusi. Kanpotikako inbertsioa ugaltzen ari da pixkana, elikaduran eta garraioan nabarmen. Administrazioak aitortzen du honek dakarren menderaketa arazoa.

Azken urteetako ekonomiaren berbizteak, dio administrazioak egin plangin-

tzak, industri lurraren eskaintza hedatu beharra dakar eskaera izan den lekue-tan, Iruñerria eta Ebro ugaldearen inguruan gehien bat. Epe ertain batean 300-350 ha. egokituko badira, erdia baino gehiago Iruñerrian. Bulkada publikoko industri lurraren banaketa, eskualde desberdinen oreka bilatu nahian egingen dela diote (ikus 41. orrialdeko kartan banaketa).

Eskualdea indartzera le-totzkeen industri poligono horien kasuan, eskualdeetako administrazioen parte hartzea eskatzen du gobernuak zerbitzu publikoei dagokienez, horretarako komenio batzu eraturik. Komenioen gora-beherak administrazio nafarraren aurreikuspen plangintzan heldu dira. Poligonoek izan behar duten neurria, 2.000 biztanle baino guttiagoko herrientzako baldintza be-reziak, inguruneari egin

1989-91ko inbertsio publikoen kontuak

(milioi pezetatan)	1989	1990	1991	Hirurak denera
1. Oinarrizko azpiegituren hobekuntzarako inbertsioak	23.451,7	28.918,7	24.346,4	76.716,8
1.1. Azpiegitura orokorrak	15.269,8	20.363,0	16.688,8	52.321,6
1.1.1. Errepide sarea	13.197,3	17.939,0	11.663,8	42.800,1
1.1.2. Ur lanak	1.717,5	2.070,0	4.654,0	8.441,5
1.1.3. Bestelakoak	355,0	354,0	361,0	1.080,0
1.2. Azpiegitura lokalak	8.181,9	8.555,7	7.657,6	24.395,2
2. Produkziobideen modernizaketa eta garapena bultzatzeko inbertsioak	3.447,5	3.734,5	3.822,5	11.004,5
2.1. Laborantza, abelazkuntza eta mendiak	2.047,5	2.334,5	2.422,5	6.804,5
2.2. Industria, salerosketa eta turismoa	1.400,0	1.400,0	1.400,0	4.200,0
3. Bizi kalitatea eta giza ongizate maila goratzeko inbertsioak	8.071,2	11.837,1	8.498,1	28.406,4
3.1. Hezkuntza, kultura eta kirola	4.450,0	7.933,0	4.913,0	17.296,0
3.2. Osasuna	1.891,0	2.205,0	2.090,0	6.186,0
3.3. Giza zerbitzuak	402,1	405,0	201,0	1.008,1
3.4. Lurralde antolaketa, etxebizitza eta ingurunea	1.328,1	1.294,1	1.294,1	3.916,3
4. Bestelako inbertsio publikoak	1.474,5	1.424,5	1.374,5	4.273,5
Inbertsio guztien zenbatekoa	36.444,9	45.914,8	38.041,5	120.401,2

■ **Laborantza**
behera, turismoa
berriz indartzen
ari da●

diezaioketen itxura alde-
tikako kaltea gutxitzeko
neurriak e.a.

Enpresa tiki eta ertai-
nen garapena garrantziz-
ko ikusten da, eta elkar-
tasunerako kapazitatea
ez da gaitzesten. Egokitze
afarak direla eta, tekno-
logiaren garapena ere
sustatu nahi da, hala nola
elikaduran, laserrean,
metrologian, fabrikazio
malguan, robotikan edo
mikroinformatikan. Ho-
nezaz gain lekuan lekuko
enpresariei eman beha-
rreko laguntza aipatzen
da ere, beherakadan
dauden eremuetarako
bereziki.

MENDIALDEKO URA DENENDAKO BANATU NAHIAN

Uraren konpetentzia Madrilén, Nafarroak
nahikoa ur du. Irrigaketa hobetzeko
asmoari buruz ordea bada zalantza ugari
Nafarroako gizartean.

PLANGINTZAK na-
far uren berrantolatzeaz
dioena asko da. Batetik gar-
bi uzten da Nafarroa eta be-
reziki mendialdea aberats
dela honetan, baina erabi-
lera ez dela bat ere arrazio-
nala. Urtean 5.000 hm³ hus-
tiratzen da, horretatik %26
lurpekoa dela. Uraren era-
bilera %14koa dela dio ad-

ministrazioak eta urtegi bi-
dezkoa %11koa soilik.
Apostua noski, erabilera
handitzera doa. Probeta-
mendu hidroelektrikoa ere
guti dela diote, Nafarroako
energiaren %3 soilik. Be-
harrak Nafarroaren erdial-
dean eta Erriberan dira.

Guzti horren konponbide
gisa bi proiektu daude, Na-

farroako ubidea litzatekee-
na, 57.000 ha. berri irri-
gatu litzatekeena, 177km.ko
luzera lukeena, 20-30 urte-
tan bukatuko litzatekeena.
Iturri erregulatuile nugu-
siena Itoitz herriko urtegi
digantea litzateke. Ubidea-
ren lehen plangintza sinatua
da Madrilékiko, Tafallaldea
irrigatuko lukeena, 20.000
ha. 6-12 urtetan, gastuen
%60 Madrilén kontura. Itoi-
tzeko urtegia berri, aurren
hasi nahi dute egiten, eta
espropiazioa abiatzekotan
da. 55 hilabetetan egin nahi
da, 14.435 milioi pezetako

■ Urtegiak irrigatuko lituzkeen eremuen alor bilketa egin gabe dago ●

aurrekontua du eta 481 hm³ biltzeko aukera. Presak 135 m.ko goratasuna luke.

Itoitzeko urtegi- kexu bilkura Agoitzen.

Itoitzeko Urtegiaren Aurkako Koordinakundeak, hango eremuan sortuko lukeen kalteaz gain, oroitu 9 herri urpean geratuko direla eta 5 ukituta, Nafarroako ubidea Itoitzekoari nekez lotzen zaiola dio. Ubiderako proiektu zehatzik ez dagoela, irrigatuko lituzkeen eremuen alor bilketa egin gabe dagoela, eta ez dela aztertu produzioaren errentagarritasuna edota ez dela irrigaketaren plangintza egin. Beren ustez, Itoitzen premia ez dago garbi eta estatuko *Confederación Hidrográfica del Ebro* delakoak ur horren erabilerara ez du Nafarroarako nahi.

Hainbat burutapen aurreikuspenaz

NAGUSIKI erranen nuke planifikatu nahi dituen erabakietarik gehienak harturik daudela jadanik. Horrez gain bada zer erranik franko lanak darabilen literaturaz. Leku anitzetarik koptatu dute plangintzarako testua, baina iturriak aipatu gabe. Bertzalde, iturri ugari direlarik, inoiz kontraerranak gertatzen dira.

Alderdi metodologikoan hutsune nabarmena da proiektzioan ikusten dena, Nafarroako mapa lokalaren etorkizuna baldintzatzen bait du. Ez dute aipatzen nola egin duten proiektzioa. Proiektzioetarako erabiltzen diren estatistika teknikak zenbaki oso handietarako daude pentsaturik, eta hauek aplikatu dizkiete 20, 30 edo 80 laguneko talde edo herriei.

Bertze bat administrazioaren jokabidea. Nik uste helburu politikoa dela nagusiki. Hau da, plangintza dokumentu honen bidez, erregimen lokalerako lege foralaren zirriborroak ezartzen zituen erizpideak abiarazi nahi dira. Erizpide horiek legearen zirriborroetan heldu ziren, baina ez ziren legean gauzatu, PSOEek ez bait zuen kontsentsurik lortu UPNrekin. Plangintza honetan, orain, administrazio gaietarako

aurreikusi diren biltze eta batzeak zehazten dira. Salatzekoa da zein errazki eta alaiki eratu diren udal distrituak metodologia aldetik. Eremu jakinen zehaztapena, berrikuntza eta aldakuntzei dagokien aldetik, beti da eztabaida litekeen zerbait, konforme, baina ez da plangintzan zehazten zein metodo erabili duten azterketak egiteko.

Biztanlegoa Iruñea-Erribera-Altsasu inguruan biltzen dela eta gainontzekoa husten ari dela diagnostikatzen bada, nafar administrazioak egiten du egoeraz baliatu, arazo hori areagotzera doazen ekintza batzuk justifikatzeko. Joera natural eta ezin ekidinezkoak direla

lotuko duen autobideaz ari direla zergatik aipatzen dute Europarekiko lotura? Ez ote askozaz normalago lotura Baiona bidez egitea kontuan izanik Gipuzkoa trafikoz josia dagoela eta atzerapena dela ekidin nahi denetarik bat?

Diote Nafarroa indutrigune dela, eta produzioaren 3 arloen arteko oreka aipatzen dute, jakinik Europako Elkartek Nafarroaz egin diagnostikoan aurkakoa heldu dela, *beheraka doan industri gune* gisa alegia.

Irrigaketa dela eta, dau-den 60.000 ha.ak bikoiztu behar direla diote, baina aldi berean nekazaritzatik bizi direnen murrizketa izugarrikoa beharrezkoa omen

■ «Irrigaketa erdia orain zereala bada, European soberakin, zein produkturako bikoiztu irrigaketa, murriztera doan nekazalgo batekin?»●

pentsatzea, hutsa da nik uste.

Gai xeheagoetan sartuaz, zergatik azaltzen dira babestu beherreko gune gisa Gongora (han egiten ari dira zabortegia), Bihazpe (autobidea erditik iragaten da), Taxoare edo Aranguren?

Zergatik oinarritzen dira hainbeste errepideetan, tren alde bat utzirik? Zergatik leku batzuetan diote Sakanako autobidea eta bestetan Sakanako errepidearen egokipena? Gipuzkoarekin

da, eta zereala da irrigaketa gehien harrapatzen duena orain. Hain zuzen ere, laborea da Europako Elkartek duen soberakineterik nagusia.

Arazo handiak ezkutatu egiten dira. Jakina da Nafarroan metal industriak duen nagusigoa, beribiletan bereziki. Ordea industri horien lehengaiak, jabetza, teknologia kanpotarrak dira.

ANDRES VALENTIN
Ekonomilaria

GERO ETA ZALETU GEHIAGO ITSAS AZPIA ARAKATZEN

Ur azpiak beti du erakargarritasun berezirik. Ur azaletik behera metro bakar batzu baino harago ezin ezer ikusi eta isiltasuna, iluntasuna, hotza, jakinmina, beldurra, denak nahastu eta pasa egiten zaizkigu burutik une batez lasaitzen garen arte. orduan sentrazio berriak nagusitu eta arakatzeko hastean gozamenak biltzen gaitu. Arrainak lagun. Burbuilak, ur azalerantz galduta zaizkigu.

UR kirolen barruan ur azpikoak dira ezezagunenak. Bestela dirudien arren, ur azpian modalitate asko praktika daitezke eta itsasoak aukera ezin apropos-

sagoa eskaintzen digu horietariko edozeinetan aritzeko. Halaxe adierazi digu Gracian Iturriotz Gipuzkoako Urpeko Kirol Federakuntzako lehendakariak,

alegia, «ez itsasoan bakarrik, igeritokietan ere kirol hauetan hasteko eta praktikatzeko aukera bultzatu beharko litzateke, eta gaur egun, zoritxarrez, ez dira

behar adina laguntzen aktibitate hauek». Izan ere, Federakuntzaren barruan, itsaspeko arrantza, orientazioa, argazkigintza, biologia, espeleologia, hegats igeriketa, itsas azpian ibilaldiak, etabar luze bat sartzen da. Denak zaletu ugariarekin eta udari begira proiektu berriekin.

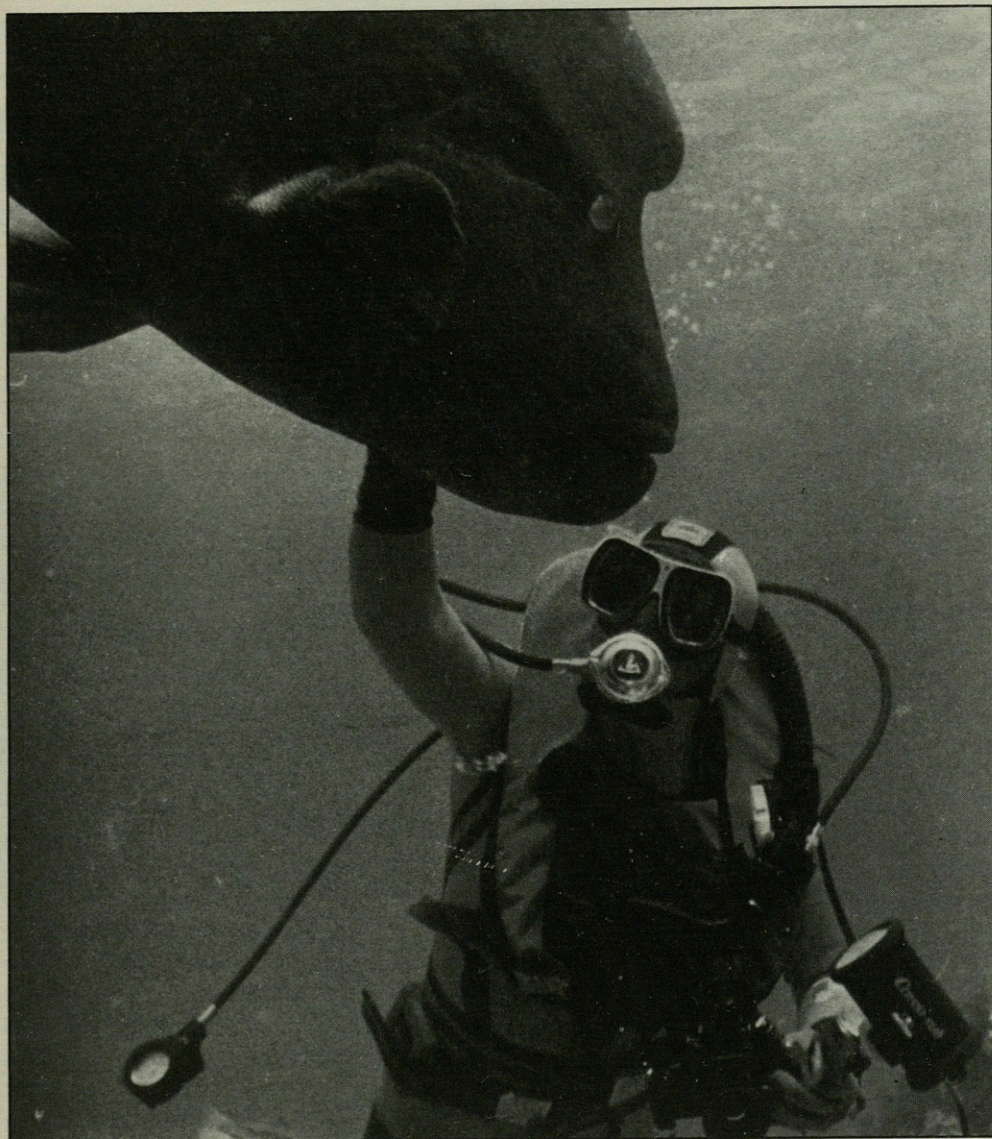
Igeritokietan poliki poliki ari dira iharduera hauetan hastapenezko ikastaroak antolatzen, eta zenbait tokitan hainbat modalitate bultzatzen ari diren arren, oraindik oso urri gelditzen da kirol iharduera hauei ematen zaizen laguntza. Edozein modutan ere, itsasoa da dudarik gabe ingururik aproposena kirol hauek praktikatzeko, eta denen artean, itsas azpiko ibilaldiak eta bertan murgiltzea da gehien erakartzen duen modalitatea, eta auzartenentzat itsas azpiko arrantza.

Arriskuen aurrean

Itsas azpiko arrantzari dagokionez, Patxi Diaz Donostiako Errealeko Urpeko

Itsas azpiko ibilaldiak dira jende gehien erakartzen dutenak.

Beldurra gaindituz gero,
jakinmina ezin asetuz
sorpresari irekitzen zaio
bidea

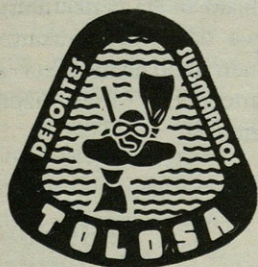
Kirol Elkarteko Lehendakariak agertu digunez, «gero eta urpekari gehiago ari dira gure kostaldeko uretan, arriskua handiagotzen ari delarik» eta ur azpiko

istripuak direla eta bere kezka azaldu digu kamara hiperbarikoen eskasiaz. Berak dioenez, orain dela gutxi Gipuzkoako Pasaian Euskal Herriko lehenengoa

jarri badute ere, «ez dirudi orain arte behintzat, pertsonal egonkorrik jarri dutenik, eta ezta kasu larrietarako erabiltzeko berrondaterik dagoenik ere». Honen harian, Gracian Irririotz Gipuzkoako Urpeko Kirol Federakuntzako Lehendakariak jakinerazi digunez, oraindik Eusko Jaurlaritzak ez die ofizialki kamara hiperbarika horren berririk eman.

Kirol mailan asko dira itsas azpiak eskaintzen dituen aukerak. Urpekarientzat hitzetan, murgiltze hutsak ez du gaitasun handiren beharrik, bai ordea sentsazio berririk sentitzeko go-go, isiltasun betean egonez, hondoaz eta paisaiatzat gozatuz, uraren osagai bihurtuz. Zentzu honetan, itsas azpira egindako irteera bakoitzak badu berezko xarma berezi bat, lehorrekin erabat kontrastatuta oraindik ere irauten duena. Beldurra gaindituz gero, jakinmina ezin asetuz sorpresari irekitzen zaio bidea, zenbaitetan argi eta kolore kontrasteak arnasketa ia gelditzearaino iritsiz. Sentsazio gehiegi une hain laburretarako.

Maila konpetitiboan, berriz, prestakuntza fisikoa ezinbestekoa da eta urpekaritzeko garaian hori da benetan kontutan hartzen du-

Euskadiko 1. denda
TOLOSA
URPEKO KIROLAK

Urpeko arrantza eta
buzeoan espezialista

Narrika kalea, 31 (Alde Zaharra) — Tel./Fax: (943) 422419
DONOSTIA

ALITAN

- * Neoprenozko jantzien fabrikazioa.
- * Urpeko ekipoen salmenta.
- * Arrantzarako tresnak.
- * Amuzki biziak.

Aritzratalde kalea, 2 — Tfnoa.: (943) 13 26 47
20800 ZARAUTZ

Francisco Pizarro, Donostiako zine zikloaren zuzendari

«Itsaso txarra da Kantauria ur azpian filmatzeko»

ARGIA. Zein da Donostiako Itsaspeko zine zikloaren helburua?

F. PIZARRO. Itsasoa ezagutaraztea dugu helburu. Itsasoa hortxe dago, eta gehientsuenek ez dakite zer dagoen hor beheran. Gizona gutxitan jaisten da 30-40 metrotik behera, eta 510etara ailegatzea lortu badu ere, itsasoan sakonera batz besteko hori baino askoz handiagoa da. Lehen 50-100 metroak baino ez ditugu menderatzen beraz. Bestalde, estropadak eta Aquariuma ez dira Donostia itsaso aldetik denaren islada

nahikoa, ez dugu itsasoa ia batere ezagutzen.

A. Zein arazo dago ur azpian filmaketak egiteko?

F.P. Itsaso txarra da Kantauria ur azpian errodatzeko. Mugimendu handiko urak izateaz gain, hotzak ere badira. Hori gutxi ez balitz, argi gutxi izaten da inguru hauetako ur azpian, eta ondorioz, gardentasun ezagatik, egun jakin batzutan baino ezin izaten da errodatu. Arrazoi horiengatik errealtadore gutxi dugu hemen, esperantza dut hala ere aurki beste leku eta itsasoetara joan eta aukera hori izango

dutena.

A. Ez dirudi kirol hauek zale asko dutenik...

F.P. Ez, alde batetik Espainiako Federazioak lehiaketa moduko txapelketak baino ez ditu antolatzen eta horrek noski inora ez garamatza. Bestalde, ur azpiko ehiza oso gaizki ikusia dago eta zenbait lekutan debekatu ere egin dute, eta ni ez nago horren alde. Kirol hauetako egiturak egoki diren ala ez alde batera utzita, kirol gisa, itsasoa menderatu arte aurrera segitu behar da.

Alberto Irazu

Pizarro kexu da, Espainiako Federakuntzak lehiaketak besterik ez bait ditu antolatzen.

Ekipamendua eta instruktorea

URPERA sartzeko beharrezkoa den ekipamendua lortzeko interesatua legokeenarentzat, gutxi gorabeherako salneurri hauek eman daitezke: ekipo osoa botilarik gabe 35.000 pza edo 1.750 libera, eta botila eta bere erregulatuzailearekin beste 60.000 pza edo 3.000 libera inguru gehiago. Hastapenezko ikastaroak, batz besteko

25.000 pta. edo 1.250 lib. tan egin daitezke, horren barruan, normalean, ikastarorako beharrezkoa den ekipoa sartzeko delarik. Edozein modutan ere, elkarteetan bertan jaso liteke era honetako edozein argibide.

Itsas azpian ibiltzeko ikastaroak tokian tokiko elkarteek antolatzen dituzte, beti ere lurralde bakoitzeko Federakuntza-

ren koordinaziopean. Asite Santutik aurrera, eta gehienbat udarari begira, ikastaro ugari antolatzen dira. Horien berri izateko Urpeko Kirol Federakuntzen bidez telefono hauetara jo daiteke: Bilbon 4411028, Donostian 286388, Hendaian «Urpean» elkartearen 59205555, eta Ziburun «Pottorua» elkartearen 59471707.

tena. Estatu mailan badira goi mailan dabilzanak, eta arrantzan adibidez, hor dabilzkigu Callejo eta Santes-teban gipuzkoarrak edota Jauregi bizkaitarra; baita beste modalitateetan ere, hegats igeriketan Jon Iturriotz gipuzkoarrak orain dela bi urte Parisen Sena ibaian burututako Munduko Txapelketan zazpi mila metrotako probaren sailkapenean hamaikagarren postua eskuratu zuen. Itsas azpiko argazkigintzaren alorrean ere Treku gipuzkoarra kontutan hartzeko kirolaria dugu.

Patxi Sarriegi

Bi hilabeteren buruan bere betiko tokian ikusi ahalko da

ARALARREKO ERRETAULAREN BIDAIA LUZEA

Orain dela hamabi urte, 1979ko urriaren 25eko gauean Aralarreko San Migeleko elizan mendeetan zehar egondako erretaula lapurtu zuten. Geroztik, espero ez bazen ere, bitxi hori berriz atxeman zuen poliziak eta Nafarroara ekarri. Oraintsu aste gutti, berri pozgarria hedatu da: Príncipe de Vianako arduradunek erretaula San Migelera itzultzea onartu dute.

MILA eta berrehun metroko gainean euria eta haitza atxeman ditugu. Nafarroako prentsa bidez jakin genuen itzulketaren berri. Jakin bezain laster, xehetasun gehiago ukaiteko asmoz bertaratu ginen eta Inozentzio Aierbe, bertako kaperauarekin horren komentatzen aritu ginen.

Haurrez eta helduez inguraturik atxeman genuen, erretaula hainbat urtez egon zen lekuaren aintzinean bataio bat ospatzen ari zela. Bere lana bukatu eta gure-

gana etorri zen; mahai baten inguruan San Migeli dion debozioaz, erretaulaz eta bere bizitzaz ere hitz egin zigun.

Azken berrogeita lau urtetan darama Inozentzio Aierbek San Migeleko ardura, bakarrik eramanez ere zeren eta San Migelera iritsi zelarik berarekin batean aritu behar zuen bigarren lagunak heldu eta urtebetera alde egin bait zuen. Inozentzio Aierbe pertsona aparta da eta adinekoa dela erraten badu ere, badu bere

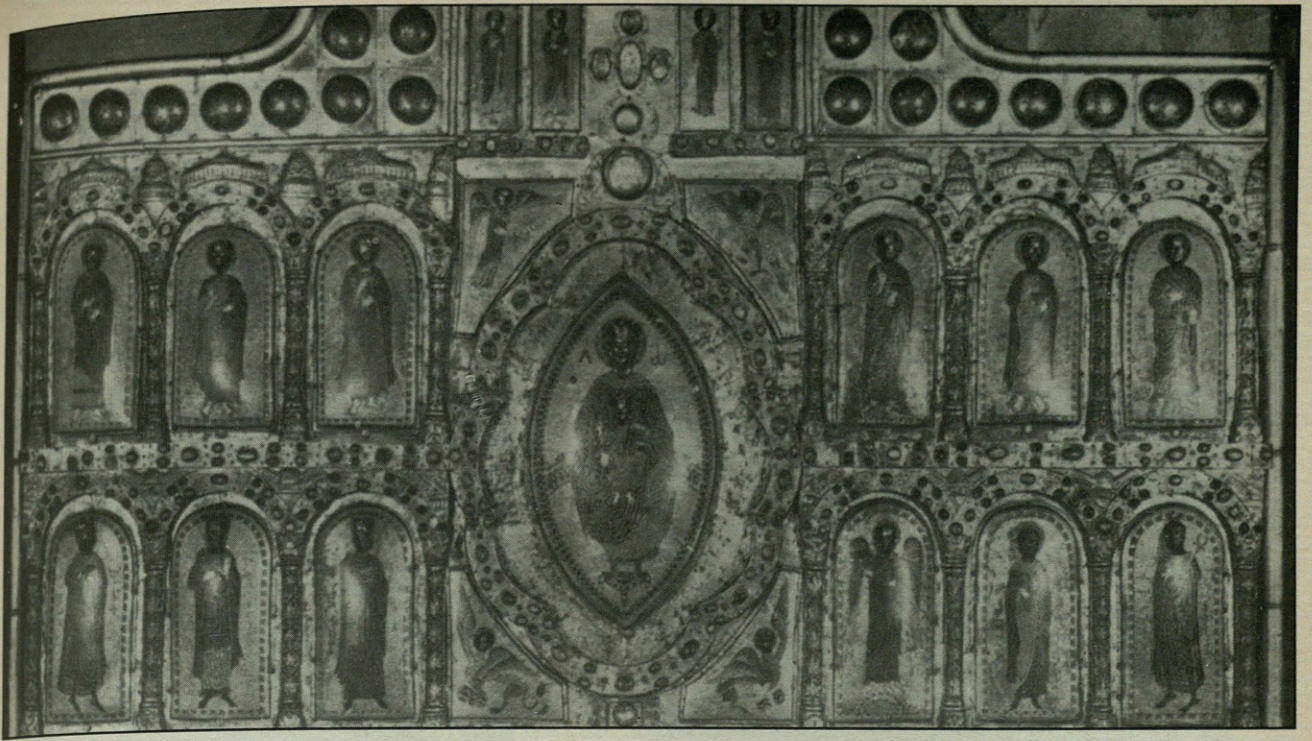
aurpegiak gaztetasuna, eta bihotz handiko gizon baten irudia erakusten du. Erretaulaz galdeginik, Lekuonatar Manuel jaunaren omenezko idazki bilduman inprimatu artikulu bat utzi zigun non erretaulari buruzko xehetasun asko eta eritzi sakon eta aberatsak agertzen diren.

Elizarik zaharrena

Aralarreko San Migel eliza IX. mendean eraikitzen hasi zen eta X eta XIgarrenetan bukatu zuten —beraz, Euskal Herriko elizarik zaharrena dugu. Eliza xumea, estiloz karolingio, erromani-ko aurrekoa eta erromani-koa eliz barruan kokatua dagoen elizatxoa da. Mendian galduta, bista panoramiko eder batekin, eliza honek zuen bitxi bakarra erre-

taula zen eta horren fama Europa osoan zabaldu zen.

Bertako bitxi bakarra izateaz aparte, Nafarroako baliotsuena dela ere esaten digu Inozentziok. Bere historiaz datu zehatz gutti dago; gainera bere sort-lekuaz teoria desberdinak daude. Batzuek diote Limoges herrian egina izan zela, herri hori esmalte lanetan jakintzua bait da, beste batzuek sortaldetik etorri zela Nafarroako hiru erregeek ekarritako, «buru bainbat aburu dagoela esatekotan nago», dio kaperauak. «Bi esmaltegitza mota ezagutzen ditugu. Batean eta bestean bizarriotarrak izan ziren maisuen maisu, eta arian-arian Europan zehar zabaldu egin zen haien trebetasuna». Veneziako San Markos elizan dagoen «La palla d'oro» delakoa garai haitetako esmalterik aipatuena da dateke. «Horri hori, nire ustez, diru eta

kuskertia arrandi bat da, urrez eta zilarrez egin bait da eta harri-bitxiz josia. Gureari berriz, nabiz diruz txiro eta urri izan, daukan esku lanagatik eta franko zabarragoa delako, bestea baino askoz ere hobea derizkiot».

Marie Gouthieren eritzia ere ematen digu, ustez nahiko fidagarria, biziki jakintsua bait da artegintza

jasota dago. Halere, hilabete pare bat gabe bertara hurbilduko denak mirestu ahal izango du obra, eta Inozentziorekin batera konjeturak egin: apostoluak ote dira agertzen diren hamabi pertsonak? Horko hori, Constantino enperadorea ote da, Santa Elena, bere amarekin? Orain hamabi urte sartu ziren lapurrak Aralarreko San Migelen, eta ohointza bu-

eman eta gero zer egin zuen ez da gogoratzen, «egun hartan ez bait nintzen gizon». Lapurrek lekua ongi ezagutzen zutela ageri zen, aski denbora hartu eta osoan ez, baina zatika hartu bait zuten erretaula. Inozentziok ez zuen uste bi metro zabal eta metro bat luze daukan erretaula berriz inoiz ikusiko zuenik.

Limogesen lapurtutako beste pieza batzuren gibeletik zihoala, 1981eko martxoaren 5ean, polizia frantsesak atxeman zuen erretaulako parte. Pista hari segika segika, erretaularen pieza nagusiak Italian aurkitu zituzten. Azkenik, 1983an heldu ziren zati denak Iruñera.

Urte gorabeheratsuak, azkeneko hauek, Inozentzio Aierberentzat! Diputazioan erretaula Nafarroako herriarena zela erraten zioten, eta Iruñean atxiki behar zela. «Asko baserretu nintzen haiekin baina orain berriz adixkidetu gara, hona ekarriko bait dute».

Inozentzio Aierbe, erretaula etxean duela berriz ere «gizon».

■ Batzuek diote esmaltegintzan oso jakitsu den Limoges herrian egin izan zela, beste batzuek Nafarroako hiru erregek sortaldetik ekarri zutela ●

horietan. Horren arabera, erretaula Iruñean egin zen, XII. mendean, 1175 eta 1185 artean. Dirudienaz denbora luzean inor ez zen erretaularen benetako balioaz konturatu, toki ilunean gordeta bait zegoen —1775ean nonbait, garbitzera eraman zutelarik ohartu ziren esmalteazko lan biziki baliosua zela.

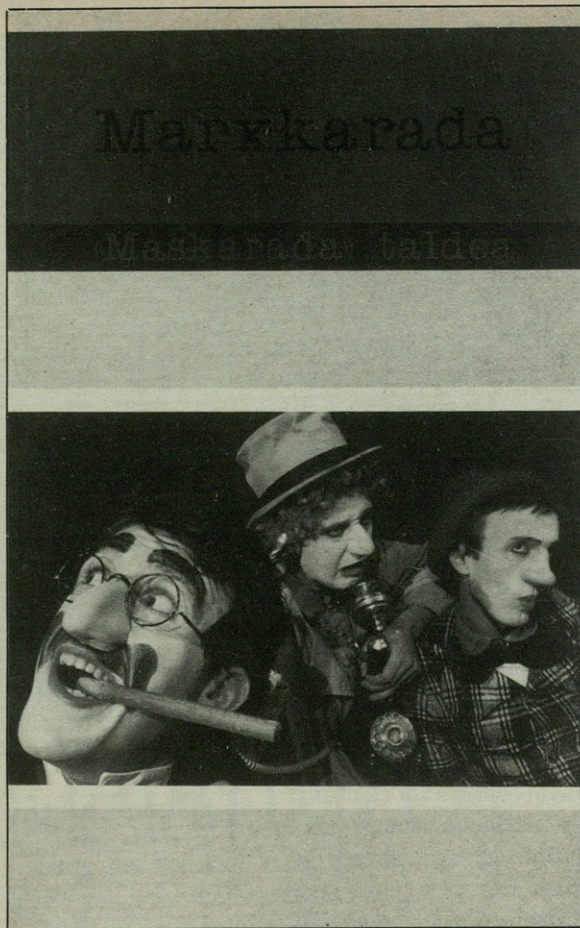
Zoritxarrez, ez genuen erretaula ikusterik izan —Iruñeako erakustokian

rutu. Egun hartan Inozentzio Aierbek Iruñeara joan behar izan zuen, eta etxekoei eliza ongi isteko agindu zien kezkatu bait zen, bi aste lehenago horrelako lapurketa bat izan zelako Lizarran.

Biharamunean, etxeko neska konturatu zen egin dako kalteaz. Jakin zuelarik, «suntsiturik geratu nintzen», gogoratzen du Aierbek. Apezpikuari abisu

Ixabel Etxeberria

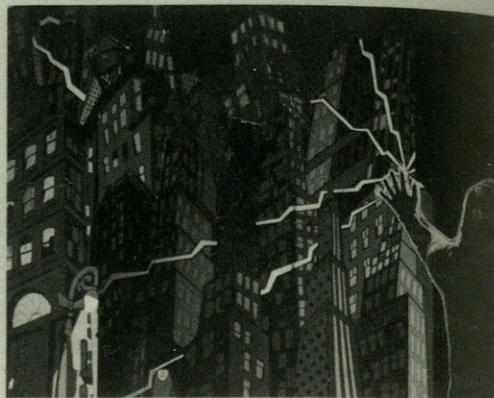
MASKARADA taldea. MARXKARADA. Antzerkia.

Joanes URKIJU. BERBAK LEGEZKO AIZTOAK. Poesia.

JOANES URKIJU

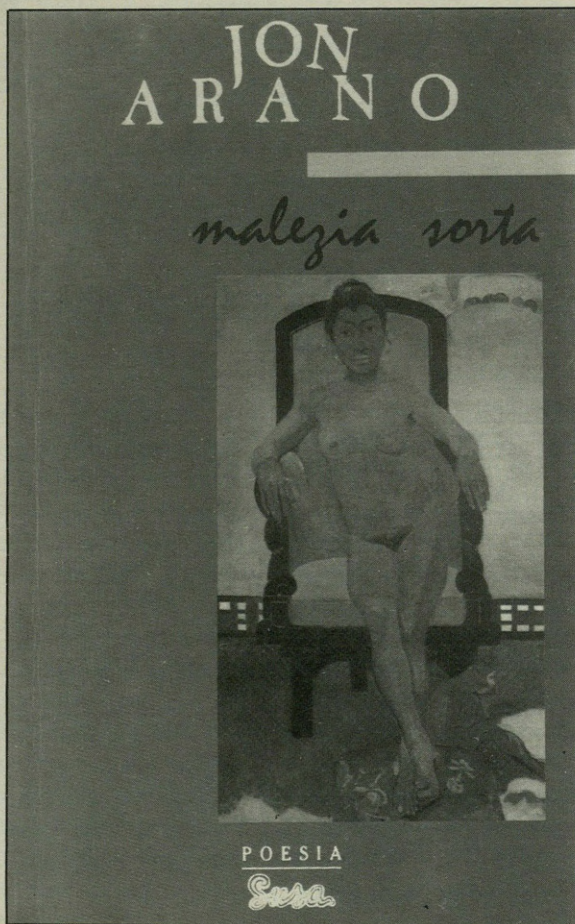
berbak legezko aiztoak

POESIA

Susa

Jon ARANO. MALEZIA SORTA. Poesia.

POESIA

Susa

L I T E R A T U R A

BESTELAKO
HITZAK

Susa

Helbidea:
Industrialdea
1-2 pabilioiak
Lasarte-Oria

Korrika hasitakoari pausoka eutsi

MEZU berriaz bukatu da zazpigarren Korrika, Baionako kaleek inoiz ezagutu gabeko berotasunean, eurtua izaki ere. Ipar Euskal Herriko igarobidea hamar urtetan, babardade disimulatutik normaltasun itxuretara pasatu da. Ez da asko, hitzak hotzean irakurrita. Baina *ghetto* sentimenduaren kontrako tirabiran balio handia du, dudarik ez da.

Iparraldeari buruz gertatua, mugaz bestaldekoaren nolabaiteko sinboloa ere izan daiteke. Jaurlaritzaren amarrutik ezin libratutik, irteerarik gabeko kale zuloan egon da AEK hiruko autonomikoan. Helduen berreuskalduntze lanean aurrera ez jotzea, atzera egitea da eta. AEKk bereganatzen du lan horren zama gehiena, ofizialki horren ezagutza ematen ez bazaio ere. Koordinakundea konsziente da berreuskalduntzeak, oro har, bizi duen beherako joerari buelta emateko, bere indarra soilik ez dela nahikoa. Elkarlana da beharrezkoa, bakoitzari merezi duen protagonismoa emanez. Horretarako, behar izanez gero, haserre eta urrunketa historikoak alde batera utzita. AEKk Korrika-ren bidez betidanik jaso izan du sostengu sozialik hedatuena, eta oraingoan inoiz bildu gabekoak ere hurbildu zaizkio. Korrikan hasitakoak jarraipena merezi du, pausoka bada ere.

Balantze eta autokritikaren garaia aspaldi heldu zitzaion Eusko Jaurla-

ritzari berreuskalduntze eta alfabetizaren alorrean. Txabarriren eskutik indarrean jarri nahi izan zen euskaltegi eredu bideraezina gertatu da. HABEren helburu asko eta askok huts egin dute. Eta porrotak aitortu egin behar dira. Une honetan, AEKrekiko tratua da gobernu horrek duen kontraesanik agerikoena. Alde batetik, Kultura Sailak bere egitekoa herri iniziatibak laguntzea dela dio, eta bestetik, setiorik numantinoena deklaritzen dio herri honetako euskaldunberri gehienak sortu dituen erakundeari. Setio hori zabaltzen izugarri lagundu du 7. Korrikak.

EZUSTEKO handirik ez da izan Nafarroako Bertsolari Txapelketan, baina inoiz txapeldun izan gabeko Manolo Arozenak jantzi du txapela. Kalitate berdintasunak askotan aldaerazten du txapela buruaz, eta hori erakargarria izan ohi da entzulearentzat. Esaten da txapelketa, plazetan asko aritzen ez diren bertsolarientzat aukera ezin hobea dela, eta Nafarroan arau bihurtu da topikoa. Beharrezkoa dute txapelketa nafar bertsolariek, ukatzen zaien kalitea agerian utzi ahal izateko. Bigarren mailako bertsolariez maizegi hitz egiteak kalte egiten bait du, eta bertatik ezagutu ez duen askotxok gutxietsi egiten ditu sarritan. Kalitatea eskaini du txapelketa honek. Rufino Iraolak, epai lanetan

luze trebatutako gizona, finalean zazpi eta zortziko puntuazioa merezi zuten bertsokak izan zirela zioen, «zortzi t'erdikoren bat ere bai se-guraski».

Nafar bertsolaritza gose da, gazteen indarraz gose. Denbora luzez aurpegi berak ikustea ez da mesedegarria, eta 'maisuek' ere eskertzen dute Urko Atxotegi bezalako hamabost urteko baten ausardia. Bittor Elizagoien finalera heltzea ere datu polita da. Hala ere, Mikel Bujandak aldizkari honetan bertan dioenez, berrikuntza ekarriko duen jende berriaren zain gaudela. Txapelduna bera lan horretan dabil lesakar gazteekin, eta emaitzarik izanen da.

BURURATU da «Sagardoa txotxetik, euskara gogotik» kanpaina, bertsolaritzari dagokionez behintzat. Hernani eta Astigarragako hogeitabost sagardotegietan, beste hainbat saio egin dira hilabete buruan, bi herri horietako udalek bultzatuta. Saiootan, eskualde horretako hamazazpi bertsolari aritu dira, eta Anatx edo Jokin Sorozabal bezalako aldame-nean, bestela urtean saio bakarra ere egingo ez luketen zenbait. Bultzada ederra gutxi ibiltzen diren bertsolarientzat. Norbere neurriko plaza aurkitzea bait da une honetan dagoen arazoetako bat: konpromezu maila desberdinetako zirkuitoak sortzea. Bertsolaritza bere ingurune naturalera itzultzeko modua ere bada. Antzinako formuletak bat berreskuratzeke saioa.

Josu Landa

— Helduen berreuskalduntze lanean aurrera ez jotzea, atzera egitea da; elkarlana da beharrezkoa, bakoitzari merezi duen protagonismoa emanez ●

Xabier Gereñok «Kuwaiten harrapatuak» fikziozko elaberria argitaratu du

«Husseinek Hitler gogorarazten dit eta ni Saddam Husseinen kontra nago»

Gerra hurbil dagoela susmatu eta sei iparramerikarrek ihesari emango diote Irak eta Kuwaitetik. Akzio eta misterioz betetako nobela hau, idazleari gehien atsegin zaion jeneroa izateaz gainera, Golko Pertsikoko gerra amaitu zen egun berean kaleratu zuen liburudendetan.

ARGIA. *Nola dokumentatu zaraKuwait eta Iraken artean gertatzen den liburu hau osatzeko?*

XABIER GEREÑO. Ni estatu askotan ibilia naiz. Turkia, Bulgaria eta Grezia inguruak ezagunak ditut baina sekula ez naiz izan Kuwait eta Iraken. Orduan materiale bila hasi nintzen liburutegi, ajentzia eta hainbat lekutan, baina ez nuen herrialde hauei buruzko informaziorik aurkitzen. Halako batean, lagun baten gomendioz Bilboko auzo liburutegi batera joan nintzen, eta nire sorpresarako liburutegiko nagusia Beirut egona zen udaran. Bertatik ekarri zituen Irak eta Kuwaiti buruz turista australiarrentzat egindako li-

buru pare bat, eta horiexek izan dira nire dokumentu nagusiak.

A. *Noiz hasi zinen liburua idazten eta noiz bukatu duzu?*

X.G. Gatazka hasi eta berehala hasi nintzen, abuztuaren erdialdera. Ordurako lehen aipaturiko liburuak irakurriak nituen eta egunkari eta telebistatik jasotako informazioarekin ekin nion idazteari. Bukatu berriz, gerra amaitu baino hilabete bat lehenago. Baina, hori bai, egunean zortzi hamar orduz egin dut lan.

A. *Golko Pertsikoko gerra izan duen ospeak bultzatu al zaitutankera bonetako liburua idaztera?*

X.G. Bai, horrela izan da. Gerra hasi zenean pentsatuen nerekiko, «Vietnamekoari buruz hainbeste idatzi izan bazen, honetaz ere idatziko da». Orduan beste guztiei aurrea hartzeko asmoa izan nuen euskaraz idazten. Mundu musulmanak ere beti erakarri nau. Mahomaren biografia 1973an idatzi nuen, geroxeago 'Jomeiniren Paradisuan' liburua. Beraz, lehendik ere interesa izan dut mundu musulmanaren inguruan.

A. *Unean uneko gaiez baliatuta EEBBetan liburu asko egin izan dira, gero 'best seller' maila lortzeko asmotan. Liburu bonetan horrelako zerbait nahi al duzu?*

X.G. Euskal literaturan 'Nobel Saria' irabazteko nahikunde dago, eta hori dela eta ahalik eta zailen, sakonen eta arraroen idazten saiatzen dira idazleak eliteko literatura egiteko asmoz. Nik euskal literatura zerbitzu bat bezala hartu dut eta ez nire burua goraiatzeko. Ebasio momentuetarako liburuak euskaraz egon daitezen da nire asmoa. Nire gustoko libururik ez dut euskaraz ikusten, gustora irakurtzeko modukorik behintzat. Orduan erdarazko liburuetara jotzen dut. Euskaraz argitaratzen diren libururik gehienak 'ladri-loak' dira, aldamenean hiztegia edukitzea eskatzen duten horietakoak. Hauek ongi daude euskal filologiako ikasleentzat, ez ordea denborapasako irakurle arruntentzat.

A. *Zer eritzi duzu Saddam Husseinen gainean? Ze lorazio egingo zenuke gatazka borren inguruan?*

Xabier Gereñok egunero zortzi-hamar orduz idazten du, eta dagoeneko hirurogeitamar liburu inguru baditu.

X.G. Saddam Husseinek Hitler gogora arazten dit. Hitlerrek inperio handi bat lortu zuen armada garrantzitsu batez baliatuta. Husseinekin horrelako zerbaite gertatu da. Petroliotik zetorren dirutza ez du erabili herriaren bizimodua hobetzeko, baizik eta armada bote-retsua bat osatzeko. Buruzagi

irakiarren ametsa beti izan da arabiar munduarekin estatu haundi bat sortzea eta berorren hiriburu Bagdad ezartzea.

Husseinek, hau praktika-
ra eraman nahi izan du orain, eta horregatik sortu du munduko laugarren armadarik indartsuena. Irane-
kin ezinezkoa zela ikusi zuenean bakea egin eta Ku-
waiten sartu zen, inork era-
sorik egingo ez ziola pentsa-
tuz. Hau ongi irtenez gero
Oman, Yemen eta Arabia
Saudia hartuko zituen, ho-
rrela penintsula arabiarra
kontrolatzeko. Gisa honetan
gerra dator orain hala gero.
Horregatik nik ez dut gaizki
ikusi Hussein esatea: Bag-
dadera ala kalera. Ni Sad-

dam Husseinen kontra na-
go.

A. *Nolatan betetzen dituzu tramak bain azkar? Zein da zure sekretua?*

X.G. Sekretua da asko ira-
kurtzen dudala eta pelikula
asko ikusten ditudala. Nik
serie amerikarrak ikusten
ditut asko, Falcon Crest,
Santa Barbara, Dallas eta ho-
rrelakoak. Nahiz eta beren
burua intelektualtzat dute-
nek esan pelikula horiek
jende baxuarentzat direla,
nik gidoi idazle onak ikus-
ten ditut eta gauza interes-
garriak atera litezke.

Gure burua almalen an-
tzeko bat da, eta hor sartzen
dut ikusi eta irakurritakoa
gero idazterakoan erabil-

tzeko. Arraroa da nire ka-
suan paper zuriaren aurrean
ideaiarik gabe gelditzea.

A. *Gai honen inguruan besterik idazteko asmorik?*

X.G. Beharbada beste no-
bela bat ere idatziko dut,
baina beste giro batekin.
Iraken kokatua, ez bait da
gai faltarik izango. Oraindik
ez dakigu nolako ondorioak
izango dituen gerra honek
Iraken bertan. Ez dakigu zer
gertatuko den Israel eta Jordaniarekin. Aliatuek, be-
rrehun mila preso horiek as-
katzen dituztenean eta Ira-
kera egia kontatzera sartu-
takoan, guzti horrek eman-
go digu zer idatzirik.

Joseba Azpeitia

■ «Beharbada
beste nobela bat ere
idatziko dut, baina
beste giro batekin.
Iraken kokatua, ez
bait da gai faltarik
izango»●

Balearen arrantzoa marrazki biziz

Bukatuta dago «Balearenak» marrazki bizidunen filmea. Apirilean musika eta ahotsa jartzea besterik ez da falta. Egileek Donostiako Nazioarteko Zinemaldian parte hartzeko asmoa dute, baina areto komertzialetan gabonetan estreinatuko da. Filmeak XVII. mendean Terranovara joan ohi ziren arrantzale euskaldunen bizitza isladatu nahi du.

FILMEA antolatu duen ekipo nagusia zortzi lagunez osatuta dago. Zuzendaria eta ekoizlea Juanba Berasategi izan da; gidoigileak, Joxean Muñoz eta

Gregorio Muro. Animazioaz Carlos Varela arduratu da; koloreztatze lanez, Angel Viana, eta argazkia eta filmazioaz, Edorta Elozegi. Angel Espinosarena izan da

dekoratuen egilea, eta musika Alejandro Maso-k konposatuko du. Madrildar honek berak egin zuen «Ay! Carmela» filme espainiar ospetsurako banda sonoroa.

Lanaren ardura hiru enpresa hauen artean banatu da: Episa, Eskuz eta Arasa. Ekoizpena Episak egingo du eta errealizazioa Eskuzek. Distribuzioaren kontu egingo duena Arasa izango da.

«Balearenak» bi urteko lanaren emaitza izango da. Juanba Berasategi zuzendari eta ekoizlearen eritziz, «bi urte denbora gutxi da. Orain, Katalunian ma-

rrazki biziduneko bi peltakula egin dituzte. Haueta hirurehun edo laurehun pertsonen hartu dute parte eta hiru urteko epea izan dute lana burutzeko. Guk berriz, berrogeitabost lagunen artean bi urteko epea izan dugu. Jendeak uste du bi urte denbora asko dela, baina modu bonetako produkzioan ez da hainbeste».

Filmeak XVII. mendeko istorio bat kontatzen du. «Canadako biztanleak kondaira batekin hasten da, eta bertan baleak ez hondakatzeko arrantzale eta indiarren arteko bi-

Berrogeitabost lagunen artean 90.000 bat marrazki

LAUROGEITAMAR

mila bat marrazkik eman-go diote mugimendua pantailan agertuko den «Balearenak» filme animatuari, hirurogeitamar minututan. Nahiz eta pelikula ikusten konturatuko ez garen, segundu bakoitzeko hemezortzi edo hogei marrazki pasatuko dira begien aurretik.

Baina laurogeitamar mila marrazki guzti horiek egin baino lehen, gutxienez bi aldiz irudi gehiago egin behar izan dituzte: pertsonaiak diseinatzeko, mugimenduak trazatzeko, planoak erabakitzeke.

Hogei marrazkilari, hamalau margolari, hiru argazkigile eta irudien sortzaile eta koordinatzaileak kontuan hartuta, berrogei-

tabost inguru lagunen artean egin dute «Balearenak» filmeko irudien animazioa. Juanba Berasategiren zuzendaritzapean, Carlos Varela izan da marrazkien animazioaren sortzailea, Angel Varela koloreztatze lanen arduraduna, Angel Espinosa dekoratuen konposatzailea eta Edorta Elozegi fo-

tograma guztiak banan-bana fotografiatu dituen.

«Egunero, bataz beste, zazpirehu irudi egiten ditugu gure ekipoak» adierazi digu Carlos Varelak. «Baina ezin zenbatu litezke apaletan gordeta edo zaborretara botatakoak». Eskuz egiten dira irudiak, eta hortik dator errealizatzaile ekipo eta enpresa-

ren izena ere: «Eskuz».

«Konputagailu bat ere badaukagu, baina horrek ez daki marrazten. Egiten ari garen lana berehala ikuskatzeko, manipulazioak bizkortzeko eta animazioaren kalitatea neurtzeko balio digu ordea. Erraminta polita da, baina oraindik ez du marrazten ikasi».

Carlos Varela eta Angel Viana dira «Balearenak» filmeko irudien sortzaileak.

Edonorekin konpetitzeko gai

Alaber, hiru haur dira pelikulako protagonistak. «Badakigu garai hartan debekatua zegoela itsasontzietan haurrak eta emakumeak eramatea, superstizio baten beldur zirela. Baina horrelako filmetan egiten diren konbentzioetako bat da. Gainera, mutiko eta neskatuen bitartez pertsonaien itzaera ezberdinak azaltzeko aukera eman digu». Bidaia filme bat da, abenturazkoa. Bertan, baleak super-

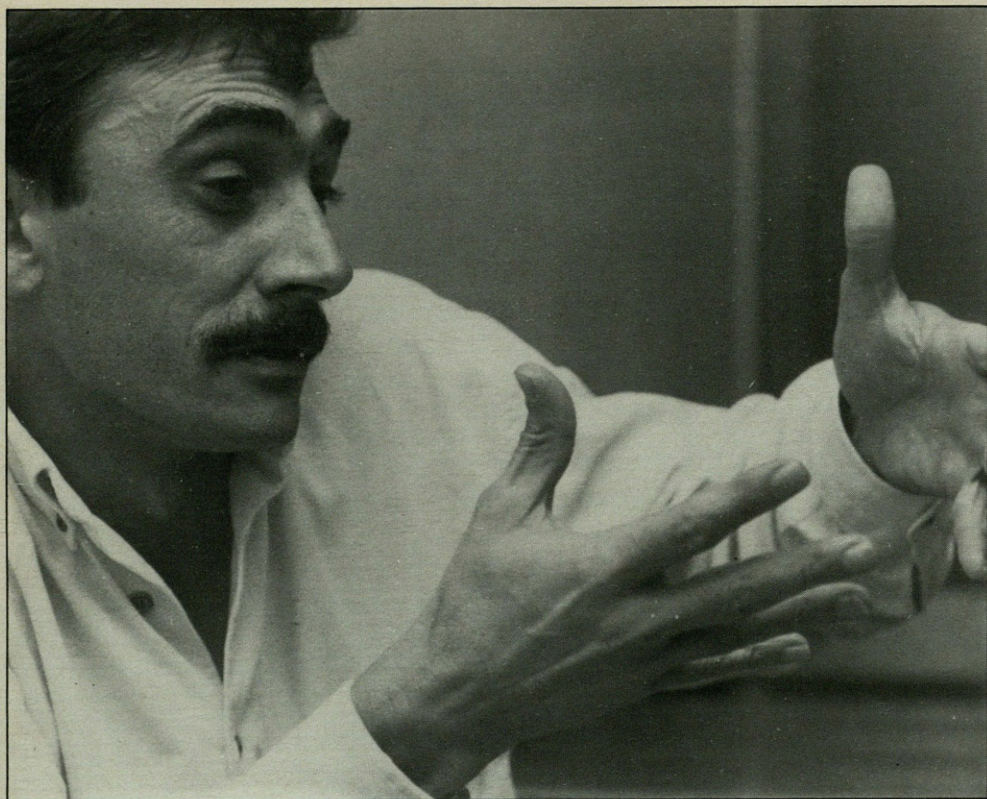
bizitzeko ehizatzen dira baina espeziea agortzeko asmorik gabe.

Euskal Herrian dago gaur egun Estatu espainiarreko marrazki bizidunetako produktora bakarrenetakoa. Estatuan berezko produkziozkoak lau daude, eta horietako bat da Eskuz, Episa eta Arasak osatu dutena. «Gure kalitatea besteena baino hobea dela esatera ausartuko naiz» diosku Berasategik. «Herri hone-tan, nahiz eta bi miloi biztanleko besterik ez duen

berria izan, edozer gauza egiteko abalmena badaukagula erakutsiko dugu berrir».

Tresneria egoki eta berriagoaren premia nabarmendu zigun «Balearenak» filmeko zuzendariak. «Eta horretan instituzio publikoek laguntzak eta erraztasunak eskaini beharko lituzkete, bai industria sendotzeari begira bai formakuntza eta sormenari dagokionean». Hala ere, badiardi momentuz ez dutela kanpotik ezer inporta-

■ «Filmea Canadako biztanleen kondaira batekin hasten da, eta bertan baleak ez hondakatzeko arrantzale eta indiarren arteko hitzarmen ekologista bat egiten dute»●

Juanba Berasategik marrazki bizidunegiten duen bigarren filme luzea da hau. «Balearenak» aurretik «Kalabaza Tripontzia»-ren egileetako bat izan zen.

tzeko behar konkreturik. «Edonorekin konpetitze -ko gai garela ikusiko da».

Adibide adierazgarria ipini zuen Berasategik. «Gure irudigileak eguneroko lana egitearen poderioz bezi ditugu. Eta orain, gure filmean lanean aritutako batzuk Walt Disney enpresarentzat lanean dihardute. Gure artean marrazkilari onen bat ateratzen den orduko, gainean dauzkagu berehala eramateko pron- to».

Industria finkatuaren bila

Hau izango da Juanba Berasategiren bigarren lana. Lehen aski ezaguna izan zen: «Kalabaza Tripontzia», Koldo Izagirre eta Luis Goiarekin batera eginikoa.

Lehenengo hark esperientzia handia ekarri du bigarren hau egiteko orduan.

«Lan taldearentzat esperientzia oinarritzko erizpideetako bat da. Nik ekipoa hau finkatu nahi dut. Ezin dena da pelikula bat egin, gero mundu guztia lanik gabe geratu eta handik hiru urtetara ekipoa berriz ere eraiki beharrean ibili behar izatea. Egiten duzun produktoaren kalitatea ekipoa handi baten esperientzien pilaketa bait da azken finean».

Horregatik hain zuzen joan dira Gazteizera eta egin dute hiru enpresen arteko fusioa, esperientziak pilatzeko eta enpresa sendo bat eraikitzeke asmoz. «Kalabaza Tripontzia» alde horretatik, entseiu orokor bat izan zela esan liteke.

■ **«Gure irudigileak eguneroko lana egitearen poderioz hezi ditugu. Eta orain, gurekin lanean aritutako batzuk Walt Disney enpresarentzat dihardute»**

Zera ikusi nahi genuen, eta marrazki bat bestearren atzetik filmatuta mugimendua sortzen zen. Gauzak mugitu egiten direla ikusi dugu, eta orain istorio bat eskaintzean jarri behar dugu helburua, kontatzean. Ez dakit 'Balearenak' pelikularekin istorioarekin asmatu dugun ala ez, baina gutxienez esperientzi pilaketa handiago bat eta kalitate argiagoa bai behintzat».

Ekipoari bide luzea gelditzen zaiola pentsatzen du Juanba Berasategik, «nabiz eta oraindik asko hobetu beharko dugun». Ekipo teknikoa sendotzea da une honetako xede nagusia, eta aldi berean finantza gaitasuna lortzeko enpresa tinko eta orekatu bat antolatzea. «Industria finko bat osatzea izandagure helburua. Eta hau oso posiblea da, marrazkilariak egon badaudelako eta ekipoa onatzen biltzea lortu dugulako».

«Prestigiosko zinemagintzan, hau da, irudi errealeko zinemaren, aktoreak arte dramatiko eskolatatik edo antzerkigintzatik iristen dira; berdin zuzendariak, operadoreak eta teknikoak. Euren artean bada nolabaiteko korporatibismoa, elkarren beharra eta elkarri lana emateko premia. Ni ordea, bakarlari moduan nabil. Baina hori bai, beste zinema horretan baino jende gehiago eta finkoago elkartzea lortu dudala uste dut. Ekipoa bat osatu dugu. Eta areago, superbibentzia aukera handiagoarekin».

Dena den, marrazki bizidunak oraindik ere zinemagintzako arte txikia izaten jarraitzen duela pentsatzen du Berasategik. «Umeei zuzendua, polita, magikoa... baina bigarren

Disney-ren irudi tankera Europako moldeei egokitua

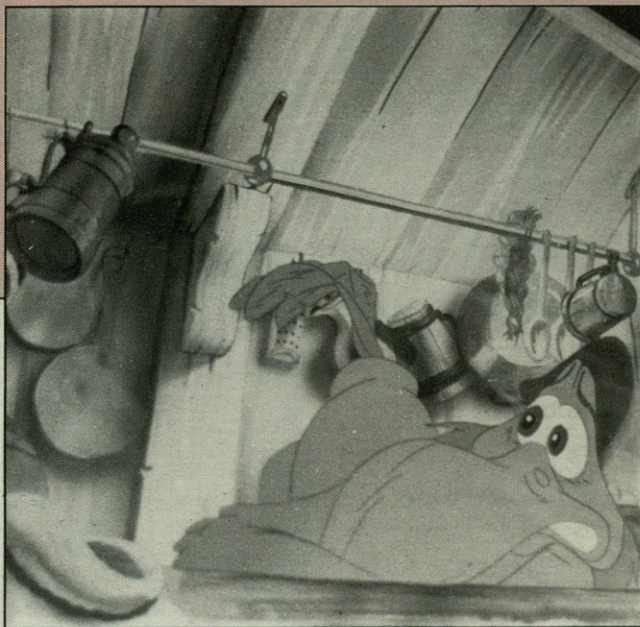
ESKUZ ekipoko marrazkilarien irudiak Walt Disney tankerakoak direla ohartuko da ikusleagoa. Carlos Varela, filmeko animazio arduradunak Don Bluth marrazkilaria du gustoko, Disneyrekin urtetan lanean aritutakoa eta gaur egun Irlandan diharduena.

«Animazioan onenak dira iparramerikarrak, baina bala ere Europako ekialdekoen aberastasuna ezin abantzi dezakegu» aipatu zigun Varela. «Artesanoagoak dira, esperimentaziorako joera bandiagoa daukate, eta

zebaro diferenteak dira erritmoetan eta gaitetan, naif samarrak beharbada estiloz».

Juanba Berasategi zuzendariaren eritziz «errekurtso ekonomiko gutxi»-koak dira, baina bestalde imaginazio ikaragarrikoa. Enbiriak diet horretan aitortu zigun. «Gure

aldean, zortea daukate lan egiteko moduetan. Gu merkatuaren premia eta legeetara makurtu beharrean gaude, eta gainera Walt Disneyek egiten duena diru oso gutxiz egitera. Ona da guri behartzen diguten anibazio artistikoa, baina ez diru aurrekontuak».

Orain telebistarako serieak marrazten dihardute.

irautean duenez, diru alortu bezain laster hasi behar duzu irudiak sortzen».

Lasaitasun piska bat da zuzendari eta ekoizle pasaitar bonek eskatzen duena, lanak behar bezala burutu abal izateko.

Filmea baliatuz telebistarako serie bat egiten dihardute gaur egun Eskuz-ekoek, telebistan bait dago zinema animatuaren merkatua ●

Telebistarako ordu erdikoak

Balearenak filmea baliatuta telebistarako serie bat egiten dihardute gaur egun Eskuz enpresako marrazkilari eta margolariak. Marrazki bizidunen merkatua azken batean telebistan kokatzen bait da. Eta telebistaren kontsumo formula seriearena da kasu gehienetan.

Berasategik ordea ez die estima berezia amerikarrei. «Zinema animatu amerikarrak ez dit ezer askorik erakutsi. Diru asko daukate, merkatuak janegiten dituzte eta nahi bezalako marrazkilari ekipok lortzeko ahalbiak dauzkate».

Europarrak gauzak esaten eta ondo esaten saiatzen ari diren bitartean «amerikarrek ergelkeriak besterik ez dizkigute eskaintzen: printzipeak, txoriñoak... Nik ekialdeko europarrek egiten duten apostua preziatzen dut».

«Seriatarako ordu erdiko kapituloak eskatzen dituzte, eta beraz filme luzearen egokipen ezberdina burutzen ari gara une honetan. Merkaturan funtzionatu abal izateko, behartu egiten gaituzten arau batzuk daude, eta ezinbestekoa da hauek betetzea, filme nagusia aurrera atera nahi baldin badugu behintzat».

Luzemetraia egin dute jadanik eta orain seriea egitea da beraz hurrengo urratsa. Baina hasiera batetik bazekiten filmea egin ondoren, pelikularekin serie bat egin beharrean izango zirela. «Istoria berberarekin hainbeste denboran lanean aritu behar izatea gogorra egiten den arren, balaxe inposatzen du merkatuak, eta zaila da hortik ihes egitea».

Gorka Arrese

Joxi Goikoetxea

Pascal Gaignek hamabost urte daramatza dagoeneko euskal musikagintzan

«Egin berri ditudan 'banda sonoro'ak dira nire musikagintzaren islada»

Hamabost urte daramatza Pascal Gaignek gure artean, Euskal Herrian egiten den musikari lotuta. Txikitatik kitarra eskuartean, aspaldi ekin zion talde lanari. Orain aldiz, konposizioa helburu nagusi duela, musikarien nortasuna aldarrikatzen du bere adierazpenetan.

BIZITZAKO gora-beherakzirela eta, txikitatik hartu zuen lagun kitarra, eta gelaren zokoan bakarrean ekin zion ikasteari. «*Lan kontuagatik, familiak biru urtez behin aldatzen zuen bizilekua eta, Frantziako iparraldean jaioa banaiz ere, ez dut loturarik sentitzen lurralde horrekin. Egia esan, erreferentzi falta horrek eragin handia izan zuen niregan*».

Baionara heldu eta hura hartu zuen bizileku. Bertako jendearekin lehen urratsak eman eta gero, hamazazpi-hemezortzi urte zituela, Pabeko unibertsitatera joatea erabaki zuen. «*Belarriž jotzen nuen ordurarte. Eta musika mailako ezagupe-*

nak sakontzeko, unibertsitatera jo nuen». Hiru urte eman zituen armonia, pedagogia, koru zuzendaritza eta ikasten.

Urria taldearekin abiatu

Oinarri sendo hori erdietsi ondoren, Pascalek konposizioa eta musika elektroakustikoari ekin nahi izan bazion ere, euskal musika egiten zuen Urria taldean parte hartzeko aukera eskaini zioten.

Honek ate berriak ireki zizkion: ezezaguna zitzaion euskal mundua batetik eta, bestetik, oihartzun handiko

«Musikariak ez dira interprete hutsak, beren nortasuna konposizioaren azken emaitzan isladatzen da».

herri musika. Abesti zaharren konpoketak jazz eta antzeko musiken ukitupean egiten zituzten. Euskal musika egin nahi zuten baina emaitza bestelakoa zen, taldean bik baizik ez bait zuten euskararekiko kezkarik.

Taldeko partaideen helburuak ezberdinak ziren eta, honen ondorioz, banaketa iritsi zen: «1987rako Beniat Axiari eta biok bakarrik gelditu ginen. Azkenik, nork bere bidea jarraitu zuen».

Artean, izan zuen harremanik beste hainbat kantarrarekin. Izan ere, gutxira, Imanolek berarekin jotzeko aukera eskaini zion. «Bestetik ere izanzen, hala nola, Niko Etxart, Amaia Zubiria... Baina denek jotzen zuten niregana kitarjole baten bila, ez zuten besteirik bilatzen».

Pascalek, bere bizitzan izan zuen herrialde batekiko lotura eza musika munduan isladatzen zuen. Ezagutzen zituen herrialdeetako musika mota guztiak jasotzen saiatzen zen, eta ondorioz, oso estilo ezberdinak landu zituen: jazz, musika klasikoa, herri musikak (ez bakarrik Euska Herrikoa). «Joera musikal guzti horien artean, azkenean, aukeraketa bat egin nuen: alde batetik, oso gogoko dudako konposizio kontenporaneo edo garaikidea; bestalde, Amaia Zubiria-rekin gaur egun egiten dudako musika, kantu zaharretan oinarrituta badago ere, folklorikotzat jo ezin daitekeena».

Gaigneren ustez, asko ikasten da norberaren konposizioak bestek jotzen dituztenean.

«Gaur egun jasotzen ditugun eragin musikalak gureak egiten abalegintzen gara. Gero, asimilazio prozesu baten ondoren, geure ekarria, geure ukitua ematen saiatzen gara. Azken batean, kantu zaharrei gure gustoko konponketak egiten dizkiegu. Intresgarria da kontrastatzea testu zaharrei gaur egungo musika egokitzearen emaitza».

Pascalen ustez, Euskal Herrian musika ezberdinak egitea ez da erraza, «jendeak musika mota batekin identifikatzen zaitu eta il-do horretatik jarraitzea eskatzen dizu, norberaren

bilakaera kontutan hartu gabe. Eta gure musika ez da euskal musika etiketaren zentzu folklorikoan ulertu behar, kantu zaharretan oinarritutako musika berrizale bezala baizik. Horrexegatik iruditzen zaigu garrantzitsua, kantariak gain, taldeko musikoen bindikapena egitea. Ez gara interprete hutsak, geure ekarria ezinbestekoa da. Hala ere, kantari guztiek ez dute onartzen musikariek beren izena, beren nortasuna izatea».

lanak alde batera utzi eta ere bere burua horretarako gaitzen ala ez ikusteko. Bertako unibertsitatean hiru urtez irakasle izan zen.

Gaur egun, egiten duen musikak beste biderik ere hartu du: nabariena Amaia-rekin lantzen duen alorra, baina, era berean, osketa txikietarako egiten duena. «Lanik aipagarrienak, ordea, 'Loraldia' eta 'Santa Kruz apaiza' filmeetarako eskatu dizkidaten 'banda sonoroak' dira, nire musikagintza pertsonalaren islada». Materiale hori irten berri den 'Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne zineman' diskoan bildurik dago.

«Musika elektroakustikoa eta konposizioaren aldetik bideratu nahi ditut nire urratsak. Lehen helburua elitismotik ateratzea izan daiteke».

Zinema-gintzarako enkarguak

Konposizioa da oso gustoko duen lana. Paben zegoela hasi zen sortzen. Ondoren, Tolosara abiatu zen musika elektroakustikoa egitera, batez ere hemengo

Ritxi Lizartza

■ «Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne zineman» diskoan ageri dira Gaigneren azken konposaketak. Lanik aipagarrienak: 'Loraldia' eta 'Santa Kruz apaiza' ●

Irakurlego berriaren bila jo nahi du 62. zenbakiarekin batera

«Jakin» itxura eta edukin berriez arintze eta modernotzearen alde

Hirurogei zenbaki pasatuxe ditu «Jakin» aldizkariak itxura eta edukin asmo berei eutsiz. Gogoeta eta ikerketari bide zabala ireki die hamalau urteotan. Aldiz, berrikuntza handiez kaleratuko dute aurrerantzean aldizkaria: produktua berdefinitzearekin batera, irakurlego berriaren bila abiatu nahi dute, aurki martxan jarriko duten promozio kanpainaren bidez.

ALDIZKARI berriari gehien antzematen zaiona aldaketa formala da: tamaina handiagoa, diseinu berria barrutik... aldaketa guztiak arintzearen alde doaz, aire piska bat ematea eta modernotzearen alde. «Lehengoa 'Jakin' zahartu egin zaigu, formato aldetik txikiegia gelditu zaigu, eta azalaren egitura aldetik liburu antz handiegia zuen lehenagoak: titular bat zezaraman beti eta aurrezuposatzen zen atzean beti dossiera zegoela, eta beti ez zen horrela», argitu digu Joan Mari Torrealdai «Jakin»eko zuzendariak.

1977an, aldizkariaren aldi berriari ekin ziotenean, Frantziako gisa horretako

aldizkariarekin hizketatu ziren («Études», «Des projets», «Sprit», «État Moderne...»), eta haien antzeko eskema erabili zuten. Baina aldizkari horiek ere aldatu egin dira urteotan, eta formatu aldetik, esate batera, handiagoa jo dute. Berrikuntza egitea erabaki zutenean, Joan Mari bera Kataluinan izan zen, aldizkari mota hauek nola egiten diren ikusten. Ez bakarrik forma aldetik, egitura eta lan mo-

duaren aldetik ere bai.

Barruko diseinua ere aldatu da. Askoz letra handiagoa erabiltzen dute orain, dexente zurigune gehiago. «Kexuak jaso izan ditugu, letra txikiegia zelako. Gainera, irakurgarritasuna ez da bizkuntzaren arazoa bakarrik, letraren tamainak eta parrafo eskasiak, adibidez, badute eraginik. Horretan arintzera joko dugu».

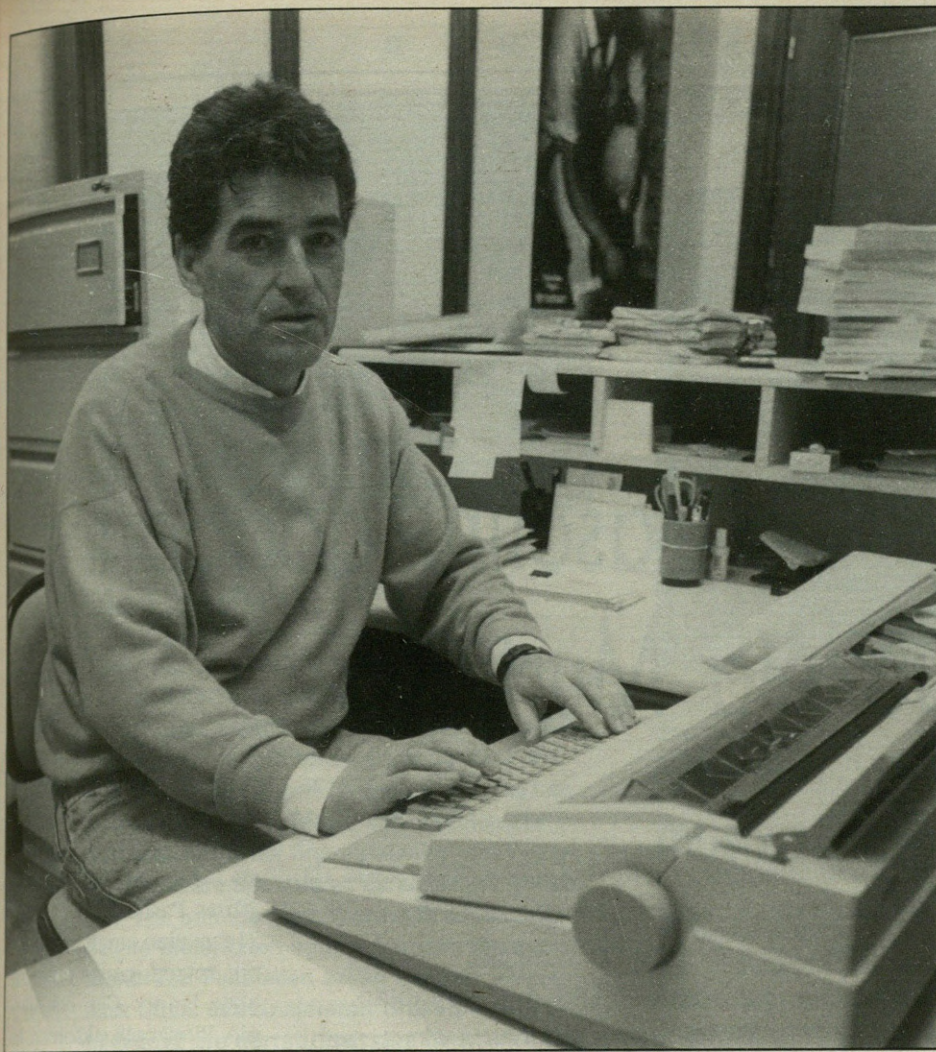
Edukinean ere izan da al-

daketarik. Orain arte dossierak nagusi baziren ere, hemendik aurrera hiru formula erabiltzeko asmoa dute, bakoitzari urtean bina zenbaki emanez: dossierak, libreak eta zentratuak. «Dossierren bidea ez dugu galdu nahi, saiakeraren butsunea ikaragarria baita euskal kulturaren barruan. New magazine eta liburuaren arteko espazioa bete izan dugu, eta horrekin segituko dugu, baina proportzio txikiagoan».

Gaien eskaintza zabala

Horren formula alternatibo bezala zenbaki zentratuak izenekoak erabiliko dituzte. Pisu gutxiagoko dossierak dira, nolabait esateko. Zenbaki batean bizpahiru joan daitezke. Hirugarren formula, zenbaki libreena izango litzateke, elkarrekin loturarik ez duten artikulak argitaratuz. Aurtengoa

■ «Lehengoa 'Jakin' zahartu egin zaigu, formato aldetik txikiegia gelditu zaigu, eta azalaren egitura aldetik liburu antz handiegia zuen» ●

**Hurbileko kulturetan
ematen diren eztabaida
eta debate intelektualen
inportazioa ere egin nahi
du Jakin-ek.**

2.700 harpidedun ditu Jakin-ek, eta tirada 3.600 ingurukoa. Hamar urteetan ez aurrera eta ez atzera egon ondoren, promozio kanpaina handia egitea deliberatu dute: 15.000 helbideetara iritsi nahi dute, komunika-bideetako publizitateaz lagunduta. 500 harpidedun berriren bila dabilta. El-karte Anonimoko funtzio-namendura erabat egokitua dago aldizkaria, iazkoan al-daketa handietako garaia pasatu eta gero. Hiru per-sona daude egun osoz ho-rretan lanean, maketazio lanak ere bertan egiten bait dituzte. Torrealdaik berak pertsonalki duen arazoa ezin idaztearena da. «Gauza txiki asko dira neuk gestio-natu behar ditudanak. Pa-txadarik ez dut izaten. Eta denbora gehiago behar izaten da zuzendaritza mailan, beste aldizkariak irakurtzeko, segimendua egiteko... Mementu bone-tan gehiago gestionatzaile baten lanada, eta beste al-derdi intelektual horren butsunea sentitzen dut. Egitura gehiago finkatzen denean, hori ere normal-duko da».

Azken aldian ugaldtu egin dira nolabait Jakin-en es-parrukoak izan daitezkeen aldizkariak: «Bat» soziolin-guistikaz eta «Uztaro» gizarte zientziez. Esparru konkretuei begiratzen diete, eta Jakin» berdifinitu beharrean aurkitu da. Bere izaera ge-neralistari eutsiz, baina aldi berean eskaintza zabalduz.

Josu Landa

hartu dute asmo berria fro-gatzeko, jendeak nola erantzuten duen ikusteko.

Sekzio finkoak ere badi-tuzte, ohizkoak: Gaiak, Li-buruak... Mariano Ferrer-ek egindako «Egunen gurpi-lean» sekzioarekin asmo berri bati heldu nahi izan diote. Kulturarekin ere an-tzeko zerbait egin nahi lu-kete: gertaera nagusien ai-pamena eta komentarioa. Azken asmoa ere badute: hurbileko kulturetan ema-ten diren eztabaida eta de-bate intelektualen inporta-zioa egin, bizi den isola-mendu intelektualari aurre egiteko.

Gaien barietatea orain ar-te bezala zainduko dute, urtean behin nazioarteko gai bat sartuz, beste bat apur bat teorikoagoa, etabar. «Indarrak egiten ez badu-

gu, konturatu gabe beti geure txokora etortzen gara, eta egia da bestalde saltzen diren gai nagusiak euskal kultura eta euskara direla. Eta noski, guk za-balago jo nahi dugu».

3.000 harpidetara heldu nahi

Beste mota bateko oreka bilatu behar izaten dute, euskaraz sortutako eta itzuli beharreko artikuluen artean. Azkenekoetan, % 15-20 izan da itzulitako orrialde kopurua. Orain, % 25era pasa daitezkeela pentsatzen dute, bilatzen duten eredu homologatu horrek itzulpenera jotzea eskatzen dielako.

Duela bi urte hitzarmena

sinatu zuen Jakin-ek Jaur-laritzarekin aldizkaria bihi-labetekari bihurtzeko, eta bide horretatik jarraitzeko asmoa dute, «diru-lagun-tzek duten dependientzia eta autozentsura mota guz-tiekin, baina bestela ezin dugu iraun. Horrekin lo-tuta, guretzat oso inpor-tantea da diru-laguntzak eta bizkuntz politika arautua egotea. Azpiegi-tura indartzeko guztiz beharrezkoa da, hurrengo urtean zer gertatuko den zain egon behar izan ga-be». Langileen kontratuak sinatzean, eta ordenagailu berriak erosteko orduan, segurtasun falta horrek izugarri mugatzen ditu. Aur-tengo hitzarmena, esate batera, berritu gabe dago oraindik, egindako eskaki-zunari erantzunik jaso gabe.

Ahantzuraren kontrako saioak

Fassbinder eta Pasolini gogoan Estrasburgo eta Murtzian

Hamar urte ez dira pasatu Fassbinder hil zenetik eta dagoeneko zaila da bere filmografia osoa biltzea Estrasburgoko Zine Jaialdiko antolatzaileek egiaztatu dutenez baina, hala ere, zinegile alemandarraren erretrospektiba txukuna antolatu dute egunotan. Mediterraneo aldean bestetik, Pasoliniren figura da gogora ekarri nahi izan dutenak «Pasolini: Poesia moduak» ihardunaldiko antolatzaileek. Ahaztu behar ez diren bi zinegile.

SEKULA pantailaratu den Fassbinderren zine-lanen erakusketa osoena ikusteko aukera egon da martxoaren 14tik 24ra bitartean Estrasburgoko Zine Jaialdiaren barruan. Baina agertutako hogeitamabost filme horien biltzeak sortutako oztopoak oster, inork gutxik ezagutzen ditu. Eugène Andreasky izan da arduraduna eta berak kontatzen du alemandarraren azternen bila egindako bidai malkartsua.

Museo zuzendari zenbaiten laguntza ezatik hasita guttiz hondaturiko kopietaraino denetik aurkitu du

Andreasky, koproduttoreen arteko auziak, gehigizko diru eskariak, bekoizkeriak... «Urteurrenak eta horrelakoak gorrotatzen ditut» zioen biltzaileak «baina zinegintza gero eta aseptikoaren egungo testuinguruan, ia zahartu ez den lana dugu (Fassbinderrena): identifikazioa ala errefusamendua sortzen du, ezin epel gelditu bere bortxaren aurrean». Hori xe izan da lanari segida emateko indarra eman diotna.

Lehenagotik ere eginak zituen Fassbinderren familiak hainbat saio filmetako

banaketa eskubideak berreskuratzeko, baina horren xedez sortu fundazioaren baliabideak gutxiegiakoak gertatu dira eta dagoeneko betirako desagertuak dira hainbat laburmetrai. Eta frustrazio zaporea kentzeko, «Bourbon Street Blues» argitaratugabearen estreinaldia iragarri dute Estrasburgon, gaitzerdi.

Eta hil ondoren ere ego-neza sortzen dutenen ildotik, Pasolini atera da Murtziako kaleetara. Hiru egunetan italiarraren produktioa osotasun gisa erreku-peratu nahi izan dute «Arrecife» literatur aldizkariarekin

eta horrela, martxoaren 20an Pasoliniren poesia, 21ean zine-lanak eta azkenik antzerkigintza landu dituzte Franco Citti eta Antonio Piovaneli aktoreen laguntzarekin.

Ihardunaldietako arduraduna den Emma Pérez Coquillat-ek adierazi duenez osotasun gisa ulertu behar da Pasoliniren lana eta ez zatika alor desberdinetan egindako saio isolatuak bailira. «Accattone» eta «Edipo Re» filmeak esaterako, P.P.P.ren poesia ulertzeko lagungarri gerta daitezke, argazki erakusketa Citti eta Piovaneli-k emandako ikuspegiaren osagarria den era berean.

Pasoliniri buruzko ihardunaldi eta aldizkariaren ale monografikoarekin gogoeta egiteko patxada hartu nahi izan dute «Arrecife»-koek, eguneroko abiadura gehiegizkoan murgildurik ez aurrrera ez atzera begiratzeko betarik hartzen ez den saioan. Erreferentziak, beti ere, beharrezkoak dira.

Beltzen zinea zine beltza

Baztertua, aurrekontu urrikoa... horrelakoa izan da orain arte beltzek egindako zinema lparamerikan. Jendaurreko arrakasta ikusirik, oster, aldatu egin omen da panorama eta zine industriako izenik haundienak Spike Lee, Robert Townsend, Mario Van Peebles eta antzerakoen lanak finantziatzeko prest ageri dira. Hala ere apostua ez da arriskurik gabea izan eta, adibide gisa, Warner Bros etxeak kaleko biolentziari egin behar izan dio aurre, Mario Van Peeblesen azken lanaren, «New Jack City», estreinaldietan tiroketaak eta hildakoak ere gertatu bait dira New York eta Los Angelesen. Errealitatearen islada, isladatutakoaren errealtatea....

Sade Markesa, kantu gregorianoa eta auzitegiak

Alemania, Austria, Italia, Espainia, Belgika, Frantzia, Britainia Handia eta Irlandako musika zerrendetako lehen postua lortu ondoren -4 milioi diska saldurik- epaileen aurrean deklaratu beharra izan dezakete «Enigma» taldeko kideek. Bucaresteko Kontserbatoriko lehen saria eskuratu zuen Michel Cretu errumaniarra, Sandra bere emazte alemandarra eta Fabrice Cuitad editore frantziarra ezkutatzen dira Enigmaren atzean eta «Pasquale Ministerium» kanta gregorianoetako diskaren arduraduna den Konrad Ruhland alemandarra izan da auzitegietara eraman nahi izan duen. Baimenik gabeko erabilerak, sadismoaren ohorerako kanta erlijiosoak.... Zirkulua borobiltzeko BMG Ariola disketxea da diska bien banatzailea. Komentariorik ez.

Finaçon Cabo Verdetik musika bizi bizian

NAHASKETA hitzak izan ditzakeen konotazio negatibo guztiak utzi behar dira bazterrean Cabo Verdeko Santiago irlan sortutako «Finaçon» taldearen musika entzuterakoan. Arraza, kultura, jatorri sozial eta musikal desberdinetako kriselu izateak ez bait du mende balderako produktu «entzungarria» egitea esan nahi. Arraza, kultura, musika etab. desberdinetatik sortutako herria izanik, guztien oihartzuna eta izakera propioa duen lana plazaratzen bait dute Finaçoekoek.

Musika, antzeslana eta errezitazioa inguru berean bilduz eta horrekin batera dantza herrikoi nagusia den funana berreskuratuz errekorritu du Europa nahiz Ipar Amerika Finaçon taldeak. Afrika, Europa eta Amerikako bilgunea dira Capo Verdeko irlak eta bertan garaturiko gizartearen berri ematen dute kantariak,

kantetako hitz bortitzak beldurrik gabe plazaratuz. Ama lur konpartituarekiko maitasun eta minak ere airtortzen dituzte, barrutik, lotsarik gabe: «Cabo Verde dugu herria/ bertatik abiatzen gara/ ezin dugu ahaztu/ bertan bait dugu lurperaturik zilborra».

Jatorrian herri baten adierazpen modua dago, baten batek hitz egiten du, ixtorioak kontatzen ditu inprobisatuz, berbari berari darion soinuaz; horren ingurura biltzen dira perkusioak, andrazkoek egindako txalo errimatuak, oihuak. Ondoren zibilizazio gurutzetaketak daude, diasporako herrien ibilbideak, eta amalgama horretatik sorturiko herriaren izakera: Zeze eta Zeca di Nha Reinalda, Paolo, Djinho, Dick eta Nelson, Finaçon, musika talde bat, musika mota bat.

J.M. Heritz

TEILAK

■ KORRIKA-7 BAIONAN AMAITU ZEN BI MILA KILOMETRO EGINDA

GASTEIZTIK abiatu zen Korrika-7 eta iragan igandean amaitu zen Baionan, bi mila eta ehun kilometro inguru bete eta gero. Aspaldiko jendetzak parte hartu du edizio honetan, Nafarroako lurraldeetan barrena batik bat. Errioxan Najerako monastegian Labrit eta Katalina Nafarroako azken erregeei omenaldia egin zitzaizen, eta Gipuzkoako Zarautzen Bartolo ARGIAko kazetari zenari.

■ ANTZERKIAREN EGUN MUNDIALEKO OSPAIZUNAK

EUSKAL Aktoreen Batasunak martxoaren 26an ospatu zuen Antzerkiaren Egun Mundiala, Donostiako Victoria Eugenia antolatutako ikusgarriaren bitartez. Iruñean aldiz, martxoaren 27an egin ziren ekitaldiak egun osoan zehar izan ziren, Gaiarre Antzokian amaitzeko. Lizarran bestalde, lau eguneko jaialdiak apailatu zituzten, martxoaren 23an hasita.

■ TRIKITI PIEZA BERRIEN LEHIAKETAN INKESTA EGIN ZUEN ARGIAK EPAIA EMAN BAINO LEHEN

SANJOSE egunean Donostiako Anoeta kiroldegian egindako Trikiti Pieza Berrien Lehiaketan Imuntzo izan zen fandagoetan txapeldun eta Roberto Etxebarría trikitixetan. Epaimahaiak bere erabakia ezagutarazi aurretik, ARGIAk inkesta bat egin zuen entzulegoko hogeitasei lagunaren artean. Fandagoen saileko lehen posturako Epeldek 10 botu jaso zituen, eta Imuntzok eta Goenagak 5na; bigarren posturako, Martinez de Gereñuk 6 eta Epeldek eta Goenagak 5na.

Trikitixa saileko lehen posturako aldiz, Imuntzoren alde 15ek egin zuten eta 4ek Iturberen alde; bigarren posturako, Gozategiren alde 7k eta Martinez de Gereñuren alde 4ek.

Roberto Etxebarría bizkaitarra trikitixa saileko txapelduna izan zen inkestako boturik gutxiena izan zuena. Datuok ordeza ez dira berez zientifikoegiak, inkestatuen gehiengoak gipuzkoarra bait zen askogatik. Hala ere hurbilketak merezi izan zuen.

«Telebistako langileen artean ez dut desilusionik somatu 'Terminus' programari buruzkoagatik. Nik uste dut nabarmendu beharko litzatekeela, ETBko historian 'ez' bat izan dela 'bai' askoren artean. Neretzat [Elene Lizarralderen] kasu bakan bat besterik ez da izan.

Iñaki Zarraoa.
Deia, 1991-III-22.

«[Gorordo 'Terminus' en agertzeko] arrazoin politikoenagatik aukeratu zuten, noski. Neri berdin zait arrazoin profesionalak, adiskidetasunekoek edo politikoen aukeratu. Nik ez nion ezereen eragozpenik jarriko. Are gutxiago inork gutxi ikusten duen programa batean.

Mikel Atxaga.
Deia, 1991-III-21.

«[Nafarroan] momentu bonetan, figura bandiegirik gabe dabilta, baina badiute kopurua eta lantzea merezi duen alorrik.

Rufino Iraola.
Euskaldunon Egunkaria, 1991-III-21.

TXUTXU - MUTXUKA

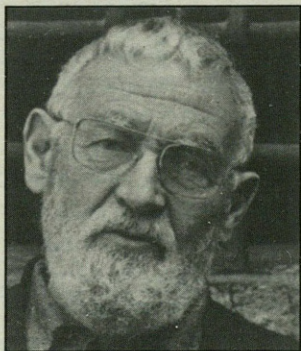
GALARROTSAK ORDEZ, LOHIZUNEKO ANTZERKI FESTIBALA

HAZPARNE eta Heletan egiten zen «Galarrotsak» antzerkialdia aurten berriro zuzpertuko zela adierazi bagenuen ere, ez da horrela izango. «Galarrotsak» ez bait dira gehiago egingo, baina Iparraldeko antzerkialdi horren ordeza, Donibane Lohizuneko Antzerki Festibala antolatuko dute, apirilaren 11ean hasi eta 14era arte. Bertan Maskarada, Kukubiltxo, Hika eta Antxieta taldeek parte hartuko dute, eta Borxadurik «Berantenaz seietan» obra estreinatuko du.

NAPARTHEID KOMIKI ALDIZKARIAK ITXURA ALDATUKO DU

BOSTGARREN zenbakia prestatzen ari dira Napartheid komiki aldizkariako kideak. Duela bi aste egin zuten bileran nobedadeak izan ziren asmoei dagokienean. Aldizkariari itxura berria emango diote eta Euskal Herrian barrena hobeto zabaltzeko sarea sendotuko. Gainera, urtean zehar hiru ale kaleratzeko helburua ezarri dute. Urmeneta, Zaldi Eroa, Polo, Xamar, Mattin, Fernan, Ane Ablanedo eta enparauek marrazten dihardute etenik gabe.

NOR - NORI - NOR K

Emilio Barberá.
Egin, 1991-III-21.

JORGE OTEIZA

liburu berri bat prestatzen ari da: «Libro de los plagios». Testu gutxi baina argazki ugariz hornitutako liburuan, Txillidak nola plagiatu egin izan duen erakutsi nahiko du. Oteizak bere lanen irudien aldamenean oso antzeko beste batzu agertuko ditu, Txillidak dexente beranduago egindakoak●

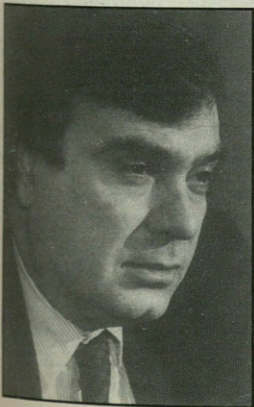
MANOLO AROZENAK

irabazi du Nafarroako Bertsolari Txapelketako azkeneko edizioa. Bakarka lortzen duen lehen txapela izan arren, iazkoan jokatura taldekakoan ere nagusi izan zen. «Beste herrialdeek asko aurreratzen gaituzte bertsotan» adierazi zuen Arozenak, «baina denborarekin aurrera aterako dugu»●

IMUNTZORI

eman zioten Trikiti Pieza Berrien lehiaketako fandagoen saileko txapela. Horren arauera, datorren hilabetean hasiko den Trikiti Txapelketa Nagusian, derrigorrez jo beharreko pieza izango da Imuntzoren fandangoa: egituraz klasikoa, baina digitazioz oso zaila. Ausarta izan zen epaimahaia●

«Ni ez noa. Unibertsitate bonetako erretorea naiz, Unibertsitateko klaustroak aukeratu nau, Eusko Jaurlaritzak izendatu nau. Une bonetan bete behar dudun agintea daukat, eta amaiera arte betekoa dut».

Mikel Insausti.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-III-20.

Kirola

Lasterketa ikusgarria Azpeitiako zezen plazan

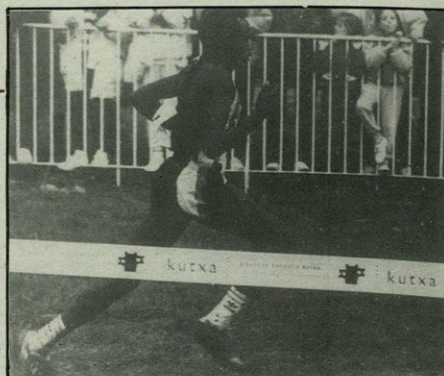
jakin ahal izan dugu. Horretarako gainera, neurketaren eskenatokia izango den Azpeitiako zezen plaza aukeratu dutelarik leku ezin egokiagoa.

Joan Mari Garin zizurkildarrak 32 urte ditu eta lau aldiz irabazi du Euskal Herriko Krossa. Gipuzkoako txapelduna beste hainbestetan izana, Behobia-Donostian ere hiru aldiz nagusitu da besteak beste.

Bidaia

baieztatu gabeko keniatar korrikalari bat arituko da lasterka. Hirurek helburu bera izango dute hala ere, duela 14 urte Tolosako plazan Mariano Harok 10.000 metrotako distantzia ezarri eta oraindik autsi gabeko 29 minutu eta 52 segundutako marka hobetzea hain zuzen ere.

Bi korrikalari euskaldunei dagokionez, jada biak prestatzen hasiak direla

Neurketa interesgarria oso Apirilaren 7an ospatuko dena.

Lasterketa benetan parekatu eta interesgarria iragarria dago hilaren 7an Azpeitiako zezen plazan. Bertan, Joan Mari Garin Zikurkildarra eta Joxe Apalanza Errezildar korrikalari euskaldunek osatu bikotearen kontrako lehian, oraindik izena Joxe Apalanza errezildarrak berriz, 29 urte

ditu eta kontuan hartzeko markak eginak ditu bai 10.000 baita 5.000 metrotako distantzia ere. 10.000koan hain zuzen, 30 minutu eta 33 segundutako denbora du marka onena, eta 5.000koan berriz, 14 minutu eta 35 segundutakoa. Neurketa parekatua beraz, hilaren zazpian ospatuko dena.

Estanbul, Europako azken bazterra

SORTZEZ erromantiko omen diren turkiarren-tzat, hiri sekretua izaten segitzen du Estanbulek. Ilargi

betez, egungo fabriken ke eta etxebizitza erraldoien artean, «mila eta bat gaueko» ipui eta kontakizunen

giroa sortzen da oraindik ere bertan. Hala ere, mendeetan mendebalde ikaraturik edukiko herri hau izuturik izandako herriaren jantzi eta izaeraz jutzen hasia da, eta ipui horietako gertakizun eta istorio harri-garriak gero eta urrunago geratuak dira.

Garai bateko izaera horren lekuko, non mende-baldetar bisitaria arrotz den oraindik ere, aterpe itzaletako merkatu zarata-tsuak daude. Espaloi eta kale osoak salmenta eta trukearen gora-beheretan murgildurik, auzo osoa da merkatua. Bazter oro, urte luzeetan hiriko lekuko muti izandako orma zaharrak, garai batetan Bizantzio gero Konstantinopla eta egun

Estanbul izenez turkiarren bihotzetan beti «Zorionaren atea» esan nahi duenaren testigu eta protagonista isilik.

Herri honen erlijio-tasunaren gorpuztea bestetik, 300 baino gehiago dira hiri osoan zehar bisitariak aurki ditzazkeen mekitak. Horietatik handienaz, Soliman-en mekitaz, jainkoaren aurrean ez bada artearen edertasun eta ikusgarritasuna medio makurtzen omen dela jendea esan ohi dute bertakoek.

Europa eta Asia arteko igo-robidea, Beste mundu bat da Estanbul hiria, aukera izan ez gero behintzat ezagutzeko okasioa galdu behar ez dena.

Zientzia

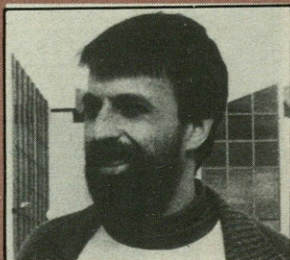
Gastronomia

Aspirina,
Alzheimer-aren
kontra

Anti-inflamatorioek, aspirinak adibidez, egunen batean Alzheimer-en gaixotasuna prebenitu ahal izango dute. Hori da behintzat Patrick Mc Geer neurologo kanadiarrak espero duena. Artritis erreumatoideak jota egon eta urtetan anti-inflamatorioak dosi handitan hartutako pertsonak aztertutako ondorengo zifrak aurkitu ditu: eritasunaren intzidentzia %0,39koa zen batez beste artritikoetan, horien artean anti-inflamatorioak denbora luzeenean hartu zituztenen artean %0,09koa izanik. Populazio arruntan, ordea, eritasunaren intzidentzia %2,7koa da. Itxuraz, botika horiek zelula nerbioen deusezpén-mekanismoa blokeatu egiten dute.

ELHUYAR

EVA OLAIZOLAREN ELTZE

Joxerra
Gartziaarentzat

Laz bazkaria antolatu zenuen hemem bertsolari batzuekin eta oso egun jatorra pasatu genuen. Igandero ikusten zaitugu etxean eta nere ustez lan handia egiten ari zara bertsolari eta Euskal Herria-

ren alde. Horrela segitzea nahi dut nik eta nere familiak.

Hauxe da zuretzat prestatu dudana menua: lehen platerra, itsaso fruitu ugari eginiko konbinatua; lanpernak, ganba freskuak, ostrak, itsas mango-linoak, denetetatik jarriko dizut bertan. Bigarrenako, aba garbitu eta freskuak urdaiazpiko eta orburu gozoz. Aurrera segituaz, San Jose eta aste santua heldu zaizkugunez, arkume gozo-gozo bat Tuterako kukulutzoz lagundurik. Postrerako, sagar erreka eta bertako mamia. Guzti hauekin hartu eta gozatzeko, txakolina eta «Conde de Valdemar» 85. eneko ardoa. Tira ba, hauxe izan da gaurkoan prestatu dizudana menua, gustokoa izango duzulakoan nago, badakizu beti izango dugula zuretzat lekutxo bat hemen.

EVA OLAIZOLA

Giltzurruna:
egokiena, ura

GILTZURRUNETAKO

tratamentuetan funtsezkoa da gaiso bakoitzarentzat elikadura egokiena era pertsonalizatu batez burutzea. Nahiz eta kasu bakoitzean kuadro klinikoa den abiapuntua, bi dira sendagileek gehientsuenetan debekatzen dituzten jaki motak: proteina ugaridun eta odol-leko urea tasaren errudun

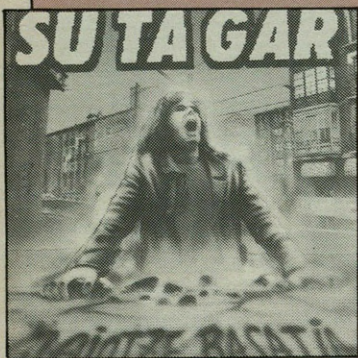

diren okela, arrai eta esnekiak, eta hainbatetan aipaturiko gatzak.

Hala ere, jakī hauek bapatean hartzeari uztea ez da batere komenigarria. Gatz kontsumoaren ezabaketak

urea maila handituko bait luke esaterako, eta okelaren kasuan, anemia bait litzateke ondorioa. Horrexegatik menuak bai osagai bai prestaketa aldetik gutxien aldatzea da egokiena. Ba da hala ere Kuadru kliniko ez ohizkoenak barne medikuek funtsezkotzat fozten duten sendagarria: ura. Egund osoan zehar bi litro ur edatea komeni omen da, honela giltzurrunak lan egin eta bere burua eta elementu zikinez garbitzen bait du.

Musika

Jaiotze basatia edo

EUSKAL Herrian «Su Ta Gar»ek jotzen duen heavy-a bertako taldeetan eman ez arren, eskema berberak hainbat aldiz errepikatuak izan dira kanpoko taldeengan, kalitateaz aparte berrikuntza go-goare ere aportatu nahi dutela bistan da hala ere.

Instrumentuetarako maisutasun handia erakusten bait dute, eta ez dira hori demostratzeko orduan malkaduko. Honela metalaren munduan hain entzute-tsu diren punteoak maiz sartzen dira, nahiz batzuetan soberan egon, bai eta erritmo indartsu zein lasaiez moldaturiko kanta instrumentala maisutasun horren lekuko. Ahotsa bera ona izan liteke, baina gehiagi ornitzearen ondorioz pisutsuegi geratu da.

Gaiei dagokionez, diska honetan euskal egoera politikoari lotuak dohazkionak dira jaun eta jabe. Honela A aldea «Begira» pattal batez hasten da, «Sistematik ihes» sozialaz jarraitua, berau ere nahiko eskasa. «Mari» himno heavy-ak plastikoak baduen nibela erakusten du. Gai politikoeekin segituaz Palestinaren egoera aipatzen duen «David eta Goliath» dator, alde hau «Jaiotze Basatia» instrumentalaz bukatzen da.

Baldea berriz, A aldea baino hobea, neskekin izandako arazoan berri ematen digun «Zure atzetik» kantatzen hasten da. Ostera diskoko kantarik onenak datoz, baldatxoare ere tarteko, atxilotu eta preso politikoei buruzko «Oinazearen indarra» eta «Etsi gabe» hain zuzen. Grabazioko azken abestia taldearen klasiko da dugu, kontzertuetan jendearen laguntzaz kantatzeko egina... «Jo ta ke» kantatzen ari naiz. Gorago aipatu bezala, eraginak nabarmenak izan arren, nortasun propiorako bidea jorratzen hasia dira «Su ta Gar».

EÑAUT APAOLAZA

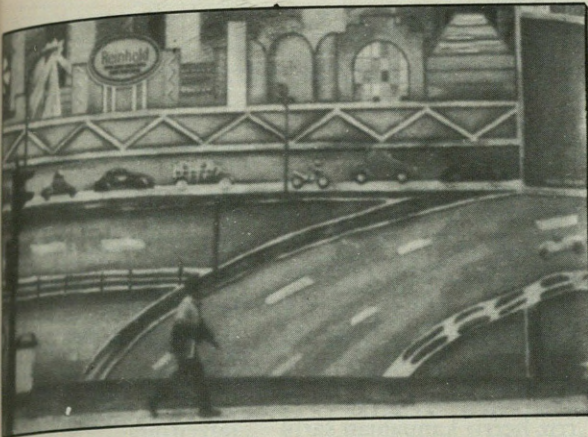
GARTZIATEGI

SAGARDOTEGIA

— Bitor Lizeaga —

46 96 74
46 77 16Sagardoaren pas., 1
Gartziategi Baserria
ASTIGARRAGA

● Bada herri mordoxka bat, aspaldiko erromerien moduan, igande arratsaldetan herriko plazan berbenaldiak antolatzen hasi dena. Horien artean, Oiartzun izan da aintzindarietako bat, eta, besteak beste, Beasain, Usurbil, e.a. Izan ere, Usurbilen, apirilaren 7an hasiko dira, arratsaldeko 19,00etan, bertan Minxoriak taldea izango delarik. ●

Arkitektura eta diseinua: artea

APIRILAREN 28a bitartean zabalik egongo da Bilboko Arte Ederretako Museoan arkitektura eta diseinua batzen dituen erakusketa interesgarria. Bertan, 1969an Martin Goodrich eta Barbara Wheeler Early-ek sorturiko «Free form» enpresaren lan one-

nak daude ikusgai, zeintzuk margolari, eskultore, paisailari eta arkitekto anitzek lanen nahasketa ikusgarria diren. Hala ere, helburua bakarra da beti, leku publikoetako eskala handiko eraikuntza eta hiri inguruaren hobekuntzaren oreka-binomioa hain zuzen ere. Honela, ez ohizko estilo eta korrante ugari dun zerrenda zabala eskaintzen digute «Free from» enpresako artistek.

Serigrafia tailerra

APIRILAREN 8tik Ekainaren 8a bitartean serigrafia tailerra antolatu dute Donostiako Artelekun. Bertan, Manuel Belloren ardurapean, teknika eta esperientzia berrietan barneratzeko aukera izango dute partehartzaileak. Aurkezturiko argazki edo diapositiben mailak berebiziko garrantzia izango du azaldukoen aukeraketan. Matrikula garesti samarra da hala ere, 34.000 mila pezeta hain zuzen ere.

• Jose Maria Azurmendi eta May Colmenerok pintura erakusketa eskainiko dute Apirilak 7a bitartean Urretxuko Kultur Etxean.

• Apirilaren 7a bitartean, «Artesport» lehiaketara aurkeztu lanen erakusketa dago ikusgai Bilboko Foru Artxiboaren erakusketa aretoan. Ordutegia honako hau: 10,00etatik 13,00etara eta 16,00etatik 20,00etara.

• David Wing eskultorearen erakusketa interesgarria dago Gasteizko «Independencia» aretoan Apiri-

laren 3a bitartean, lanegunetan 19.00etatik 22,00etara eta jaiegunetan 12,00etatik 14,00etara eta 19,00etatik 22,00etara.

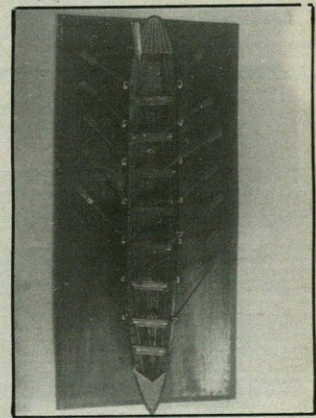
• Apirilaren 7arte zabalik egongo da Zarauzko Torre Luzean Aitor Mendizabalen eskultura lanen erakusketa. Lanegunetan, 18,00etatik 20,00etara eta jaiegunetan 12,00etatik 14,00etara eta 18,00etatik 20,00etara.

Arrantza artea izanik

Arrantza Euskal Herrian mendeetan zehar izenburua duen erakusketa elebiduna hilaren 11an hasi da Hendaian, «Endaika» elkartearen egoitzan, Txingudi ubaiaren ertzean.

Elkarte hori arraun kirola bultzatzailea da, traineru talde bat osatzeaz gain bi estropada antolatu bait zituen: 1989 eta 1990eko «Endaikadak».

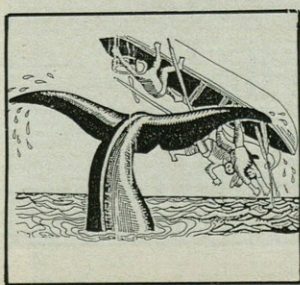
Erakusketa honen bidez frogatu nahi luke arraun zaletasuna aspaldiko usaietan erroztatzen dela eta Ziburuko «Itsas begia» elkarteak lagundurik, material ugari

bildu dute: diapoak, argazkiak, komikiak, marrazkiak, itsas untzien maketak eta baita pedagogi fitxak ere. Zinez merezi du joateak.

Ikasle taldeei irekirik izanen zaie apirilaren 14a arte, astegun guziz goizeko 9etatik 12ak arte, eta arratsaldeko 3etatik 6ak arte, eta jende guziari asteazken eta larunbatero, arratsaldeaz soilik, 3etatik 6ak arte. Xehetasun gehiago ukaiteko, horra hor telefona zenbakia: (0733) 59205252.

SERGE LONCA

«Alde komikotik jo dugu»

ARGIA. Talde amateur baten badu urtean behin lan berria prestatzerik?

ALGARA. Duela bost urte

ekin genion antzerkigintzari, eta urtero ari gara geure errepertorioa berritzen. Talde-lan handia behar da.

Antzerkia

Gainera, orain arteko arazoak ez dira makalak izan, laguntza handirik gabe moldatu gara eta. Gastu guztiei egin behar izan diegu aurre. Aurten, ordea, euskaraz nahiz erdaraz antzeztzen dugun «Katzu koka, attona» lanaren bidez, «Herriz herri» kanpainan sartu gara eta, udazken aldera, «Kultur Bideetan» zirkuitoan ere aritzerik izango dugu. Hau dela eta, urte t'erdiz luzatuko dira emandak. Euskarazko bertsoaren estreinaldia maia-

tzaren hasiera aldera izango da, Zumaiaiko Antzerki-zikloan.

Alde komikotik jo dugu historiaren prestatzean droga kontutan dabilen trafikantei aitona baten ibilerak sortarazten dizkieten arazo farregarriak kontatzen dira.

● Apirilaren 13an, Lapurdiko Donibane Lohizun n, Kukubiltxo taldeak «Jalgi hadi dantzara» antzeztuko du.

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

- Projektu eta instalakuntzak
- Ekipamendu integralak, ostalaritza eta komunitateentzat
- Espezialistak teknologia berrietan

- BONET induziozko sukaldeak.
- SILESIA Plaka gainezarrietako burduntzia.
- ROSINOX Kit-sous-vide sistema (hutsa, egosteko lurrunezko tresnak, temperatura eraitsizaileak).
- Nazioarteko puntako markak.
- Estudio eta aurreproiektuak, kargu eta konpromezurik gabe. Erakuspenak egiten ditugu.

Comercial ARI S.A.
Urdueta kalea, 6 behe
Tel./Fax: (943) 83 33 17 ZARAUTZ

Zinema

Donostiako Urpeko Zine Zikloa

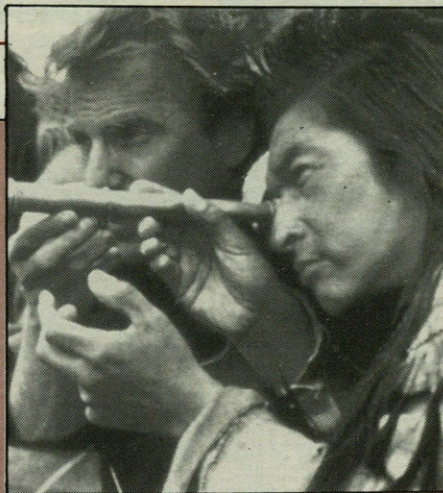
APRILAREN 15ean hasita eta hilaren 18a bitartean, Donostiako Urpeko Zine Zikloaren XVI. edizioa ospatuko da Donostiako Kale Handiko Gipuzkoako Kutxako emanaldi aretoan.

● Donostiako Kresala Zine Clubak antolatuta, hilaren 25ean «Bagdad Kafe» eta 26ean «Rosalie erosketeta doa» filmeak izango dira ikusgai Kutxako ekitaldi aretoan.

Bertan, ur azpiko bizitza eta fauna ezagut arazi asmoz, 15 milimetrotan errodutako 46 pelikula eskainiko dira. Denek esan bezala, itsasoa eta itsasoko bizitza izango dutelarik mami nagusia.

Antibes frantses herrikoarekin batera munduko aintzindaria den Donostiako honek bestetik, Golko gatazka kontutan hartuko du aurtengo edizioan. Honela, Eric Bjurström Riad hiriko argazkilariak eginiko zikloko kartel nagusia ez ezik, gerra eta bere ingurukoak tratatuko dituzte ere beste hainbat filmek. Horretarako, Francisco Pizarro zikloaren zuzendariak adierazi digunez, zenbait efektu espezialen erabilpena egingo delarik Kutxako aretoan.

Bestalde, nahiz lau milioitako aurrekontu eskasa izan aurtengoa, emanaldi guztiak dohain izango dira. Kontu hau medio, erabaki argia da Francisco Pizarrorena: «Sarrera kobratzera behartzen gaitu ia diru eskasiak, baina emanaldiek dohain izaten segituko dute hala ere». Donostiako emanaldiak bukatuta, Bizkaia eta Gipuzkoako hainbat herrietan eskainiko dira zikloa osatzen duten luzemetraiak. Bermeo, Lekeitio, Elorrio, Gernika, Amorebieta, Getxo, Santurtzi, Zarautz, Deba, Elgoibar, Eibar, Irun, Hondarribi, Ordizia eta Legazpi dira herri zerrenda luze hori osatzen dutenak.

Zuzendari eta produktorea: Kevin Costner.
Antzesleak: Kevin Costner, Graham Greene.
Jatorrizko izena: Dancing With The Wolves.

Sioux berria

ISTORIA klasikoa klasikoa samarra zaigu, «Little Big Man»-en antzekoa. Baina Kevin Costnerrek badauka merezimendurik bere gain hartu bait zuen produkzio osoa Hollywoodeko lege guztien gaitetik, hiru ordu dirauen filme hau erditzeko.

Dakotako «Badlands»-eko bailaretan murgildurik John Dunbar izeneko baina izangabeko pertsonaiak bakardadean dirau hala edo nola, lagun gisara otso maitagarriaren konpainian, hortik datorkio Dunbarri Sioux-ek jarritako izen berria eta honekin batera izan berria.

Hurbiltze prozesu guztia erakusten digu Kostnerrek. Hain da gerturatzen ezen Sioux barri bat bilakatzeko den. Bereziki hunkigarriak dira Dunbarrek Sioux hizkuntza ikasteko egiten dituen ahaleginak baina; eta hau da filmean indar bat; lortzen du eta filmean Siouxeraz mintzatzen bikoiztu egiten digute geure belarrien gozamenerako.

Aise egiten zaigu euskaldunoi Sioux Berri honen prozesua geurearekin gonbaratzea. Aise egiten zaigu Siouxen zapalkuntza geurearekin parekatzea. Aise egiten zaigu Siouxen bizitza-filosofia geurearekin alderatzea.

Zorionak Kostner jauna, edertasun hunkigarri paregabeagatik.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Bertsoak

ARGIA. Bete al da Nafarroako txapelketan jarria zegoen itxaropena?

Mikel Bujanda: «Molde tradizionalak haustekoaren aldeko naiz»

MIKEL BUJANDA. Horri erantzuteko jakin behar ko litzateke itxaropena non jarri den. Jendeak nafar bertsolaritzan berrikuntzarik emana zen jakin zuen. kanporaketetan ez da gauza handirik erakutsi, eta Aro-zena berak txapela jaso osteko bertsoan esan zuen nola beti jende bera zen honetan zebilena. Berrikuntza ekarriko duen jende berriaren zain gaude. Entzuleei dagokionez kopuru politikak izan dira bai kanporaketetan (Izuran salbu beharbada) bai finalean, jende hori gustora atera den saioetatik ezingo nuke esan. Kontutan izatekoa da

aurrerantzerako azken honetan egin diren esperim-entutxoak horri dagokio-nean.

Duela bi urteko txapelketa antolatzerakoan antzokietako formalismoa gainditu asmoz kanporaketak bazkalondoetan, soziedade edo giro lasaigoetan egitea erabaki zen, bertsolari askok ez bait du bere onena ematen nerbioengaitik. Iaz bertsolariek beren indarrak banaka neurtu beharrean launakako taldetan neurtu zituzten. Finalen kasua kenduta ni molde tradizionalak haustearen aldeko naiz.

ARGIA. Nafarroa Behe-reako bertsolariak oso ondo aritu dira aurtengoan, zu zeu ere bigarrena geratu zara Nafarroa garaiako hainbat bertsolariren aurretik... zer dela eta iparraldekoen nagusitasun hori?

Jean Pier Mendiburu: «Bertsolarien moldatzeko urte asko behar dira»

J.P. MENDIBURU. Bertsolari batzuren moldatzeko behar dira asko urte, eta aurtengorako jada ikusi da azkeneko hogeitaz horietan iparraldean ez goi-goi mailako baina beti maila bat goraxeago izan dela bertsolaritza iparraldean zinez eta gehiago Nafarroan. Hori ezin da aldatu ez urte batez, ez bost urtez, ez hamar urtez. Behar dira bertsolariak formatu eta behar dute etorria, teknika, eta jakintasuna eta beste gauza asko bereganatu. Ho-

ri ez da ez urte batetik ez eta hamar urtetarik ere aldatzen.

Txapelpeta joan den urtean laukoteka egin zen eta arrazoi horregatik azkeneko hamar urte hauetako txapelketatik zortzi iparraldera ekarri genituen. Ez da beraz, aurtengoa bakarrik izan.

Hamabost urtetik hona behar bada hobetu gara baina urte anitz dira Nafarroako bertsolari txapelketak maila on bat erakusten ari garela.

Finaleko Mendiburururen gartzelako saioa / (Bukaera emanda)

Gora Euskadi erdaraz askok
esaten dute Euskadin
Erdaraz mintzo noiz nahi eta
eman didate hainbat min
Euskaraz mintzo daitezen beti
nahi nieke galdegin
Korrika egin egun batean, urte
osoan hitzeggin

Gaurko munduan gizona ez da
urus dagola ta mentsa
tresna aunitz du pentsatu eta
haundi du bere ametsa
telebista eta abioi eta
arma indarrez defentsa
Batek bertzea nola mendera
ta nola berdin ofentsa
Baina bakea eiteko tresna
noizbait dezatela pentsa

Jakintsuenek munduan dute
naski hainbat jakintasun
Tresna ederrak jarri dituzte
dute hainbat edertasun
Hoi en aurrean kezkatu egun
jakintzu nola naukazun
eskatzen dizut makina on bat
duena zenbait maitasun
elgarrartean sor dakigula
gehiago anaitasun

Pentsalaria, jalitun haundi
zuen aurrean naiz umil
Fantasiak tresna haundi asko
zekin baitabil
Arma indarrez ta beste molde
gizona beti erahil
Makina berri, otoi pentsa
baldin bazirezte abil
Euskaltzale eta abertzaleok
inoiz ez gaitezela hil

Dantza

D. Manuel Lekuona IV. Bertso Paper Lehiaketa

«Bertso Aste 91» ekitaldien barruan, bertso paper lehiaketa antolatu dute Oñartzungo bailaran. Bi mailetan banatua, 18 urte arteterainoko eta hortik gorakoak, partaide bakoitzak gutxienez sei bertso eta ge-

hienez 12 jarri beharko ditu. Bertsoak jasotzeko epea Maiatzaren lehenean bukatuko da, eta sari banaketa Ekinaren 2an izango da. Saria, bi mailetan ere, lehenengo hiru bertso paperei emango zaie.

• Apirilaren bostean, ostirala, gaueko 10.30etan, bertso saioa dago iragarrita Zumaiaiko «Maria eta Jose» ikastetxeko aretoan. Ber-

tan, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Jon Maia, Angel Mari Peñakarikano, Jon Sarasua eta Nikolas Zendoia arituko dira.

Instituzioek eskaintzen duten diruapurra behar bezala banatu nahi da.

Euskal Dantzarien Biltzarraren Batzar Orokorra Gipuzkoan

GIPUZKOAKO Euskal Dantzarien Biltzarrak Batzar Orokorra egingo du larunbate honetan. Bertan gai bakar baten inguruko eztabaida proposatuko die biltzarreko kideek Gipuzkoako taldeei: Gipuzkoako Foru Aldundiak urtero eskaintzen duen diru laguntza banatzeko sistema berria.

Orain arte Gipuzkoako Foru Aldundiak zuzenean banatzen zituen dirulaguntzak, inolako erizpide jakirik gabe, baina aurrerantzean Euskal Dantzarien Biltzarraren bitartez banatzeko akordiora iritsi dira Foru Aldundia eta Federa-

zioa. Horretarako dantza talde ezberdinen maila aztertuta eta sailkatu beharra dago. Euskal Dantzarien Biltzarraren aldetik txosten bat aurkeztuko da biltzarrerara, zeinean taldeak sailkatzeko modua zehaztuko den. Txosten hau eztabaidatu eta talde guztien artean akordio batera iristea da bileraren helburua.

Euskal Dantzarien Biltzarreko kideek adierazi dutenez, Gipuzkoako talde guztiei deitu zaie, eta oso garrantzitsua da bertan guztiak egotea.

I. GOIKOETXEA

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
2004 DONOSTIA

T

elebista-Irratia

B O T O I A S A K A T U A U R R E T I K

Banatu bikotearen drama

Osteguna 11an

21.30etan, «Kramer Versus Kramer».

Zuzendaria: Robert Benton.

Antzezleak: Dustin Hoffman, Meryl Streep, Jane Alexander.

Dustin Hoffman aita banatuaren paperan eta exekutiboaren, bere karrean eginiko interpretaziorik onenean ez baina bai kontutan hartzeko lanean hala ere. Aktore polifazetiko oso, hamaika paper eta pertsonai klase suertatu zaio amerikar antzesle handi honi interpretatu beharra.

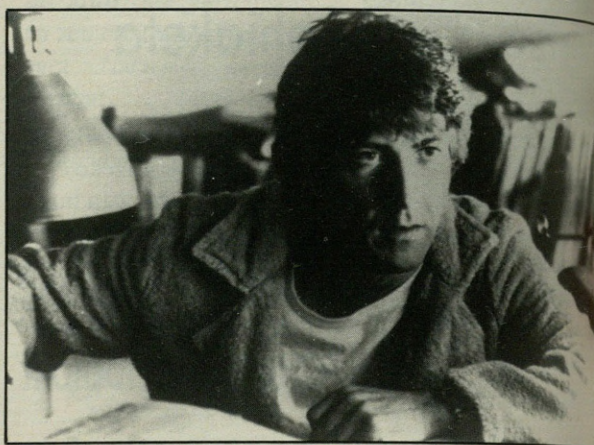
Bere garaiean arrakasta handia izan zuen filmea dugu «Kramer Versus Kramer», bat baino gehiago jarriko zuena negar zotinka pantaila erraldoi eta krudelaren aurrean.

● Asteazkena 3

21.30etan, Gaueko pelikula: «Zure txartela ez da luzarorako»

Zuzendaria: Richard Harris, George Peppard, Jeanne Moreau, Jennifer Dale, Alexandra Stewart.

Jason sekula igaro unerik latzenak bizitzen ari da, horrexegatik, bere bizitzari estiloz eta modu egokiz amaiera ematea erabakiko du.

● Osteguna 4

21.30etan, Filme onenari oskarra: «Gaueko berotasunean»

Zuzendaria: Norman Jewison. Antzesleak: Sidney Poitier, Rod Steiger, Warren Oates, Lee Grant.

Filadelfian gertatu hilketak misterio baten inguruan Jam Wood polizi ofizialaren ikerketak.

● Igandea 7

15.15etan, Bazkal osteko zinea: «Ergela»

Zuzendaria: Gerard Oury. Antzesleak: Louis de Funès, Bourvil, Beba Ioncar,

Lando Buzzanca.

Trafikante talde bat gizarajo batetaz baliatzekotan da kontrabandoa leku jakin batera eraman dezan.

● Asteazkena 10

21.30etan, Gaueko pelikula: «Poltergeist I» Zuzendaria: Tobe Hooper. Antzesleak: Craig T. Nelson, Jobeth Williams, Beatrice Straight, Dominique Dunne.

Gertaera beldurgarriak jazoko dira Freelings-tarren etxean. Egoera jasan ezina denean, zenbait iker-tzaileengana joko dute.

MARTXOAREN 21ean aurkeztu zuen Joseba Arregi Kultur Sailburuak EITBko zuzendaritza orokor berria. Ezkerrez hasi eta eskubitara, ETBko zuzendari berri den Jose Alberto Aranbarri «Amatiño», EITBko zuzendari orokorra Iñaki Zarrakoa, Joseba Arregi Kultur Sailburua, Josu Ortuondo Bilboko Alkatetzarako hautagaia, eta orain arte Ertzantzaren buru izandako eta EITBko gerente berria den Baltasar Marin.

IKUSI BAIETZ...

● Astelehena hilaren lehenen 15 55etan **Futbola** Gazte mailako nazioarteko txapelketaren finala.

● Apirilak 6 (larunbata)

19.45etan **Futbola** Sporting-Sevilla.

● Hilaren 13an (larunbata) 16.15etan «**Funtzioa**» Xabier eta Piterrek aurkezturiko programa.

Telebista-Irratia

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Ander Gillenea: «Lan handia eskatzen du Funtzioak»

Zentsurak

Kamara aurre eta atzeko langileez osatu binomio funtsezkoaz sarri mintzatu izan gara atal honetan. Oraingoan, ixila bezain beharrezkoa den atzekalde horretako baten txanda da. Donostiarrak izatez, Miramomen grabatzen diren programa gehienetan parte hartu eta amets handiena argazkilaritza duen Ander Gillenearekin aritu gara.

ARGIA. Jose Luis Moreno-ren programa grabatzen ziharduzuela izandako istripuan egondako bat zara zu, hain gertutik ikusita susto ederra hartuko zenuen...

A. GILLENEA. Bai motelt! Baina pasatu zait. Gainera, dagoeneko bi hilabete inguru badaramatzate plato hori berriz ere konpontzen eta dotorea utzi behar dutela dirudi.

A. Plato aldetik nahiko larri omen zabiltzate gainera, gauzak dextente arinduko dira orain itxita dagoen ho-

ri berriz ere zabaltzen denean...

A.G. Bai noski. Miramonen hiru plato daude momentu honetan grabaketak egiteko, handi bat eta bi txiki. Handian «Funtzioa» eta «Hau da A.U.» bezalako programak grabatzen dira eta txikietan «Hitzetik Hortzera» esate baterako. Batzuk plato handia eskatzen dute dekoratu eta montai aldetik baina beste batzuentzako nahikoa dira beste txiki horiek. Dena den, ez da kalterako izango nos-

ki beste handi hori osteramartxan jartzea.

A. Medio aldetik ere ez omen zabiltzate ondoegi, zer moduzko medioekin aritzen zarete lanean?

A.G. Beste telebistak ez ditut ezagutzen eta ezingo nizuke esan. Ni bakarrik argi kontueta mintza naiteke eta alde horretan ezin da esan behar handirik dugu-nik, fokoren baten beharra edo beste. Medioak baino jende gehiagoren beharra dago akaso.

A. Miramonen grabatzen diren saio gehienetan diharduzu laguntzaile tekniko lanetan, zeintzuk dira bertan grabatzen diren saioen artean lan gehiena ematen dutenak?

A.G. «Funtzioa» zalantzarik gabe. Zuzenean grabatzen denez ondo egiten ahalegindu beharra izaten delako eta egun berean montatu eta desmontatu beharragatik. Lan handia eskatzen du «Funtzioa»k. Bestalde, ez badirudi ere, «Bilin Bolonka» bezalako saio batek lan handia eskatzen du ere, makina bat gauza txiki bait dira bertan egin beharrekoak. Errazenetakoa «Kalejira» da, telebistan ikusita bestelakorik ematen badu ere.

Gatazkatsuak izan dira betidanik botere politikoa eta komunikabideen arteko harremanak. Adierazpen askatasuna eta informazio egitazkoa eta orekatua jasotzeko hiritar guztion oinarritzko eskubidetza jotzen dira lurralde gehienetako konstituzioetan. Horien berma beharko luke izan aginte politikoak, ez bakarrik arau orokorrak ezartzeko orduan baizik eta egunez eguneko komunikabideen funtzionamendua zaindu edota kodeatzerakoan ere. Ez da hori, ordea, gehienetan, hala betetzen. Alderdikerietan maizegi eroriz, gehiago kezkatzen da Estatu informazio eta komunikazio jarriok gertutik kontrolatu eta interes politiko konkretuen arabera antolatzeaz. Golkoko gerrari buruz igorritako informazioak jasan izan duen zentsura sistematikoa muturreko eta begibistako kasua izan da. Gerraren logikak, ordea, dena justifikatzen amaitzen du. Baina zer gerra du ETB-k aitzakia, «Terminus» eta Korrika zentsuratzeko? Kontutan izan zerbitzu publiko oso baten legitimitatea ari dela interes politiko zehatz batzuren izenean zalantzan jartzen. Amatiño: nork sinestuko du orain euskarazko egunkariaren ezinbesteko publiko izan beharraz?

PATXI AZPILLAGA

Liburuak

Gurasoek ekarri ez zigutena

Euskal Herriko zuhaitz eta zuhaisken gidaliburua.
Iñaki Aizpuru, Pilar Catalan, Francisco Garin.
 Argitaratzen du: Aranzadi Zientzi Elkarteak.
 Itzultzailea: Miel Loinaz. Marrazkiak: Iñaki Zorrakin
 (Arabako Natur Institutoa)

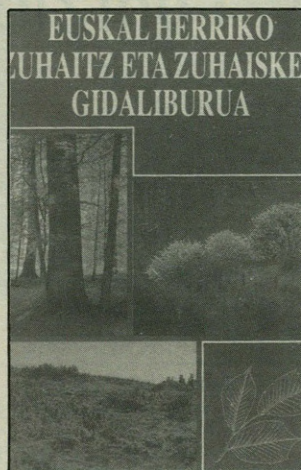
GURASOEK ez gintuzten basora eramaten. Noizean behin hondarre-
 ra, eta nahikoa. Lan egin
 beharrak ez zekien gaurko
 aisialdien antzekoen berri-
 rik. Halako batean, nagusi
 eginda ikusi genuen gure
 burua eta, ia ondorioz edo
 aldi berean, han hurru-
 nean galdu zen gurasoen-
 ganako komunikazioa. Ha-
 la bada, ez ziguten euren
 munduko zer askorik eka-
 rri. Eurekin batera eroan
 zuten hilobira hainbat ja-
 kintza.

Gero, guk geuk ere egin
 dugu umeren bat edo bes-
 te. Euroi erakutsi gura izan
 diegu gurasoak izendatu
 ere egin ez ziguten mun-
 dua. Landareen izenak, zu-
 haitzen ezaugarriak, hala-
 ko edo bestelako txoria-

ren txioa, Atalantida bera
 baino kontinente misterio-
 tsuago izan zaizkigu urtee-
 tan. Liburu bakanen ba-
 tzuk lagundu gaituzte kon-
 tinentea berraurkitzen.
 Edo berriro asmatzen.

Baten bati baliagarri
 izan dakiolakoan, era ho-
 rretako bat aipatu gura dut
 orrialde honetan. «Euskal
 Herriko zuhaitz eta zuhais-
 ken gidaliburua» da hori.

Izenak berak dio liburu-
 a zertan den. Gure basoeta-
 ko aberastasun begetalak
 ezagutzeko gida da. Ezer-
 txo ere ez dakienak ikasi
 egingo du liburu honen bi-
 dez, ziur. Hortxe izango
 bait du, hasteko eta behin,
 arloan maneiatzeko hizte-
 gi behienena. Gero, os-
 to-irudien bidezko aurki-
 bidea aurkitu du. Horri ja-

rraiki, zuhaitz zein zuhaski
 bakoitzari dagozkion azal-
 penak, irudiak eta argaz-
 kiak aurkituko ditu. Dena
 dotore, ilustrazioak ugari,
 hitzak eurak argi, mendi-
 rakoan zakutoan sartu be-
 harreko bitxia da liburu-
 a.

Zakutorik arinena zama
 astun bihurtu ohi da ibilia-
 ren ibiliaz. Hala bada, ko-
 menigarria izaten da neu-
 rriak ere egokiak izatea ha-
 lakoetan. Ez dute alde hori
 zaindu argitaraldiek, ho-

rregatio. Areago, kom-
 santxoa ikusten diot
 ruari, zakutotik hara
 beharrekoa ikusten diot
 buruari, zakutotik
 atera beharrekoa
 etxeko apalategian
 ta edukitzeko em-
 bait du.

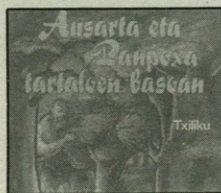
Gainerakoan, poz-
 egiten da hutsune hau
 terik ikustea. Tristura
 rriz, itzulia dela jakin
 dakar. Ezinezko ote da
 lakorik zuzenean euska-
 egitea, bada? Azkenik,
 daliburuen arloan huts-
 larriak ditugu euska-
 Mendiarteak eta ar-
 defenditzeko egiten
 gun ahalegin guztiak
 eta motz geratuko dira
 tsuneok betetzeko bide-
 abiatu ezik.

Zirriborro honi ser-
 usaina aditzen diot eta
 du egingo naiz. Zuen
 sen txanda da. Lau
 berrehun eta berrogeita
 mar pezetek musika pol-
 egiten dute. Heavy me-
 egokia, hala basorako,
 la hirietako parkeetako.

EDORTA JIMENEZ

Egilea: Txiliku.
Titulua: Ausarta eta
 panpoxa tartaloen basoan.
Argitaratzen du:
 Elkarrek.
 58 orr.

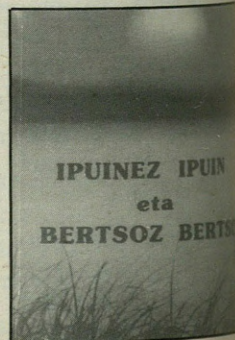
Mutiko Ausarta eta
 Neska Panpoxaren
 abentura berriak ekartzen
 dizkigu umeentzako ipuin
 honek; klasikoen modura

osatua, ausardia eta
 iaiaitasunari esker garaile
 irtengo dda bikote hau
 tartaloen basotik.

Titulua: Ipuinez ipuin eta
 bertsoz bertso.
Argitaratzen du:
 Urretxuko udalak.
 257 orr.

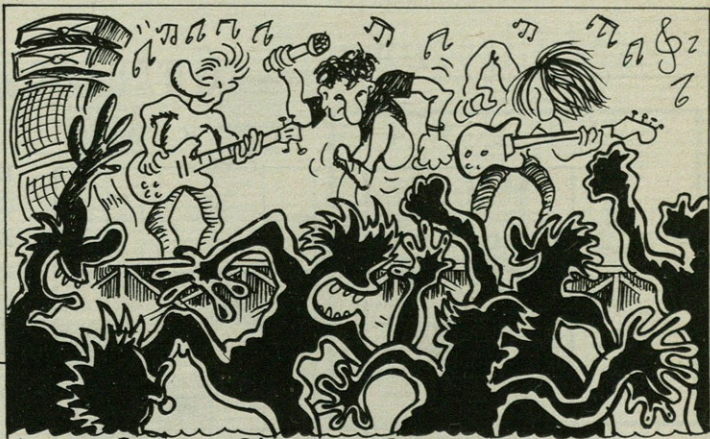
Urretxuko 1988 eta
 1989ko Literatura
 lehiaketetan saridun
 gertatu ziren bertso-pa-
 per nahiz ipuinen bilduma
 dakarkigu liburu honek.

ITXASO'S BLUES

HAU ITXASOREN GELA DA...

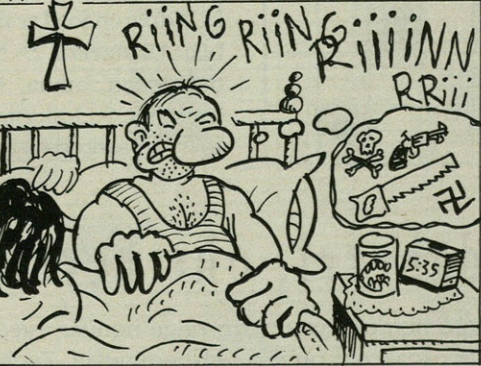
HAU ITXASORI GUSTATZEN ZAION MARTXA DA

HAU ITXASO DA...

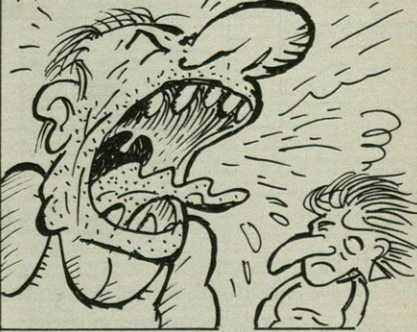
OSTIA!
GILTZAK?

HAU ITXASOREN AITA DA...

HONEK EZ DU KOMENTA-
RIOREN BEHARRIK

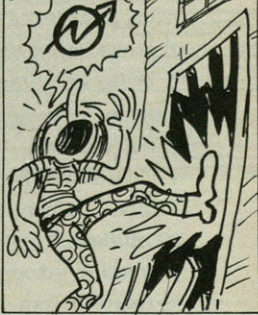
PISUAK ALOKATZEKO
PREZIOAK JAKIN
ONDOREN, HAU DA
ITXASOREN KUADRILLA

LAN ESKE IBILI ETA HAU EK DIRA
ITXASORI BOTATAKO ERANTZUNAK...

HAU BERE EGOE-
RAREN ONDORIOA
DA

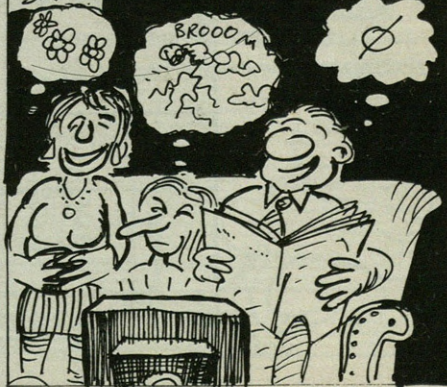
HAU ITXASOREN BIZILEKU
BERRIA DA...

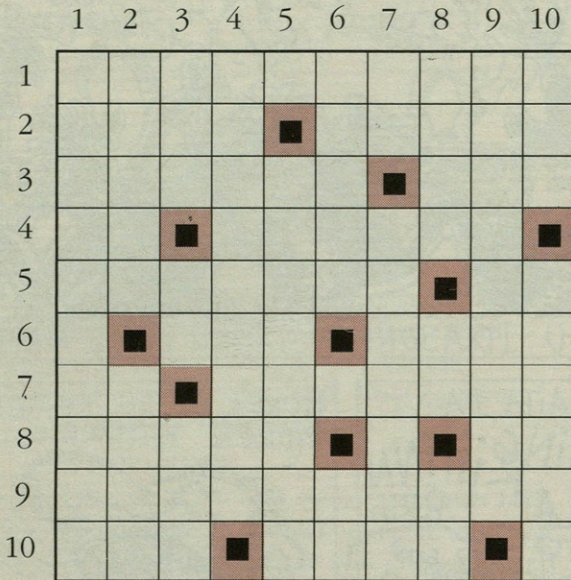
HAUEK BETIKOAK DIRA...

HAU INPOSATURIKO "PAX ROMANA"
DA...

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN : 1.- Sartalde. 2.- Atal guztiak dituen. Armiamaren familiako bizkarroi. 3.- Zamak. Irendutako zezen. 4.- Txintxo. Ugaztun adarduna. 5.- Hormak. Knockout. 6.- Roentgen. Emakume izena. Eite, itxura. 7.- Noren kasuan. Zuhaiska arantzetsua. 8.- Dozena erdiko. Lehenbizikoa. Kriptona. 9.- (Pl.) Ikasgela bateko ardura. 10.- _ _ _ egin, ezetza eman. Ez ahal. Bat.

GOITIK BEHERA : 1.- Mokomehe, mokobipil. 2.- Hitzez adierazia. Neronek. 3.- Zein? Jainko gurutzegramazalea. Arnasgabetu. 4.- Jadantik. 5.- Bokala. Artoaren lore ar mordo. 6.- Gerra artekoa. Borobila. Ukatzeko. 7.- Nor kasuan. Beldurti. 8.- Mendebaldean, adina. Nor bokalik gabea. Zinkaren sinboloa. 9.- Irakasteko artea eta zientzia. 10.- Niri. Ipar., ausarkeriaz.

Udaberri, ohe berri

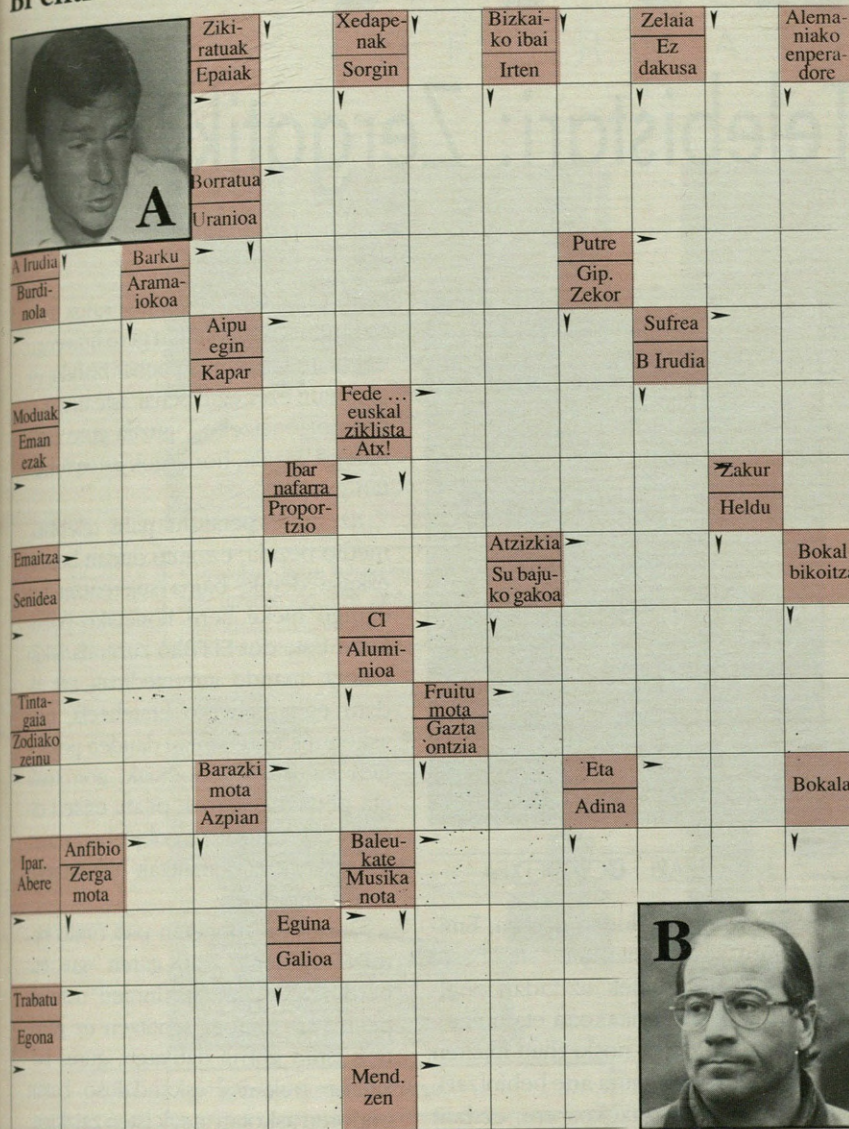
Autonomiaren organigrama buru berriez osatuz joan zaigu hondar asteotan. Kargu berri horietako bostek lagun berria topatu dute ospakizun publiko desberdinetan. Zenbait indiskreziori esker ikasi ditugun datuez baliatuz, jakin ezazu zein zeinekin lotu den, zein ekitalditan piztu den elkarrenganako grina eta zer esaten dion emaztekiak bere kargunduntxoari zeraren zera goren puntura iristean.

1. **Asier O.** eta **Begoña G.**k bikote polita egiten dute, baina **Mikel N.** ez dakigu norekin dabilen.
2. Batzokiko inaugurazioan **Ane H.** ikusi genuen.
3. **Pello Z.**, ez **Ane H.** eta ez **Pili R.** ezagutzen ez dituen, urtu egiten da "**Zu ene Patriot, ni zure Scud**" aditzean.
4. Egiaren momentuan, bere burua menderatu ezinik, Josune L.k bere partenaireari: "**Lehendakari! Lehendakari!**".
5. **Iñaki A.** gizon prestua **Loiola'91** delakoaren aurkezpenean izan zen. Bestalde, **Idoia P.**k esan ohi duena misterioa da guretzat.

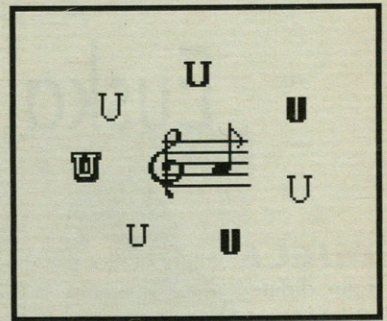
6. **Jon U.**k ez du "**Aaaagh!!!**" inongo emakumezkoen ahotik entzun (oraingoz).
7. **BBVko** akziodunen batzarrean egondakoa "**Ai, berriz hondatu zaizu muellea**" esan beharrean aurkitzen da maiztxo. "**Jo ezak berriro Sam!**" esan ere esaten omen da, nork/nori ezin jakin ordea.
8. Pasioaren bortitzak bereturik, "**Aaaagh!!!**" bota ohi duena ez zen **ETBko** buru(soil) gorenaren aurkezpena azaldu.
9. **Begoña G.** ez zegoen **BBVko** batzarrean, ez eta **Sevilla'92** delakoari eskainitako saraoan ere.

KARGUDUNA	AMODIO BERRIA	EKITALDIA	ESALDIA
Asier O.			
Mikel N.			
Iñaki A.			
Jon U.			
Pello Z.			

Bi entrenatzaile, patu bakarra

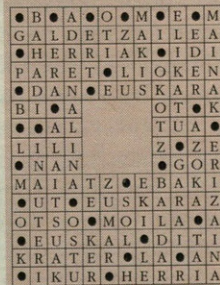

Hieroglifikoa

Nola egin zenuten lana?

Korrika !!!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN 1.- Mendebalde. 2.- Osoa. Akain. 3.- Kargak. Idi. 4.- On. Oreina. 5.- Pare-tak. KO. 6.- R. Ana. Antz. 7.- En. Elorria. 8.- Seiko. A. Kr. 9.- Tutoretzak. 10.- Uko. Ezin. I. EZKER ESKUIN: 1.- Mokoprestu. 2.- Esana. Neuk. 3.- Nor. Ra. Ito. 4.- Dagoneko. 5.- E. Ar-talore. 6.- Bakea. O. Ez. 7.- Ak. Ikarati. 8.- Lain. Nr. Zn. 9.- Didaktika. 10.- Eni. Ozarki.

Hieroglifikoa: Lezama

Balantze aldia

NOR	SAILAK	ZERTAN INBERTITU	OPOR LEKUA
Jontxu Atzapartsu	Kontu Kontalaritza	Telefonika	Acapulco
Iñaki Kozko-rraundieta	Arbi Hazkuntza	Tabacalera	Bahamas
Xeberio Latasa	Tragaperra-larritza	Bonos del Tesoro	Miami Beach
Sabin Aberastegi	Iztipendi-goilaritza	Koka bir-findegia	Bali
Jexux Goratagora	Zipaiotza	Bunker Antiatomikoa	Alpujarras

KAXKU

Atx

Euskal Telebistari: Zergatik?

DUELA gutxi, astekari honetan egin didaten elkar hizketan, Euskal Telebistan kanpoko produktorak zirela jaun eta jabe esaten nuen, momentu hartan ez nuelarik «Terminus» saioari zetorkion deskalabroaren susmorik; agian, afirmazio merkea dela esango du hala komeni zaion edo informaziorik ez duen norbaitek. «Terminus» saioaren inguruko iskanbila horietan Miramon-go erredakzio-kideen asanblada baten erdi partean suspiro on bat egiteko aukera izan nuen ordea, bertan, bost puntutako komunikatu bat onartu zen Euskal Telebistarako lau edo bost programetako zuzendari eta gainerako erredakzio-kideen artean. Asanbladako partaide guztiek, bete betean onartu eta asko hitz egin zen bigarren puntuaren azkenean, esaldi hau dago hitzez hitz: *«Etxeko produktuekiko kanpokoekiko adinako arreta eta babesa nahi genuke gutxienez»*. Ni ez naiz Telebistako plantilakoa, eta horretaz hitz egiteko egokiena ere ez, baina norbaitek hari horri jarraitu nahi izanez gero oso erraz topatuko du hitz egin lezakeenik.

EUSKAL Telebistaren sorreran, aurkeztu nintzen pare bat aldiz orduko oposaketetara, baina gaur bezalaxe orduan ere aurkezle eta hizlari kaxkarra izaki, ez nuen aukerarik izan inolako aprobarik egiteko aurkezle lanetan. Horren ondorioz sortu zitzaidan frustraziotxoaren proban jartzeko edo, oso ondo etorri zait «Terminus» saioan izan dudana aukera hori, baina kontuz, aukera hau Elene Lizarralde eta Xabier Zaldúa lagunei zor diet soil soilik, eta esan nahi nuke aipatu ditudan bi lagun min hauen jerarkia izan dela Euskal Telebistan

JOXE MARI GOIKOETXEA

gertutik ezagutu dudana goren. Emisio-buru, koordinatzaile eta beste inolako kargudunek ez zidan ongi-etorrikerik eman hasitakoan eta bukaran agurrik ere ez noski (hau idazten ari naizen momentura arte behintzat). Baina ez da harritzekoa ere, ez bait naiz Tola, Aberasturi, Iñigo eta Moreno jaunen kalibreko artista; nik, limosnarik ez dut eskatzen, eta pasatzen naizen tokian zapaltzeko alfonbra orientalik ere ez, baina modal txukunak eta atentzio minimo bat biziki eskertzen ditut, minberegia izango ote naiz bada?

TERMINUS saioak iraun duen artean hasiera hasieratik partaide guztiok pentsatu dugu Euskal Telebistako zuzendaritzak ez duela gugan sinistu, eta era berean programa aurrera ateratzeko behar zituen laguntzetan, promozio-kuñetan eta abar ezer egin ez duela begibistakoa. Nazka nazka eginda nago edo-

zeini entzuten «Terminus» saioa zein berandu jartzen dugun gero hurrengo egunean lanera joan behar izanda, ez al dugun ezer egin behar astean zehar promozionatzeko... guztia gure esku balego bezala, hor zegok astoa lobi-tan geratuta.

Ez nuke pentsatu nahi telebista, medio bezala, ezagutu dudana bezain eskasa denik, baina sujerentzia bat egingo nieke herri honetako politikoei. Uste dut EITBko zuzendariekin batera, mando intermedioak ere aldatu egin beharko lirakeela; urte askotan kargu berean dauden pertsonen inguruak, amodioak, gorrotoak eta pertsonalismoak pilatu egiten dira, eta horrek objetibotasunez proiektuak eta emaitzak baloratzeko ez du laguntzen.

Gure herri honetan oso ondo bereizten ditugu zein garen «gu» eta berdin «gureak», eta inoren mantalpean oso gustora sentitzen ez gare-nok istilu gorria daukagu, gurea bezalako bukaera eskandaloso baten ondoren askotan ateak isten zaizkigu, eta hemendik aurrera «halako» egin zuena zara, onerako edo txarrerako, filiazioen arabera. Askok hitz egiten da tabernetan, eta hala esaten zidan lehengoan batek taberna batean: *«Lehen ere egin buen -ez eros, ez irakur»* kanpaina, eta orain -ez ikus, ez entzun» kanpaina bisi beharko likek AEKk», ni pasa pasa eginda geratu nintzen.

Aurrerantzean ez dakit zein jokaera izango duen gaurko zuzendaritzak, baina noizpait gustatuko litzaidake bigarren aproba bat egitea eta medio polita dela telebista pentsatzea. Agintari onak izatea, berriz, oso gogoko dut, morroi leiala naizela uste dudanez.

APIKA

INFORMATIKA

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema iformatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERAKO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun,
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbairik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean